

ГЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

ООН ЖІНКИ, КИЇВ – 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
I. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ТА ПОЛІТИЧНІ МЕХАНІЗМИ	7
II. АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ҐЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГІОНАХ	11
III. ІНСТИТУЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА НЕДИСКРИМІНАЦІЇ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	14
IV. АНАЛІЗ НАЯВНИХ ҐЕНДЕРНИХ РОЗРИВІВ ЗА РЕГІОНАМИ	16
4.1. Демографічні процеси, домогосподарства та сім'ї	16
4.2. Ґендерний вимір бідності, участь у діяльності, що приносить дохід, і доступ до ресурсів	18
4.3. Участь жінок у суспільному житті та процесі ухвалення рішень	26
4.4. Ґендерно-зумовлене зокрема домашнє, насильство	26
4.5. Жінки з вразливих соціальних груп	30
V. ВИСНОВКИ ЩОДО КЛЮЧОВИХ ВИКЛИКІВ І ПРОБЛЕМ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ПРОЦЕСІ СТАЛОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	33
VI. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ ПИТАНЬ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В РЕАЛІЗАЦІЮ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	35
ПЕРЕЛІК ДОДАТКІВ	39

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ВГО	ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
ВІЛ	ВІРУС ІМУНОДЕФІЦИТУ ЛЮДИНИ
ВПО	ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ
ГО	ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
ГС	ГРОМАДСЬКА СПІЛКА
КДО	КОНСУЛЬТАТИВНО-ДОРАДЧИЙ ОРГАН
КЛДЖ	КОНВЕНЦІЯ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ ФОРМ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЩОДО ЖІНОК
КМДА	КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
КМУ	КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ЛГБТ	ЛЕСБІЙКИ, ГЕЇ, БІСЕСУАЛИ, ТРАНСГЕНДЕРИ
МІНРЕГІОН	МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ
МІНСОЦПОЛІТИКИ	МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
МІНФІН	МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
МОП	МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ
НПД	НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЛАН ДІЙ
ОБСЕ	ОРГАНІЗАЦІЯ З БЕЗПЕКИ І СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПІ
ОДА	ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ООН	ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
ООН ЖІНКИ	СТРУКТУРА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПИТАНЬ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА РОЗШИРЕННЯ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК
ТГ	ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА
ЦОВВ	ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОРГАН ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ
ЦСР	ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ЮНФПА	ФОНД ООН У ГАЛУЗІ НАРОДОНАСЕЛЕННЯ

ВСТУП

Уряд України заявив про сталий регіональний розвиток як один з важливих елементів реформи державного управління та децентралізації. Розробка стратегічних та нормативних документів у даній сфері ставила за мету управління процесами регіонального розвитку в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історично населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців. Цілі Сталого Розвитку, прийняті Україною у 2015 році, стали основою вектора реформування регіонального розвитку.

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2027 року в Україні та внесення змін до закону «Про основи регіональної політики України» запровадили нові підходи для стратегічного планування та реалізації регіонального розвитку. Вперше в історії країни рамкові документи у сфері регіонального розвитку були розроблені із застосуванням ґендерних підходів до розробки нормативно-правових актів та за участю провідних зацікавлених сторін у цій сфері, включно з ґендерними експертами та жіночими громадськими організаціями.

Ґендерний аналіз регіонального розвитку України було проведено для гармонізації стратегічних та нормативних документів у сфері регіонального розвитку та децентралізації з національними нормативно-правовими актами та міжнародними зобов'язаннями у сфері ґендерної рівності та прав людини, включно із Конвенцією про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, Конвенцією про права осіб з інвалідністю, Конвенцією про ліквідацію расової дискримінації, Пекінською Декларацією та Платформою дій, Цілями Сталого Розвитку та їх принципом «Не залишити нікого позаду», Резолюцією Ради Безпеки ООН щодо жінок, миру та безпеки.

Мета публікації – надати дані та аналітичні висновки для реалізації комплексного ґендерного підходу та недискримінації на всіх етапах циклу регіональної політики – від аналізу базових ґендерних показників для формування політики до її реалізації, моніторингу та оцінки.

Ґендерний аналіз регіонального розвитку України включає такі тематичні секції:

- Аналіз законодавчої бази та політичних механізмів, що регулюють питання ґендерної рівності в Україні.
- Аналіз реалізації ґендерної політики обласними державними адміністраціями та Київською міською державною адміністрацією.
- Результати оцінки інституційного потенціалу реалізації політики ґендерної рівності та недискримінації на регіональному рівні.
- Аналіз наявних ґендерних розривів за регіонами за допомогою низки ґендерно-чутливих демографічних та соціально-економічних показників.
- Висновки щодо головних викликів та проблем ґендерної рівності у процесі сталого регіонального розвитку та рекомендації щодо інтеграції питань ґендерної рівності до реалізації стратегічних пріоритетів регіонального розвитку, надані провідним зацікавленим сторонам процесу регіонального розвитку, включно з Верховною Радою України, Центральними органами виконавчої влади, Міністерством розвитку громад та територій, обласними державними/військовими адміністраціями, партнерами з розвитку та громадськими організаціями.

Ця публікація буде корисною державним службовцям/вицям, які займаються питаннями регіонального розвитку, децентралізації та місцевого самоврядування, дослідникам/цям та експертам/кам з питань регіонального розвитку та ґендерної політики, керівникам/цям громадських організацій, зокрема жіночих.

Цей звіт підготовлено групою національних консультанток ООН Жінки – к.держ.упр. Ольгою Романюк (національною консультанткою з ґендерного мейнстрімінгу в децентралізації та політиці регіонального розвитку, керівниця групи), к.ю.н. Катериною Ілікчієвою (національною консультанткою з ґендерної рівності та недискримінації), к.е.н. Оксаною Цюпою (національною консультанткою з ґендерно орієнтованого бюджетування) та Мариною Сопілкою (національною консультанткою у сфері ґендерної політики). У звіті використано дані оцінки інституційного потенціалу реалізації політики ґендерної рівності та недискримінації на регіональному та місцевому рівнях, проведеної ГО «Поруч» у чотирьох пілотних областях та 13 пілотних територіальних громадах¹, які співпрацюють зі структурою ООН Жінки.

1 Волинська, Сумська, Херсонська та Чернівецька області.

Наступний звіт було підготовано у 2021 році. Його результати, висновки та рекомендації відображають ситуацію до початку російської агресії 24 лютого 2022 року, тому не враховують наслідки війни.

Авторська команда висловлює глибоку подяку за комплексні коментарі, надані Урядовою Уповноваженою з питань гендерної політики України Катериною Левченко (к.ю.н., к.філос.н.) та її апаратом.

Проведення гендерного аналізу регіонального розвитку стало можливим також завдяки змістовному редагуванню тексту дослідження та координації командою проекту ООН Жінки «Просування гендерної рівності та розширення прав та можливостей жінок у рамках реформи децентралізації в Україні» у складі керівниці проекту Нургүль Асилбекової та аналітикині проекту Наталії Мішиної.

Публікація дослідження стала можливою завдяки фінансовій підтримці уряду Канади.

I. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ТА ПОЛІТИЧНІ МЕХАНІЗМИ

Україна приєдналася до основних міжнародних документів з гендерної рівності, розширення прав та можливостей жінок і прав людини та інтегрувала ці зобов'язання в низку нормативно-правових актів. Зокрема, наша держава приєдналася до Пекінської платформи дій²; ратифікувала Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (далі – КЛДЖ³) та її Факультативний протокол; локалізувала Цілі сталого розвитку (далі – ЦСР), включивши питання про гендерну рівність у 10 цілей з 17, 25 завдань з 86 та 45 індикаторів зі 172; підписала Угоду про асоціацію з Європейським Союзом⁴; ратифікувала Загальну декларацію прав людини, Європейську конвенцію з прав людини та Європейську соціальну хартію; підписала Стамбульську конвенцію про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству (очікується ратифікація). Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) схвалив розпорядження, про приєднання Уряду України до Міжнародної коаліції за рівну оплату праці (ЕПІК), започаткованої на 72-й сесії Генеральної Асамблеї ООН 18 вересня 2017 року в місті Нью-Йорк (США). Приєднання до ЕПІК – важливий крок у виконанні зобов'язання щодо зменшення розриву в оплаті праці жінок і чоловіків, узятим Україною в межах участі в міжнародній ініціативі «Партнерство Біарріц»⁵, до якої Україна приєдналася в серпні 2020 року.

Гендерне законодавство в Україні почало активно розвиватися з 1995 року, коли була затверджена Пекінська декларація, ухвалена на четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок 15 вересня 1995 року⁶. У 1996 році ухвалено Конституцію України, у статті 24 якої вперше згадано питання рівності прав і можливостей жінок та чоловіків⁷.

Окрім того, з 2001 року в національне законодавство України внесені суттєві зміни, які стосуються запровадження політики гендерної рівності та прав людини.

Так, ухвалено низку законів України, зокрема:

- Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» (2001 рік)⁸;
- Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2005 рік)⁹;
- Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації» (2012 рік)¹⁰;
- Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2017 рік)¹¹;
- зміни до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України для виконання положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) (2017 рік)¹²;
- новий Вибірчий кодекс України (2019 рік), який передбачає обов'язкову 40 % гендерну квоту для партійних виборчих списків¹³.

Видано низку указів Президента України, що регулюють питання прав людини та реалізації ЦСР:

- указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019¹⁴ для підтримки інтеграції ЦСР у національну політику та стратегії¹⁵;

² Пекінська декларація від 15 травня 1995 року. Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text

³ Організація Об'єднаних Націй, Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 6 жовтня 1999 року.

Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text

⁴ Угода про асоціацію з Європейським Союзом передбачає зобов'язання забезпечити рівні можливості для жінок та чоловіків у сферах зайнятості, освіти, навчання, економіки, суспільства та ухвалення рішень (Розділ V «Економічне та галузеве співробітництво», Глава 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей», статті 419, 420).

⁵ Україна, розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року № 1578-р «Про затвердження плану заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, взятих в рамках міжнародної ініціативи «Партнерство Біарріц» з утвердження гендерної рівності». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1578-2020-%D1%80#Text>

⁶ Пекінська декларація від 15 вересня 1995 року. Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text

⁷ Україна, Конституція України. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text>

⁸ Україна, Закон України від 15 листопада 2001 року № 2789-III «Про попередження насильства в сім'ї». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2789-14#Text>;

втратив чинність на підставі Закону України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII (2229-19).

⁹ Україна, Закон України від 8 вересня 2005 року № 2866-IV «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

¹⁰ Україна, Закон України від 6 вересня 2012 року № 5207-VI «Про засади запобігання та протидії дискримінації». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>

¹¹ Україна, Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Доступно за посиланням: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>

¹² Україна, Закон України від 6 грудня 2017 року № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами». Доступно за посиланням: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2227-viii>

¹³ Україна, Вибірчий кодекс України зі змінами від 19 грудня 2019 року. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#n2>

¹⁴ Україна, указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

Доступно за посиланням: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>

¹⁵ Наведені далі ЦСР були розроблені Україною у вигляді національних завдань: 5.1. Створити умови для ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок і дівчат; 5.2. Знизити рівень гендерно-зумовленого та домашнього насильства, забезпечити ефективне запобігання його проявам та своєчасну допомогу постраждалим; 5.3. Заохочувати спільну відповідальність за ведення господарства та виховання дитини; 5.4. Забезпечити рівні можливості представництва на вищих рівнях прийняття рішень у політичному та суспільному житті; 5.5. Розширити доступ населення до послуг з планування сім'ї та знизити рівень підліткової народжуваності; 5.6. Розширити економічні можливості жінок.

- указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021 «Про Національну стратегію у сфері прав людини»¹⁶.

Уряд України затвердив низку постанов і розпоряджень, які регулюють питання реалізації гендерної політики та прав людини, зокрема:

- постанову КМУ від 1 березня 2017 року № 117¹⁷, відповідно до якої до компетенції Віцепрем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України віднесені питання гендерної рівності та координації взаємодії центральних органів виконавчої влади з питань гендерної рівності;
- постанову КМУ від 7 червня 2017 року № 390 «Про запровадження посади Урядового уповноваженого з питань гендерної політики»¹⁸;
- постанову КМУ від 11 квітня 2018 року № 273, якою затверджено Державну соціальну програму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (2018–2021 роки)¹⁹;
- постанову КМУ від 28 листопада 2018 року № 997, якою затверджено Порядок проведення гендерно-правової експертизи²⁰.

Окрім того, розпорядженнями КМУ затверджено:

- Національний план дій (далі – НПД) з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 на період з 2016 до 2020 року²¹. У 2018 році до нього були внесені зміни²², а 28 жовтня 2020 року розпорядженням КМУ № 1544-р затверджено НПД з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року²³;
- НПД з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання КЛДЖ на період до 2021 року²⁴;

- Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки²⁵, яка передбачає, зокрема, положення про те, що інтеграція гендерно орієнтованого підходу в бюджетний процес забезпечить підвищення ефективності та якості наданих державних послуг з урахуванням потреб соціальних груп, у тому числі за гендерною ознакою, дозволить посилити підзвітність розпорядників бюджетних коштів і прозорість бюджету;

- Концепцію комунікації у сфері гендерної рівності²⁶, план реалізації якої зараз розробляється;

- План заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, узятих у межах міжнародної ініціативи «Партнерство Біарріц»²⁷.

Профільні міністерства також затвердили низку розпорядчих актів, що регулюють питання гендерної рівності та прав людини й містять практичні інструменти реалізації гендерного підходу та підходу, заснованого на правах людини, у сферах, що належать до їхньої компетенції.

- Міністерство фінансів України (далі – Мінфін) відповідним наказом затвердило Методичні рекомендації щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі²⁸. Дотримуючись системного підходу, Мінфін послідовно вносить зміни в інші документи, що регулюють бюджетний процес в Україні. Так, внесено зміни до наказу від 10 грудня 2010 року № 1536 «Про результативні показники бюджетної програми» (наказ від 8 квітня 2019 року № 145) і видано низку наказів: від 23 жовтня 2019 року № 446 «Про огляди витрат державного бюджету»; від 29 березня 2019 року № 130 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо складання у 2019 році місцевих бюджетів на середньостроковий період»; від 19 травня 2020 року № 223 «Порядок здійснення оцінки ефективності бюджетних програм головними розпорядниками коштів державного бюджету», які містять норму про застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі.

16 Україна, указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021 «Про Національну стратегію у сфері прав людини».

Доступно за посиланням: <https://minjust.gov.ua/m/natsionalna-strategiya-u-sferi-prav-lyudini-6757>

17 Україна, постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 року № 117 «Про внесення змін до пункту 6 додатка 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2016 року № 296».

Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249793627>

18 Україна, постанова Кабінету Міністрів України від 7 липня 2017 року № 390 «Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики».

Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/npas/250049925>

19 Україна, постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 року № 273 «Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року». Доступно за посиланням: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF>

20 Україна, постанова Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2018 року № 997 «Питання проведення гендерно-правової експертизи».

Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-2018-%D0%BF>

21 Україна, розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 року № 113-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року». Доступно за посиланням: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-%D1%80>

22 Україна, розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2018 року № 142-р «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 113».

Доступно за посиланням: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-%D1%80>

23 Україна, розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 року № 1544-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року». Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-go-planu-dij-z-vikonannya-rekomodo-zhinok-do-vosmoyi-periodichnogo-dopovidy-ukrayini-pro-vikonannya-konvencyji-pro-likvidaciyu-vsih-form-diskriminaciyi-shchodo-zhinok-na-period-do-2021-roku>

24 Україна, розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2018 року № 634-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року». Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-go-planu-dij-z-vikonannya-rekomodo-zhinok-do-vosmoyi-periodichnogo-dopovidy-ukrayini-pro-vikonannya-konvencyji-pro-likvidaciyu-vsih-form-diskriminaciyi-shchodo-zhinok-na-period-do-2021-roku>

25 Україна, розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 року № 142-р «Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки».

Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80#Text>

26 Україна, розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1128-р «Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності».

Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1128-2020-%D1%80#Text>

27 Україна, розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року № 1578-р «Про затвердження плану заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, взятих в рамках міжнародної ініціативи «Партнерство Біарріц» з утвердження гендерної рівності». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1578-2020-%D1%80#Text>

28 Україна, наказ Міністерства фінансів України від 2 січня 2019 року № 1 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001201-19#Text>

- У 2020 році Міністерство соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики) затвердило низку нормативних документів з питань гендерної рівності, зокрема Методичні рекомендації щодо внесення положень про гендерну рівність у колективні договори та угоди²⁹; Інструкцію щодо інтеграції гендерних підходів при розробці нормативно-правових актів³⁰ і Методичні рекомендації щодо оцінювання гендерного впливу галузевих реформ³¹.

В Україні працює дієвий національний гендерний механізм. 31 березня 2017 року обов'язки з реалізації державної політики у сфері гендерної рівності покладено на Віцепрем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, до компетенції якого належать питання в тому числі гендерної рівності та координації взаємодії центральних органів виконавчої влади (далі – ЦОВВ) з питань гендерної рівності.

Запроваджена патронатна служба Віцепрем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України забезпечує надання консультацій з політичних та фахових питань, у тому числі гендерної рівності.

КМУ створив Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції. Відповідно до покладених постановою КМУ від 4 жовтня 2017 року № 759³² завдань він забезпечує координацію заходів щодо впровадження державної політики забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок у секторі безпеки та оборони відповідно до стандартів та рекомендацій НАТО.

Функціонує Департамент гуманітарної та соціальної політики Секретаріату КМУ. Це профільний структурний підрозділ щодо Мінсоцполітики та всіх проєктів актів законодавства та інших документів, поданих ним на розгляд КМУ, у тому числі тих, що стосуються забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та питань гендерної рівності.

7 червня 2017 року в складі Секретаріату КМУ запроваджено посаду Урядового уповноваженого з питань гендерної політики, на якого покладено функцію з організації здійснення КМУ повноважень у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства (постанова КМУ від 7 червня 2017 року № 390³³),

і передбачено утворення у складі Секретаріату Апарату Урядового уповноваженого з питань гендерної політики.

Робота Урядового уповноваженого скеровується Віцепрем'єр-міністром України, до компетенції якого віднесено питання європейської та євроатлантичної інтеграції, а також гендерної рівності та координації взаємодії ЦОВВ з питань гендерної рівності³⁴.

Окрім того, для кращої координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків утворено спеціальну комісію. Комісія з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків є тимчасовим консультативно-дорадчим органом КМУ для забезпечення узгоджених дій органів виконавчої влади з питань проведення єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства.

Комісія відповідно до покладених на неї завдань проводить аналіз стану справ та причин виникнення проблем у процесі реалізації державної гендерної політики; вивчає результати діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій з питань реалізації державної гендерної політики; проводить моніторинг стану виконання органами виконавчої влади покладених на них завдань з формування та реалізації державної гендерної політики; бере участь у розробленні проєктів нормативно-правових актів з питань формування та реалізації державної гендерної політики; подає КМУ розроблені за результатами своєї роботи рекомендації та пропозиції; надає органам виконавчої влади рекомендації щодо реалізації державної гендерної політики³⁵.

Протягом останніх двох років досягнуто подальшого прогресу в зміцненні національного гендерного механізму. За інформацією Апарату Урядового уповноваженого з питань гендерної політики, станом на вересень 2021 року уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків визначені в 63 ЦОВВ і 24 обласних державних адміністраціях (далі – ОДА); відповідальні структурні підрозділи з питань забезпечення

29 Україна, наказ Міністерства соціальної політики України від 29 січня 2020 року № 56 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у трудових відносинах». Доступно за посиланням: <https://www.msp.gov.ua/documents/5627.html>

30 Україна, наказ Міністерства соціальної політики України від 7 лютого 2020 року № 86 «Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів». Доступно за посиланням: <https://www.msp.gov.ua/documents/5674.html>

31 Україна, наказ Міністерства соціальної політики України від 14 квітня 2020 року № 257 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо оцінювання гендерного впливу галузевих реформ». Доступно за посиланням: <https://www.msp.gov.ua/documents/5701.html>

32 Україна, постанова Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2017 року № 759 «Про Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2017-nf#Text>

33 Україна, постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 року № 390 «Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2017-nf#Text>

34 Лабораторія законодавчих ініціатив, Функціональний аналіз обсягу та розподілу повноважень на загальнодержавному, регіональному та місцевому інституційному рівнях для реалізації гендерної політики (серпень 2019). Доступно за посиланням: https://parliament.org.ua/wp-content/uploads/2019/09/gender_final1.pdf

35 Україна, постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2020 року № 784 «Про утворення Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-komisii-z-pitan-koo-784>

рівних прав та можливостей жінок і чоловіків визначені у 44 ЦОВВ і 24 ОДА; радники з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків³⁶ призначені у 8 ЦОВВ і 14 ОДА; консультативно-дорадчі органи (далі – КДО)³⁷, до компетенції яких віднесено питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, створені та діють у 9 ЦОВВ і 24 ОДА. Урядовий уповноважений відповідно до покладених на нього завдань сприяє координації дій з впровадження центральними й місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування рекомендацій міжнародних інституцій з прав людини та рекомендацій і зауважень міжнародних моніторингових місій та міжнародних організацій³⁸.

Впровадження ґендерного підходу та підходу, заснованого на правах людини, у планування регіонального розвитку є необхідною умовою для виконання нормативних зобов'язань країни у сфері ґендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок.

Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків – важлива складова зниження економічної та соціальної нерівності як на центральному, так і регіональному рівнях. За

даними дослідження, проведеного структурою ООН Жінки³⁹, українська нормативно-правова база, яка стосується питань регіонального розвитку, неповністю узгоджена з міжнародними зобов'язаннями щодо ґендерної рівності, прав жінок, чоловіків та/або їх груп та державними цілями й завданнями у сфері ґендерної рівності, визначеними в документах національної політики та законодавстві про ґендерну рівність.

Активні кроки з інтеграції ґендерних аспектів у процес сталого регіонального розвитку розпочато після ухвалення Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки. У документі зазначено, що стратегічна мета регіональної політики на період 2021–2027 років – це розвиток та єдність, орієнтовані на людину, – гідне життя в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні. Уперше виділено окрему оперативну ціль 5 «Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації»⁴⁰. Для реалізації цієї цілі, зокрема, передбачається забезпечити застосування ґендерного підходу до процесів стратегічного планування та формування бюджету на регіональному та місцевому рівнях, залучити до цього процесу місцеві жіночі організації, а також осіб, які зазнають різних форм дискримінації.

36 Україна, постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 року № 930 «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-%D0%8F#Text>

37 Україна, постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2007 року № 1087 «Про консультативно-дорадчий орган з питань сім'ї, ґендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-2007-n#Text>

38 Україна, постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 року № 390 «Про Урядового уповноваженого з питань ґендерної політики».

Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2017-%D0%8F#Text>

39 ООН Жінки, Аналіз вразливості жінок та чоловіків в контексті децентралізації на територіях України, що постраждали від конфлікту (2017).

Доступно за посиланням: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/427/1.pdf>

40 Україна, постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки».

Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-n#Text>

II. АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ҐЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В РЕГІОНАХ

За реалізацію державної політики з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків на регіональному рівні відповідно до статті 7 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» відповідальні місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

Практичне застосування ґендерних підходів з урахуванням міжнародних стандартів у діяльності місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування при розробці стратегічних та програмних документів, стратегій місцевого розвитку дозволяє взяти до уваги потреби та інтереси різних груп дівчат і хлопців, жінок і чоловіків, покращує становище найбільш вразливих груп і загалом сприяє підвищенню добробуту населення.

Аналіз реалізації ґендерної політики в регіонах, проведений у 2021 році Апаратом Урядової уповноваженої з питань ґендерної політики у тісній співпраці зі структурою ООН Жінки, продемонстрував, що пріоритетність питань забезпечення ґендерної рівності визнають представники як місцевих органів виконавчої влади, так і органів місцевого самоврядування. Загалом протягом 2021 року були проаналізовані такі програмні документи у сфері ґендерної політики:

- виконання областями та м. Києвом завдань та заходів Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року за 2020 рік (Додаток 1);
- виконання регіонами Національного плану дій на період до 2021 року стосовно рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок за 2020 рік (Додаток 2);
- регіональні плани дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року станом на травень 2021 року (Додаток 3);
- виконання областями та м. Києвом «Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року» за 2020 рік (Додаток 4);
- аналіз діяльності консультативно-дорадчих органів з питань сім'ї, ґендерної рівності, демографічного розвитку,

запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми в обласних державних адміністраціях (Додаток 5).

А також:

- проведено ґендерний аналіз стратегій розвитку 24 областей та м. Києва (Додаток 6);
- проаналізовано затверджені обласні програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (Додаток 7);
- підготовлено стислий звіт за результатами оцінювання інституційної спроможності щодо реалізації державної політики ґендерної рівності та недопущення дискримінації на регіональному та місцевому рівнях (Додаток 8);
- розроблено рекомендації за результатами Всеукраїнської конференції «Регіони в центрі ґендерної політики» (20 жовтня 2021 року) (Додаток 9);
- підготовлено звіт-дослідження щодо посилення національного ґендерного механізму на регіональному та місцевому рівнях (Додаток 10).

Результати проведених досліджень:

- Огляд стану виконання областями та м. Києвом завдань і заходів Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року за 2020 рік показує, що вони виконували завдання вибірково (див. Додаток 1). Области та м. Київ прозвітували про 11 завдань (85 % від загальної кількості завдань), 30 заходів (49,2 %) і 22 показники (52,4 %). Жодна з областей і м. Київ не прозвітували про всі 30 заходів, максимальна кількість заходів, про які прозвітовано, – 19 (63,3 %). Лідерами серед областей за станом виконання заходів є Сумська, Луганська та Миколаївська області. Житомирська, Херсонська, Рівненська області опинилися на найнижчих позиціях. Київська область не звітувала про жодне завдання / захід.
- Аналіз виконання областями та м. Києвом НПД на період до 2021 року рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання КЛДЖ, виявив, що вони прозвітували про ті рекомендації та заходи, де відповідальними виконавцями

- Аналіз діяльності КДО з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми, створених при ОДА та КМДА, проведений Апаратом Урядової уповноваженої за підтримки ООН Жінки, продемонстрував, що

- Загалом 68,0 % регіональних стратегій розвитку містять дані, розподілені за статтю, які представлені в таких категоріях: демографічні, економічні й бюджетні показники в розрізі всіх основних галузей, зокрема охорони здоров'я, освіти, соціального захисту, фізичної культури та спорту, громадської безпеки та правопорядку, адміністративних послуг та ін. Стосовно врахування ґендерних аспектів у цілях, завданнях, показниках стратегій розвитку на 2021–2027 роки, то варто зазначити, що ґендерно-чутливі стратегічні цілі відсутні у всіх 25 стратегіях, однак у чотирьох областях⁴⁶ (16,0 %) оперативні цілі враховують ґендерний аспект. Ґендерно-чутливі завдання містять 64,0 % стратегій, а ґендерно-чутливі показники – 52,0 % стратегій. У регіональних стратегіях розвитку на 2021–2027 рр. Житомирської, Київської, Тернопільської, Чернівецької областей відсутні ґендерні аспекти в цілях, завданнях і показниках. Стосовно моніторингу та оцінювання стратегій регіонального розвитку 24 областей та м. Києва, то ґендерно-чутливі індикатори моніторингу й оцінювання містять 32,0 %. Отже, більшість регіональних стратегій

46 Донецька, Рівненська, Харківська, Чернігівська області.

не використовують системний підхід до врахування та розв'язання проблем гендерної нерівності, починаючи з аналізу гендерних розривів, визначення проблем, які викликають ці розриви, і закінчуючи визначенням конкретних завдань, спрямованих на розв'язання цих проблем, у межах досягнення операційних цілей і їх моніторингу за допомогою гендерно-чутливих індикаторів. Таким чином, питання гендерної рівності лишається достатньо декларативним, і конкретні програми та проекти, спрямовані на розширення можливостей жінок і чоловіків, системно на рівні областей не реалізуються.

- У грудні 2021 року Апарат Урядової уповноваженої з питань гендерної політики у тісній співпраці зі структурою ООН Жінки та Громадською організацією «Ла Страда-Україна» проаналізували затверджені обласні програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (див. Додаток 7). Аналіз продемонстрував, що такі програми має 21 область і м. Київ (88,0 %), вони відсутні в 3 областях (12,0 %)⁴⁷. Окрему (самостійну) програму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі мають 5 областей і м. Київ (27,3 %)⁴⁸. У межах комплексної обласної програми питання запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі розв'язуються в 14 областях⁴⁹. Регіональний план заходів з виконання Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року мають 3 області – Львівська, Луганська та Харківська. Лише у 4 областях регіональна програма (план дій) відбиває всі завдання Державної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі до 2025 року (Львівська, Харківська, Рівненська, Черкаська області). Щодо наявності фінансування, то його мають 18 програм (82,0 %), у 3 областях воно відсутнє – Кіровоградській, Луганській, Львівській. Щодо наявності заходів моніторингу в регіональних програмах, то цей захід передбачено лише в м. Києві. Стосовно залученості громадських організацій до виконання регіональних програм, то про це згадано в 16 програмах, не залучали громадські організації до виконання програм 6 областей⁵⁰. Міжнародні організації залучені до виконання регіональних програм у Донецькій, Запорізькій, Луганській областях і м. Києві. Діяльність КДО в цих

обласних програмах визначено опосередковано, немає практичних завдань і заходів, що значно знижує координацію та взаємодію суб'єктів на регіональному та місцевому рівнях.

Підсумовуючи виконання документів, що врегульовують питання гендерної рівності на державному та місцевому рівнях, звернемо увагу на низку проблем, а саме: області та м. Київ часто подають наявну в них інформацію узагальнено, не конкретизуючи виконання заходів і показників, спрямованих на їх реалізацію. Звітуння про завдання вибіркове, «на розсуд» відповідального виконавця. У разі наявності звітування про показники замість кількісного конкретного значення, яке вимагається, звітна інформація подається в описовій формі. Досить часто трапляється номінальне звітування областями та м. Києвом – ідентична інформація дублюється про декілька завдань, заходів, показників. При цьому більшість з них намагаються виконати державні та місцеві цілі, завдання у сфері забезпечення гендерної рівності, визначені в українському законодавстві, національних зобов'язаннях, що своєю чергою сприяє регіональному розвитку.

47 Вінницька область (є інформація, що обласна програма підтримки сім'ї, запобігання домашньому насильству, забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків, запобігання торгівлі людьми на період до 2026 року затверджена, посилання на неї на сайтах ОДА та обласної ради відсутні); Волинська область (обласна комплексна програма з питань підтримки сім'ї, протидії торгівлі людьми та забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків на період до 2021 року затверджена (продовжена на 2022 рік рішенням обласної ради від 20 жовтня 2021 року № 9/10), однак у загальному доступі відсутній повний додаток із заходами та завданнями до цієї програми); Сумська область має проект обласної комплексної програми соціального захисту населення на 2022–2026 роки, розділ 9 «Реалізація сімейної політики, запобігання та протидії домашньому насильству та/або насильству за ознакою статі» (на погодженні в Сумській обласній раді) і розпорядження голови Сумської ОДА від 9 листопада 2020 року № 556-ОД «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства, в Сумській області на 2020–2021 роки», доступ відсутній.

48 Дніпропетровська, Кіровоградська, Рівненська, Херсонська, Черкаська області та м. Київ.

49 Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Чернівецька, Чернігівська області.

50 Закарпатська, Кіровоградська, Миколаївська, Полтавська, Херсонська, Чернівецька області.

III. ІНСТИТУЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА НЕДИСКРИМІНАЦІЇ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Протягом 2020 року за підтримки ООН Жінки проведено оцінювання інституційної спроможності Міністерства розвитку громад та територій України (далі – Мінрегіон), пілотних областей (Херсонська, Чернівецька, Сумська та Волинська) і 13 пілотних територіальних громад (далі – ТГ)⁵¹ у цих областях реалізувати державну ґендерну політику та політику недискримінації (див. Додаток 8). Оцінювання спроможності – це підхід для дослідження ставлення та розуміння, знань і вмінь, а також навичок, які мають установи й організації, окремі посадові особи у сфері ґендерної рівності та розширення прав і можливостей різних груп жінок і чоловіків, з урахуванням інтерсекційного підходу та підходу, заснованого на правах людини. Воно дає можливість виявити тенденції, проблеми застосування ґендерного підходу працівниками/цями державних і місцевих органів влади, а також можливі шляхи розв’язання цих проблем для посилення органів влади в їхній роботі з формування та реалізації державної політики з урахуванням ґендерного підходу.

Оцінювання продемонструвало, що національне законодавство створює сприятливі умови для Мінрегіону, ОДА і ТГ для інтеграції ґендерного підходу та підходу, заснованого на правах людини, у свою діяльність. Мінрегіон розробив ефективний механізм координації та співпраці з донорськими організаціями й партнерами з розвитку, які надають експертну підтримку й можливості для підвищення потенціалу співробітників/ць міністерства у впровадженні ґендерно-чутливої секторальної реформи. Проте впровадження ґендерного підходу та підходу, заснованого на правах людини, у різні сфери діяльності Мінрегіону, ОДА та ТГ відбувається несистемно й залежить від наявності експертної підтримки партнерів з розвитку. Оцінювання потенційного впливу на жінок і чоловіків на ранній стадії розроблення програм, політик не проводиться. Особливої уваги потребує питання перегляду та формалізації системи моніторингу й оцінювання результативності програм і її доповнення ґендерним компонентом. Аналіз бюджетних

програм 2020 року засвідчив, що більшість з них не містять ґендерних аспектів. Необхідно посилити інституційний потенціал відповідальних структурних підрозділів з метою координації комплексної реалізації ґендерного підходу та впровадження внутрішніх механізмів обов’язкового включення ґендерного аналізу нормативно-правових актів, прогнозних і програмних документів.

Аналіз результатів опитування продемонстрував низький рівень знань і навичок працівників/ць щодо реалізації комплексного ґендерного підходу в різних сферах регіонального розвитку. На рівні чотирьох ОДА (Херсонська, Чернівецька, Сумська та Волинська) в ході оцінювання спроможності було встановлено, що тематика забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків потребує більшої уваги з боку керівництва та неформального підходу до її впровадження. В органах влади відсутній спротив ґендерній тематиці, навпаки є розуміння необхідності запровадження ґендерного підходу. У середньому більше ніж половина опитаних продемонстрували ставлення до ґендерної тематики як важливої і на індивідуальному, і на державному рівнях. Утім, як працівники/ці адміністрації, так і депутати/ки потребують додаткового навчання та інформування про зміст ґендерного підходу та підходу, заснованого на правах людини. З чотирьох ОДА лише у Волинській наявний план-графік підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад у Волинському регіональному центрі підвищення кваліфікації на 2021 рік, який передбачає загальні професійні програми підвищення кваліфікації з питань ґендерної рівності, протидії торгівлі людьми та домашньому насильству. Ґендерні тренінги проводяться в межах різних проєктів і не є частиною плану підвищення потенціалу співробітників/ць. Необхідний уніфікований підхід до підвищення ґендерної компетенції та подальшого включення ґендерних питань в атестацію співробітників/ць ОДА.

51 Недобойська, Новоселицька та Вижицька громади (Чернівецька область), Бехтерська, Костянтинівська, Виноградівська та Зеленопідська громади (Херсонська область), Березівська, Краснопільська та Степанівська громади (Сумська область), Луцька міська, Торчинська та Велимченська громади (Волинська область).

Громадські об'єднання залучаються до розроблення та подальшої реалізації державних та регіональних стратегій і програм, але фактично відсутні практики проведення консультацій із зацікавленими сторонами, які представляють інтереси жінок, чоловіків та/або їх груп, зокрема вразливих. Оцінювання спроможності пілотних ОДА проводити консультації чи обговорення з населенням показало потребу в посиленні компонента як такого. З огляду на слабкість механізму консультацій загалом спроможність залучати до обговорень, консультацій і планування представниць вразливих груп жінок відсутня. Так, лише 5,1 % опитаних відзначили, що Сумська ОДА проводила консультації із заінтересованими сторонами для вивчення становища жінок і чоловіків, виявлення їхніх потреб, інтересів, пріоритетів і проблем. Водночас 43,5 % працівників/ць Волинської ОДА, які брали участь в анкетуванні, відповіли, що їхній орган не проводив консультації із заінтересованими сторонами (через анкетування, опитування фокус-груп, розповсюдження та збір оцінювальних карток) для вивчення становища жінок і чоловіків, виявлення їхніх потреб, інтересів, пріоритетів і проблем. У Чернівецькій і Херсонській областях у результаті аналізу сайтів ОДА не виявлено інформації про проведення громадських обговорень, консультацій і планування за участю жінок із вразливих груп. Під час інтерв'ю жоден/на респондент/ка не надав/ла інформацію про проведення обговорень із залученням вразливих груп жінок.

Аналіз офіційних вебсайтів чотирьох пілотних ОДА (Волинської, Сумської, Чернівецької та Херсонської) засвідчив, що вони не використовуються повною мірою для роботи із забезпечення гендерної рівності. Сайти Волинської та Херсонської ОДА адаптовані для жінок і чоловіків із вадами зору. На офіційних вебсайтах Волинської та Чернівецької ОДА є відповідні підрозділи про забезпечення гендерної рівності, запобігання домашньому насильству, протидії торгівлі людьми. Найбільше представлена тематика протидії домашньому насильству. У Херсонській ОДА такий розділ на сайті відсутній. На сайтах Волинської та Херсонської ОДА немає телефону гарячої лінії для постраждалих від насильства. На сайтах усіх чотирьох ОДА відсутня інформація про порядок подання письмових та електронних звернень до органу від жінок і чоловіків, які постраждали від дискримінації за ознакою статі, насильства за ознакою статі, сексуальних домагань. У всіх чотирьох ОДА відсутній розділ з актуальними статистичними даними, розподіленими за статтю та гендерними показниками. Мова новин і привітань з нагоди державних та/або професійних свят гендерно-нейтральна, однак

трапляються випадки використання елементів, які посилюють стереотипне ставлення до жінок.

Гендерний аналіз кадрової політики ОДА та розробка заходів з недопущення гендерної дискримінації та сексуальних домагань на робочому місці системно не проводяться. Так, у двох (Волинська, Херсонська) з чотирьох ОДА наявні правила внутрішнього трудового розпорядку працівників/ць апарату, однак вони не передбачають положення про недопущення образ, зауважень, жартів і недоречних коментарів, що асоціюються із сексуальністю, а також дій сексуального характеру. При цьому у Волинській ОДА в працівників/ць є можливість повідомити або звернутися зі скаргою про випадок дискримінації, а також поєднувати професійне та сімейне життя (гнучкий графік роботи, зміщення в часі початку та закінчення робочого дня, робота на неповний робочий день). Щодо Херсонської ОДА, то колективний договір (угода) гендерно нейтральний. Тому колективні договори потребують доповнення положеннями про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та недискримінації відповідно до наказу Мінсоцполітики від 29 січня 2020 року № 56⁵².

Ознайомившись з результатами оцінювання інституційної спроможності Мінрегіону керівництво міністерства визнає недостатній рівень включення гендерної складової у формування сталого регіонального розвитку та демонструє ефективну співпрацю з партнерами з розвитку для покращення ситуації в цій сфері. На основі оцінювання інституційної спроможності реалізації гендерної політики та недискримінації, проведеного у 2020 році за підтримки ООН Жінки, Мінрегіон розробив і затвердив Стратегію гендерної рівності на 2021–2023 роки⁵³ і План заходів на 2022–2023 роки⁵⁴. Мета Стратегії – комплексне впровадження гендерного підходу в процес формування та реалізації державної політики, що належать до сфери повноважень Мінрегіону. Зокрема, вона передбачає створення ефективного інституційного механізму реалізації державної гендерної політики, що належить до сфери повноважень Мінрегіону; застосування підходу, заснованого на правах людини, і гендерної рівності в процесі формування, реалізації та моніторингу державної політики, що належить до сфери повноважень Мінрегіону. Задля посилення координації партнерів з розвитку Мінрегіон створив кластер з гендерної рівності в межах секторальної робочої групи з децентралізації та регіонального розвитку, до якої ввійшло 48 представників/ць партнерів з розвитку, асоціації органів місцевого самоврядування та жіночі громадські організації.

52 Україна, наказ Міністерства соціальної політики України від 29 січня 2020 року № 56 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у трудових відносинах». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0056739-20#n10>

53 Міністерство розвитку громад та територій України, «У Мінрегіоні затвердили Стратегію гендерної рівності на 2021–2023 роки», 4 червня 2021 року. Доступно за посиланням: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/u-minregioni-zatverdily-strategiyu-gendernoyi-rivnosti-na-2021-2023-roky/>

54 Україна, наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 15 листопада 2021 року № 296 «Про затвердження Плану заходів на 2022–2023 роки з реалізації Стратегії гендерної рівності Міністерства розвитку громад та територій України на 2021–2023 роки».

IV. АНАЛІЗ НАЯВНИХ ҐЕНДЕРНИХ РОЗРИВІВ ЗА РЕГІОНАМИ

Перший крок до врахування ґендерного підходу для створення програмної бази сталого регіонального розвитку – визначення наявних проблемних ґендерних питань, пов'язаних з регіональним розвитком. Аналіз висвітлює відмінності та нерівність між жінками та чоловіками в доступі до ресурсів і послуг, а також можливості участі в процесах ухвалення

управлінських рішень і здійсненні моніторингу й контролю за їх виконанням. Врахування цих аспектів дозволить визначити проблеми, пов'язані з політикою у сфері регіонального розвитку. Цей аналіз не включає дані АР Крим, м. Севастополь, не всі аналітичні таблиці містять дані тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей.

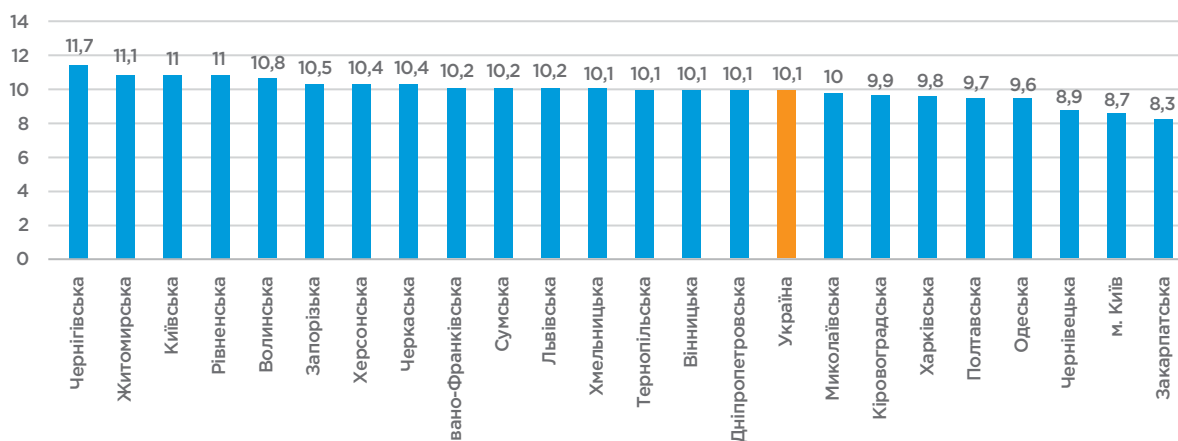
4.1. Демографічні процеси, домогосподарства та сім'ї

Демографічний склад населення, типи та склад домогосподарств, а також житлові умови в Україні постійно змінюються. Середня очікувана тривалість життя жінок при народженні становила у 2020 році 77 років, чоловіків – 67 років (за Індексом ґендерної нерівності – 127 місце серед 156 країн)⁵⁵. Відмінність у тривалості життя жінок і чоловіків значною мірою зумовлена вищим рівнем смертності від зовнішніх причин, у тому числі нещасних випадків, що пов'язані з ризикованими формами поведінки чоловіків, професійним впливом на чоловіків фізичних і хімічних небезпек, саме тому найбільшу кількість людей похилого віку становлять жінки. Коротка тривалість життя чоловіків є однією з нагальних проблем демографічної ситуації в Україні. Тривалість життя збільшилася на один рік як для чоловіків, так і жінок протягом останніх десяти років (з 75,5 року у 2009–2010

роках до 76,8 року у 2019 році для жінок і з 65,3 року до 66,9 року відповідно для чоловіків)⁵⁶. Ґендерний розрив у тривалості життя залишився стабільним здебільшого через соціальну поведінку. В Україні чоловіки живуть у середньому на 10 років менше, ніж жінки (див. рис. 1).

У деяких регіонах ситуація гірша. За даними Державної служби статистики України, найменша тривалість життя чоловіків у 2019 році була в Житомирській області (64,8 року), далі – у Чернігівській (65,9 року), Київській (65,0 років) і Херсонській (65,5 року) областях. Найдовша тривалість життя чоловіків була зафіксована в Чернівецькій (69,5 року), м. Києві (69,4 року), Тернопільській (68,6 року), Івано-Франківській (68,5 року) і Львівській (68,4 року) областях⁵⁸ (див. рис. 2).

Рис. 1. Розрив між тривалістю життя чоловіків і жінок у 2019 році (%)⁵⁷

⁵⁵ Україна, проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року».

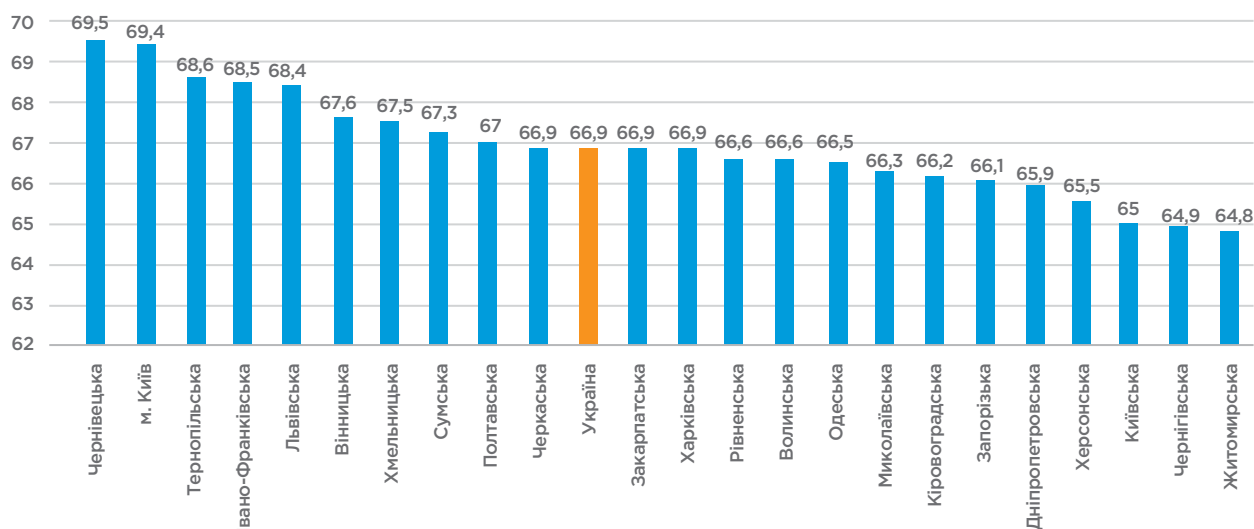
Доступно за посиланням: <https://www.msp.gov.ua/projects/709/?fbclid=IwAR1FVo8KtabLHY99Sc31UTG8dpJGsE4mAbR4i1XeiuHLYC-yEY36xyLa0U>

⁵⁶ Державна служба статистики, Діти, жінки та сім'я в Україні. Статистичний збірник (Київ, 2019). Доступно за посиланням: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/DJS_2019_pdf.pdf

⁵⁷ Немає даних про Донецьку та Луганську області за 2017 рік.

⁵⁸ Державна служба статистики, Діти, жінки та сім'я в Україні. Статистичний збірник (Київ, 2019). Доступно за посиланням: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/DJS_2019_pdf.pdf

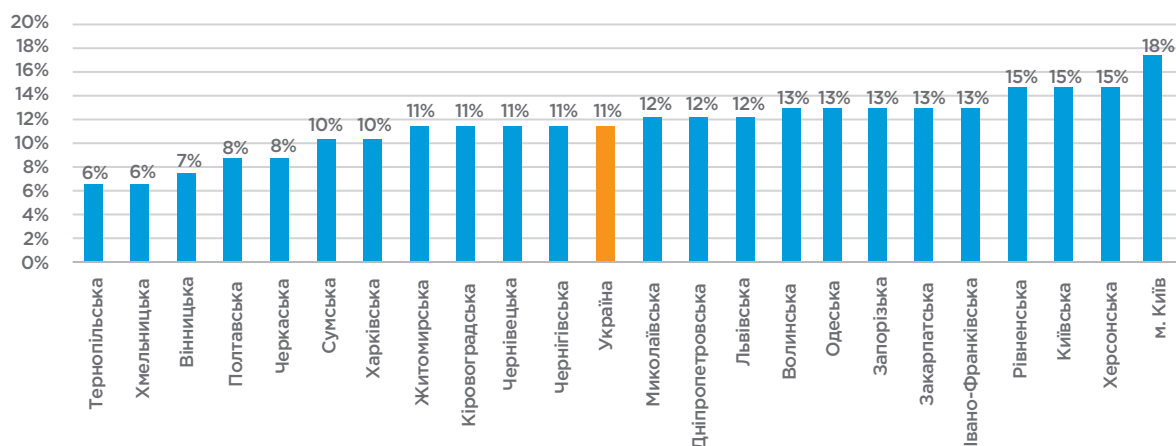
Рис. 2. Очікувана тривалість життя чоловіків у 2019 році (%)⁵⁹

У певних регіонах кількість жінок працездатного віку значно вища: статеві-віковий склад населення працездатного віку формується через гендерні відмінності міграції та смертності. Чоловіки мають вищий рівень смертності, ніж жінки, що зумовлено не тільки біологічними, але й соціальними чинниками. У 2019 році кількість випадків смертності у відповідній віковій групі на 100 000 осіб постійного населення становила 1389,0 для жінок і 1569,0 для чоловіків⁶⁰. Також існують регіональні розбіжності, якщо порівняти різницю

між коефіцієнтами смертності жінок і чоловіків (див. рис. 3). Найвища розбіжність у м. Київ (18 %), Херсонській, Київській і Рівненській областях – 15 %. Коефіцієнт смертності визначається глибоко закріпленими гендерними стереотипами, що впливають на спосіб життя та поведінку чоловіків. Окрім того, воєнний конфлікт, що триває на сході країни, повільне впровадження стандартів Міжнародної організації праці (далі – МОП) щодо безпечних умов праці сприяють високим показникам смертності чоловіків у працездатному віці.

Рис. 3. Коефіцієнти смертності: різниця між кількістю смертей серед жінок і чоловіків на 100 000 представників відповідної гендерної групи у 2019 році (%)

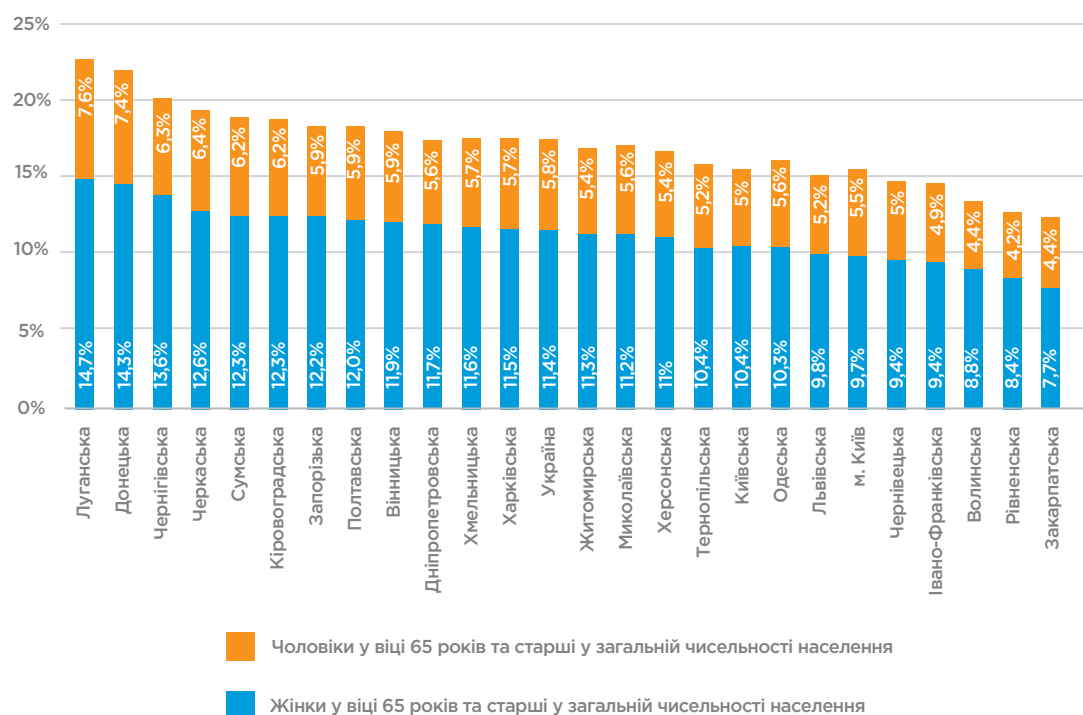
⁵⁹ Немає даних про Донецьку та Луганську області за 2019 рік.

⁶⁰ Державна служба статистики, Діти, жінки та сім'я в Україні. Статистичний збірник (Київ, 2019). Доступно за посиланням: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/DJS_2019_pdf.pdf

Частка жінок віком від 65 років становить 21,2 % від загальної чисельності жінок в Україні, частка чоловіків – 12,4 % від загальної чисельності чоловіків. Населення у віці 65 років і вище на 2/3 представлене жінками. Жінки у віці 65 років і вище становлять 11,4 % населення України, а чоловіки – 5,8 %. На рис. 4 зображені певні відмінності в регіонах, з найбільшою часткою жінок похилого віку в загальній кількості населення області в Луганській (14,7 %), Донецькій (14,3 %) і Черкаській (12,6 %) областях. Найменша частка жінок похилого віку в Закарпатській (7,7 %) і Рівненській (8,4 %) областях⁶¹.

Міграційна активність чоловіків вища, ніж у жінок (7,0 % проти 2,7 % відповідно у віковій категорії 20–63 роки)⁶². Також наявні важливі гендерні особливості розподілу зовнішніх міграційних потоків з України. Жінки порівняно з чоловіками частіше працюють у Польщі (42,6 % проти 37,3 %) та Італії (27 % проти 4,7 %), тоді як чоловіки частіше за жінок працевлаштовуються в Росії (31,0 % проти 15,1 %).

Рис. 4. Частка жінок і чоловіків у віці 65 і більше в загальній чисельності населення України та областей на 1 січня 2020 року (%)

4.2. Гендерний вимір бідності, участь у діяльності, що приносить дохід, і доступ до ресурсів

За підсумками 2020 року частка людей, які проживали за межею бідності в Україні (чий дохід був нижчим за фактичний прожитковий мінімум), становить 45,0 %, що на 6,5 п. п., або 17 %, вище за значення 2019 року⁶³. Найбільша кількість жінок, які проживали за межею бідності, була в категорії «громадяни пенсійного віку» і становила 35,6 %, найбільша кількість чоловіків – у категоріях «громадяни пенсійного

віку» та «громадяни віком 16–19 років» – 31,5 %⁶⁴. Варто зазначити, що навіть у цих найбільш вразливих вікових групах частка жінок, які жили за межею бідності, була більшою. За типами поселень найбільша частка бідного населення в Україні проживала в невеликих містах (32,4 %) і сільських поселеннях (31,5 %). Для порівняння, у великих містах частка населення за межею бідності становила 20,8 %⁶⁵.

61 Там само.

62 Національна академія наук України, Українське суспільство: Міграційний вимір. Національна доповідь: Ключові результати, с. 11. Доступно за посиланням: https://idss.org.ua/archiv/migration_info.pdf

63 Ліга. Новини «Бідність в Україні торкнеться 45 % населення. Це значно вище докризових прогнозів», 18 вересня 2020 року. Доступно за посиланням: <https://ua-news.liga.net/economics/news/bidnist-v-ukraini-torknetsya-45-naselennya-tse-znachno-vische-dokrizovih-prognoziv>

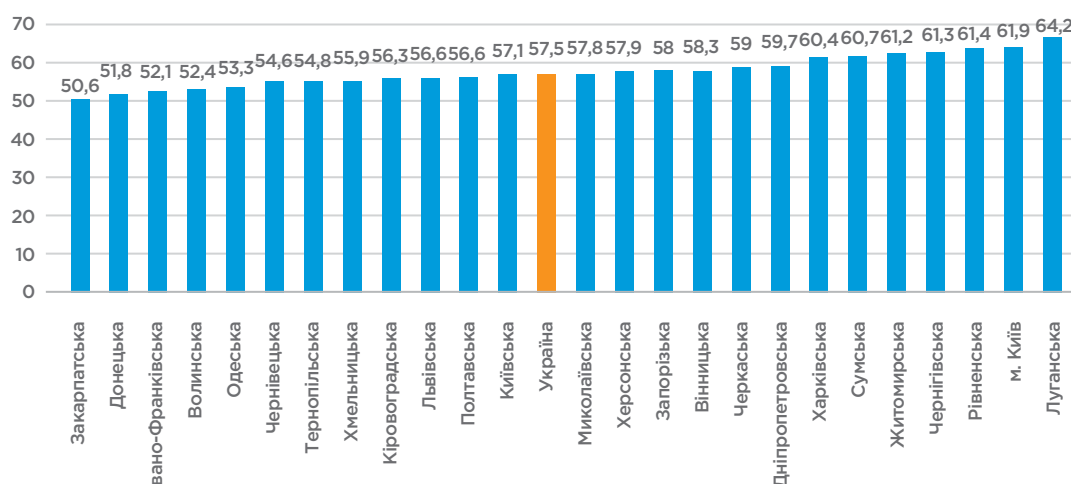
64 Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи, Аналітична записка «Комплексна оцінка бідності та соціального відчуження в Україні за 2016–2018 роки (Київ, 2019). Доступно за посиланням: https://idss.org.ua/archiv/Year_2018_Pov.pdf

65 Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи, Аналітична записка «Комплексна оцінка бідності та соціального відчуження в Україні за 2016–2017 роки (Київ, 2017). Доступно за посиланням: https://idss.org.ua/archiv/2016_2017_otsinka_bidnosti_pivroku.pdf

Рівень зайнятості жінок працездатного віку нижчий порівняно з рівнем зайнятості чоловіків працездатного віку. Індикатори зайнятості та економічної активності⁶⁶ жінок працездатного віку в Україні нижчі, ніж у відповідній віковій групі чоловіків. Рівень економічної активності жінок працездатного віку у 2019 році становив 57,5 %. Водночас рівень економічної активності чоловіків працездатного віку був вищим – 69,9 %. Рівень зайнятості⁶⁷ в тій же віковій групі становив 52,9 % серед жінок і 64,0 % серед чоловіків. Існують певні регіональні відмінності. Найвищий рівень економічної активності жінок спостерігається в Луганській області (64,2 %), місті Києві (61,9 %), Рівненській (61,4 %), Чернігівській (61,3 %) і Житомирській (61,2 %) областях, найнижчий – у Закарпатській (50,6 %) і Донецькій (51,8 %) областях

(див. рис. 5). Вищий рівень економічної активності жінок більш характерний для східної та центральної частин України, тоді як західні області демонструють нижчий рівень економічної активності. Найбільша частка економічно активних жінок від усього економічно активного населення в Луганській області (64,2 %), найменша – у Закарпатській (50,6 %), Івано-Франківській (52,1 %) і Волинській (52,4 %) областях. Виняток становить Донецька область, де рівень економічної активності жінок 51,8 %. Проте цю ситуацію можна пояснити воєнним конфліктом, який триває на сході України. Чоловіки порівняно з жінками переважали в загальній чисельності економічно-активного населення в усіх областях, окрім Сумської, Рівненської та м. Києва, де їх частка була однаковою (див. рис. 7)⁶⁸.

Рис. 5. Рівень економічної активності жінок у 2019 році (%)

Найвищий рівень економічної активності чоловіків у 2019 році зафіксовано в Херсонській (73,3 %) і Миколаївській (73,3 %) областях. Найнижчий – у Волинській області (61,8 %)⁶⁹. Так само вищий рівень економічної активності чоловіків більш характерний для східної та центральної частин України, тоді як західні області демонструють нижчий рівень економічної активності (див. рис. 6).

Частка зайнятих жінок серед економічно активних жінок у 2019 році становила 92,1 %, чоловіків – 91,5 %. Ці показники не враховують економічно неактивних жінок, які становлять більшість групи та є економічно неактивними через неоплачувану домашню роботу та брак часу на діяльність, що приносить прибуток. Гендерні особливості зайнятості різняться залежно від області. Незважаючи на те, що частка економічно

активних жінок віком від 15 до 70 років у Луганській області найбільша серед жінок цієї демографічної групи порівняно з іншими областями України, частка зайнятих жінок серед економічно активних у цій області найменша у 2019 році (84,0 %), тобто в Луганській області більша частка безробітних жінок серед тих, які є економічно активними. Менша частка зайнятих жінок серед тих, які економічно активні, також у Донецькій (87,3 %) і Кіровоградській (88,3 %) областях. Найбільша частка зайнятих жінок серед економічно активних – у Львівській (95,0 %), Київській (94,6 %) та Одеській (94,6 %) областях (див. рис. 8). Найменша частка зайнятих чоловіків серед економічно активних чоловіків у Донецькій (85,6 %) і Чернігівській (87,4 %) областях. Найбільша частка зайнятих чоловіків у Харківській (95,6 %) та Івано-Франківській (94,6 %) областях⁷⁰ (див. рис. 9).

⁶⁶ Рівень економічної активності – це відношення (у відсотках) робочої сили віком від 15 років до загальної чисельності населення цього віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

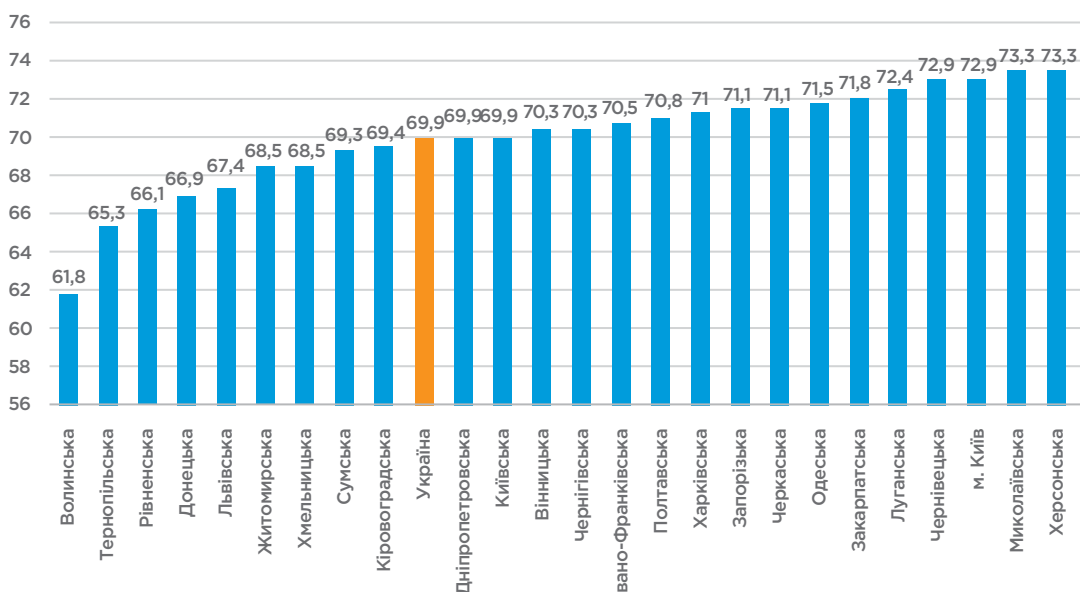
⁶⁷ Рівень зайнятості визначається як відношення (у відсотках) кількості зайнятого населення віком від 15 років до загальної кількості населення цього віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

⁶⁸ Державна служба статистики, Діти, жінки та сім'я в Україні. Статистичний збірник (Київ, 2019). Доступно за посиланням: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/DJS_2019_pdf.pdf

⁶⁹ Державна служба статистики, Жінки і чоловіки (статистичний збірник) (Київ, 2019).

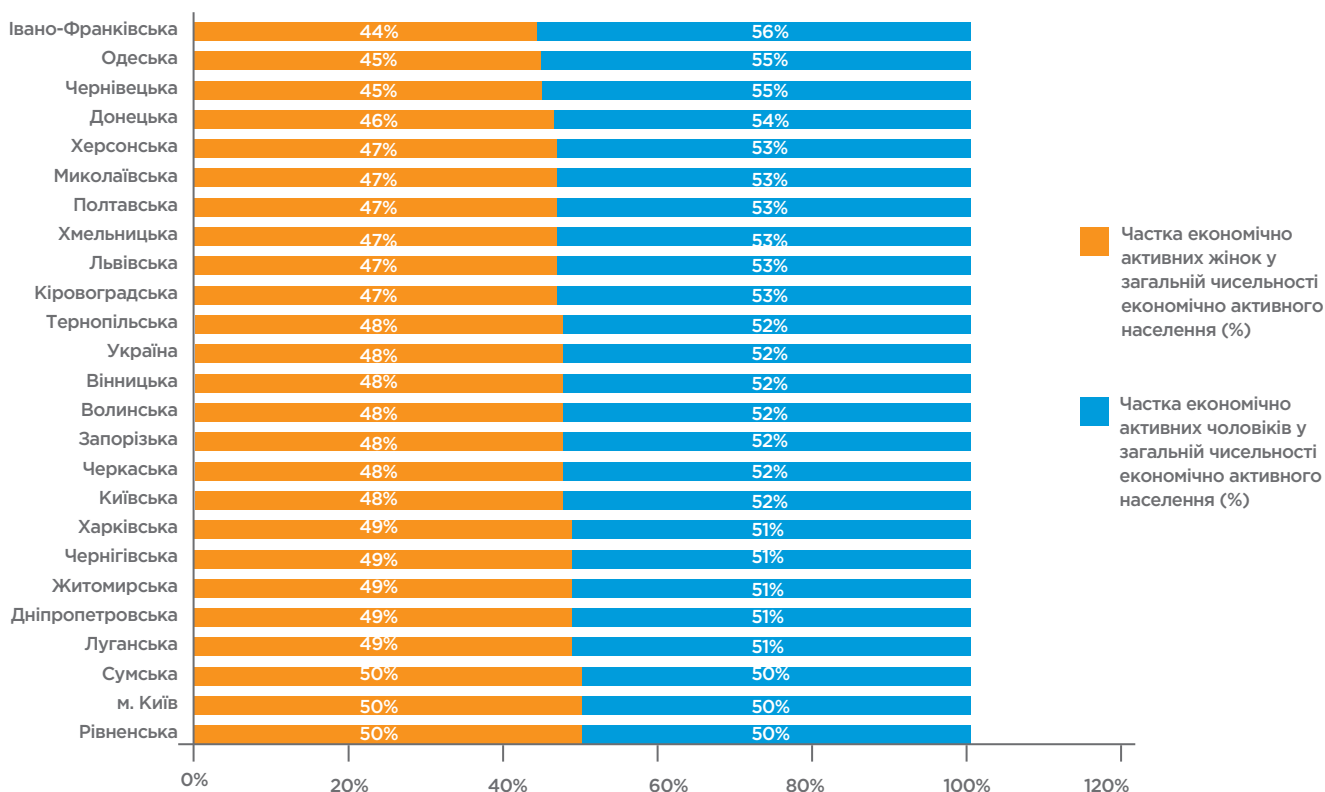
⁷⁰ Державна служба статистики, Діти, жінки та сім'я в Україні. Статистичний збірник (Київ, 2019). Доступно за посиланням: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/DJS_2019_pdf.pdf

Рис. 6. Рівень економічної активності чоловіків у 2019 році (%)

Відповідно до дослідження ринку праці МОП, частка безробітних чоловіків більша за частку безробітних жінок серед економічно активного населення. Така ситуація складається тому, що робоча сила (до 2019 року – економічне населення України) – це населення обох статей віком 15 років і більше, яке впродовж обстежуваного тижня забезпечувало пропозицію робочої сили на ринку праці. Зайняті та безробітні в сумі складають робочу силу. Проте при цьому не враховується той факт, що багато жінок, які займаються неоплачуваною працею і не шукають роботу, не вважаються економічно активним населенням, тобто робочою силою, і відповідно вони не попадають у перелік безробітних осіб.

Рис. 7. Частка економічно активних жінок і чоловіків у загальній кількості економічно активного населення у 2019 році (%)

Рівень безробіття серед економічно активних жінок значно перевищує середній рівень у 2019 році в Луганській (19,0 %), Донецькій (14,6%), Кіровоградській (13,2%), Полтавській (12,4%) і Волинській (12,2 %) областях, тоді як рівень безробіття серед жінок у Львівській, Київській, Одеській, Харківській, м. Києві, Хмельницькій областях значно нижчий (від 5 % до 6 % відповідно) (див. рис. 8). Частка безробітних серед

економічно активних чоловіків перевищує середній рівень у Донецькій (14,4 %) і Чернігівській (12,6 %) областях. Частка безробітних нижча за середній рівень у Харківській (4,4 %), Івано-Франківській (5,4 %) областях, м. Києві (5,6 %), а також Чернівецькій, Одеській, Київській областях, де частка безробітних чоловіків становить 6 %⁷¹ (див. рис. 9). Даних про неофіційно працевлаштованих немає.

Рис. 8. Частка зайнятих і безробітних жінок у загальній кількості економічно активних жінок у 2019 році (%)

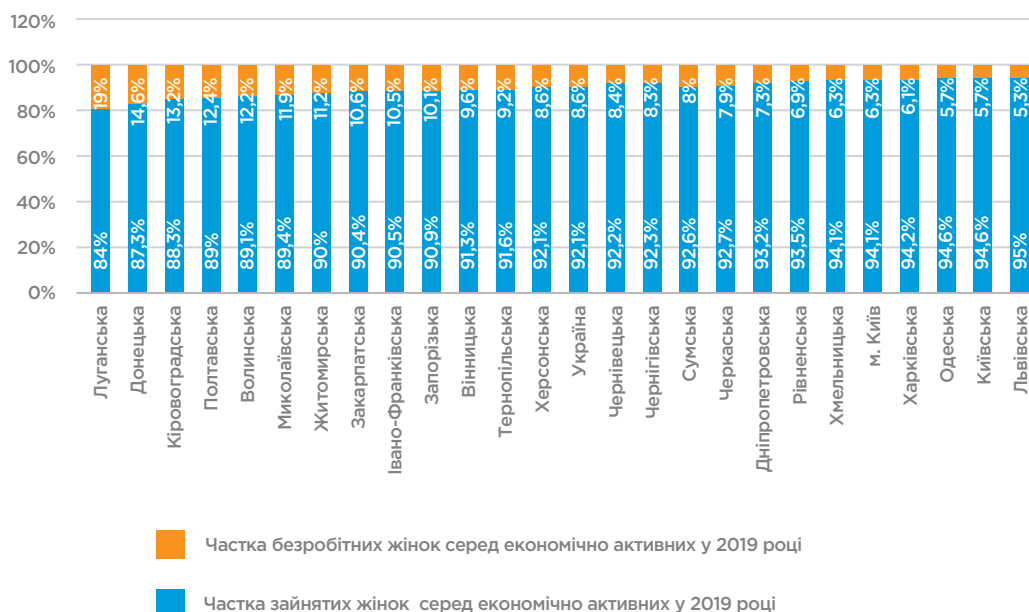
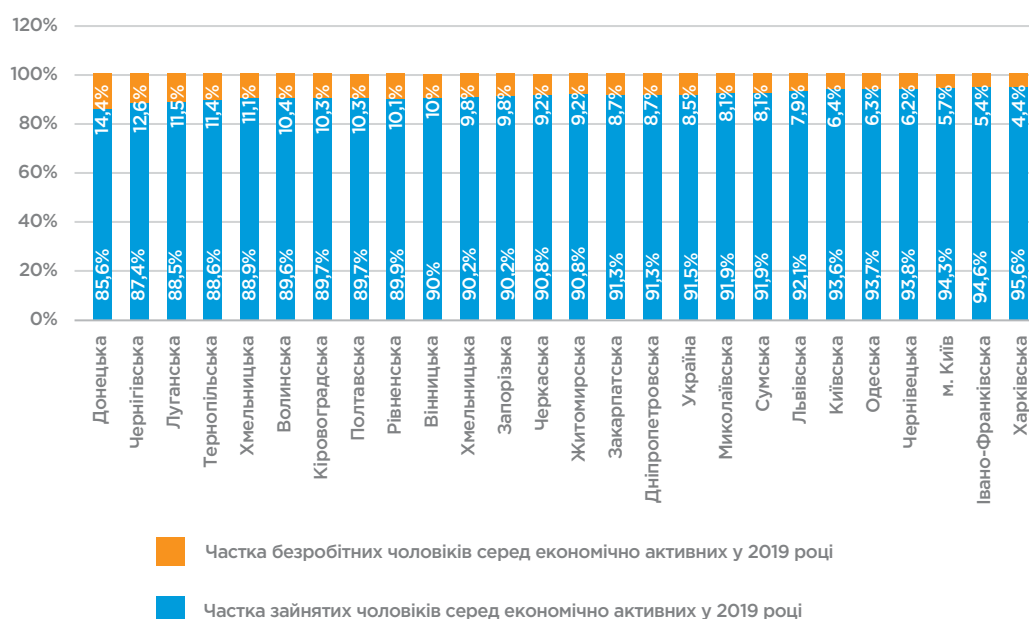

Рис. 9. Частка зайнятих і безробітних чоловіків у загальній кількості економічно активних чоловіків у 2019 році (%)

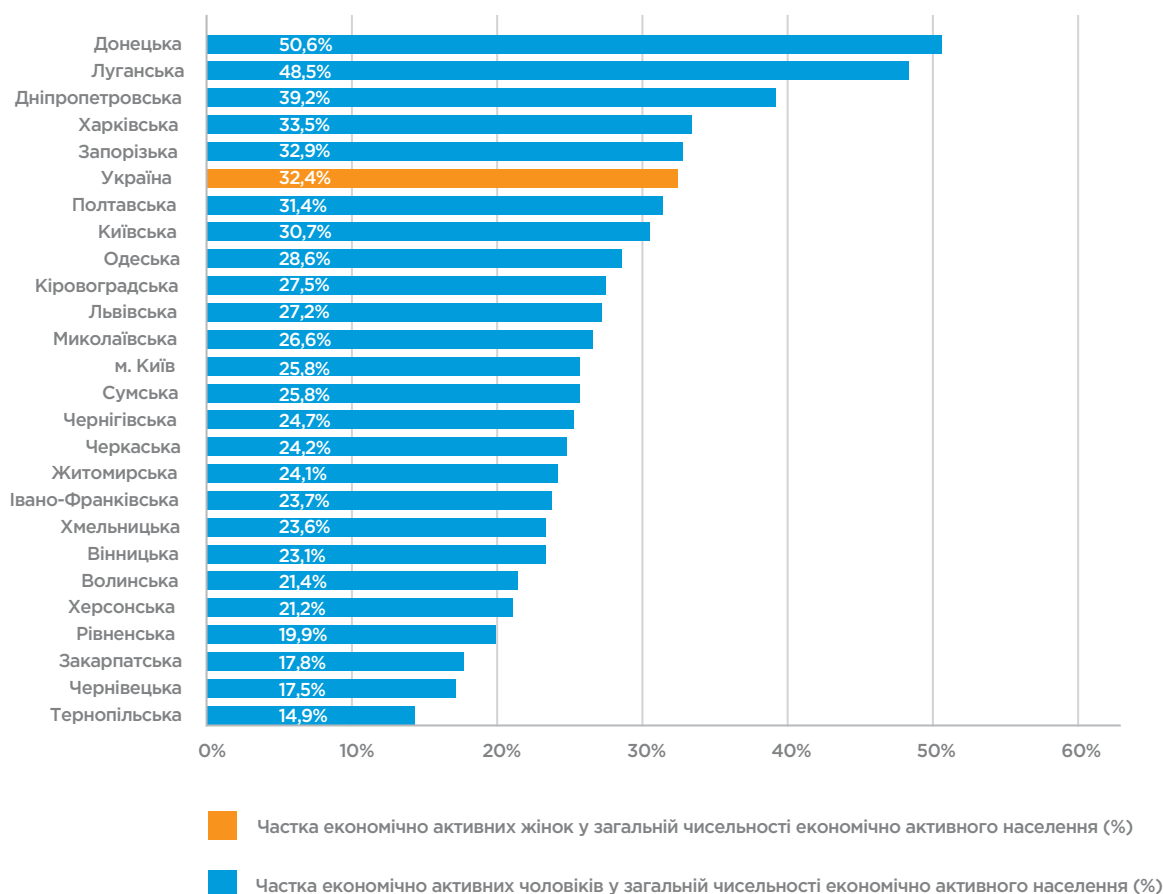

71 Державна служба статистики, Жінки і чоловіки (статистичний збірник) (Київ, 2019).

У 2018 році в Україні частка молоді, що не працювала і не навчалася (покоління NEET, англ. not in employment, education or professional training) становила 14,5 % населення віком 15–29 років⁷². Основний профіль покоління NEET в Україні складається з молоді без вищої освіти (63,1 % з неповною вищою освітою, професійною освітою та повною середньою освітою). Молодь західних областей (Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької та Чернівецької) рідше здобуває професійну освіту та працевлаштовується. Зокрема, частка молоді NEET у Тернопільській області становить 32,5 %. Молодь NEET частіше представлена жінками віком 25–29 років, їх частка – 39,3 % у структурі відповідної вікової групи. Серед молоді NEET жінки становлять 61,8 %, а чоловіки – 38,2 %. Майже кожна третя молода сільська жінка не працює і не навчається⁷³. Основною причиною того, що жінки не

працювали, не здобували освіти та не отримували професійну підготовку, було виконання сімейних обов'язків (58 %). Це свідчить про суттєвий гендерний дисбаланс у складі цієї категорії молоді, оскільки частка чоловіків, які виконували сімейні обов'язки, становила лише 15 %⁷⁴. Жінки старшого віку більш соціально вразливі та економічно незахищені, ніж чоловіки старшого віку. Згідно зі статистичними даними, гендерний розрив у пенсійному забезпеченні в Україні на 1 січня 2020 року становив 32,4 %. Також є регіональні відмінності. Найбільший гендерний розрив у пенсійному забезпеченні в Донецькій і Луганській областях (відповідно 50,6 % і 48,5 %), найменший – у Тернопільській – 14,9 % різниці між середньомісячною пенсією для жінок і чоловіків станом на 1 січня 2020 року (див. рис. 10). Частка жінок віком від 65 років перевищує частку чоловіків і становить відповідно 11,4 % і 5,8 %.

Рис. 10. Гендерний розрив у пенсійному забезпеченні з огляду на різницю середнього розміру призначених щомісячних пенсій для всіх категорій пенсіонерів (як цивільних, так і військових пенсіонерів) станом на 1 січня 2020 року

72 Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Державна служба статистики України, Моніторинговий звіт з оцінки прогресу досягнення ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання» в Україні (2019). Доступно за посиланням: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=938d9df1-5e8d-48cc-a007-be5bc60123b8&tag=TSIIStalogoRozvitku>

73 Міжнародна організація праці, Аналітичний звіт «Статистична оцінка профілю молоді України, що не навчається та не працює» (2018).

74 Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Державна служба статистики України, Моніторинговий звіт з оцінки прогресу досягнення ЦСР 8 «Гідна праця та економічне зростання» в Україні (2019). Доступно за посиланням: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=938d9df1-5e8d-48cc-a007-be5bc60123b8&tag=TSIIStalogoRozvitku>

Горизонтальна та вертикальна ґендерна сегрегація в різних галузях економіки. Здебільшого жінки працюють у низькооплачуваних секторах (горизонтальна форма професійної сегрегації за ознакою статі), а також на посадах середнього та молодшого рівнів з меншими зарплатами та обмеженими можливостями участі в процесі ухвалення рішень (вертикальна форма професійної сегрегації). У 2019 році кількість жінок переважала у сфері охорони здоров'я та соціальної допомоги (81,9 %), у сфері освіти (78,0 %), фінансовій і страховій діяльності (68,7 %), у сфері мистецтва, спорту, розваг та відпочинку (66,7 %), у сфері державного управління та оборони

(64,5 %); обов'язкового соціального страхування (64,5 %), у секторах тимчасового розміщування та організації харчування (64,5 %), а також у професійній та науково-технічній діяльності (54,2 %) ⁷⁵ (див. рис. 11). Традиційно чоловіки працюють у будівельній галузі (82,1 % від загальної кількості штатних працівників/ць), сільському, лісовому та рибному господарстві (71,3 %), транспортній сфері (63,5 %), промисловості (62,6 %), у секторах операцій з нерухомим майном (57,8 %), у сфері адміністративного й допоміжного обслуговування (57,8 %), інформації та телекомунікацій (53,7 %), а також надають інші види послуг (52,3 %) ⁷⁶.

Рис. 11. Частка жінок до облікової кількості штатних працівників у 2019 році (%)

Нерівна оплата праці жінок та чоловіків в офіційних секторах. Внаслідок системної та структурної ґендерної дискримінації на ринку праці середній ґендерний розрив в оплаті праці у 2019 році становив 22,8 %, за даними третього кварталу 2020 року цей показник був 22,0 % ⁷⁷. Найбільший ґендерний розрив в оплаті праці у 2019 році спостерігався у сфері фінансової та страхової діяльності (36,1 %) та у сфері мистецтва, спорту, розваг і відпочинку (35,9 %), найменший у сфері освіти – 3,7 %. Також у 2019 році з'явилася сфера, де зарплата жінок перевищувала зарплату чоловіків на 5,1 %,

– діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування ⁷⁸ (див. рис. 12). У регіональному розрізі найбільший ґендерний розрив в оплаті праці був у Донецькій (38,1 %), Запорізькій (30,6 %) і Дніпропетровській (30,1 %) областях, а найменший – у Чернівецькій і Херсонській областях (10,2 % та 11,8 % відповідно) (див. рис. 13). Київ вирізняється найвищим рівнем заробітної плати як жінок, так і чоловіків, проте має помірний розрив в оплаті праці – 14,9 %, менший за загальноукраїнський показник.

⁷⁵ Державна служба статистики, Діти, жінки та сім'я в Україні. Статистичний збірник (Київ, 2019). Доступно за посиланням: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/DJS_2019_pdf.pdf
⁷⁶ Там само.
⁷⁷ Державна служба статистики України, оперативні дані. Доступно за посиланням: <http://www.ukrstat.gov.ua>
⁷⁸ Там само.

Рис. 12. Гендерний розрив в оплаті праці за галузями у 2019 році (%)

Необхідно зазначити, що невеликий розрив в оплаті праці не обов'язково свідчить про те, що ситуація в Чернівецькій і Херсонській областях найкраща, адже тут, як і в областях західної України, найнижча середньомісячна заробітна плата (див. рис. 14). Найменші гендерні розриви характерні

для областей західної України, де переважає аграрний сектор, у якому зарплати традиційно нижчі, і менша частка зайнятих у промисловості, де зарплати традиційно вищі. Вищі ж гендерні розриви спостерігаються в областях, де переважає промисловий сектор (див. рис. 15).

Рис. 13. Гендерний розрив в оплаті праці за регіонами у 2019 році (%)

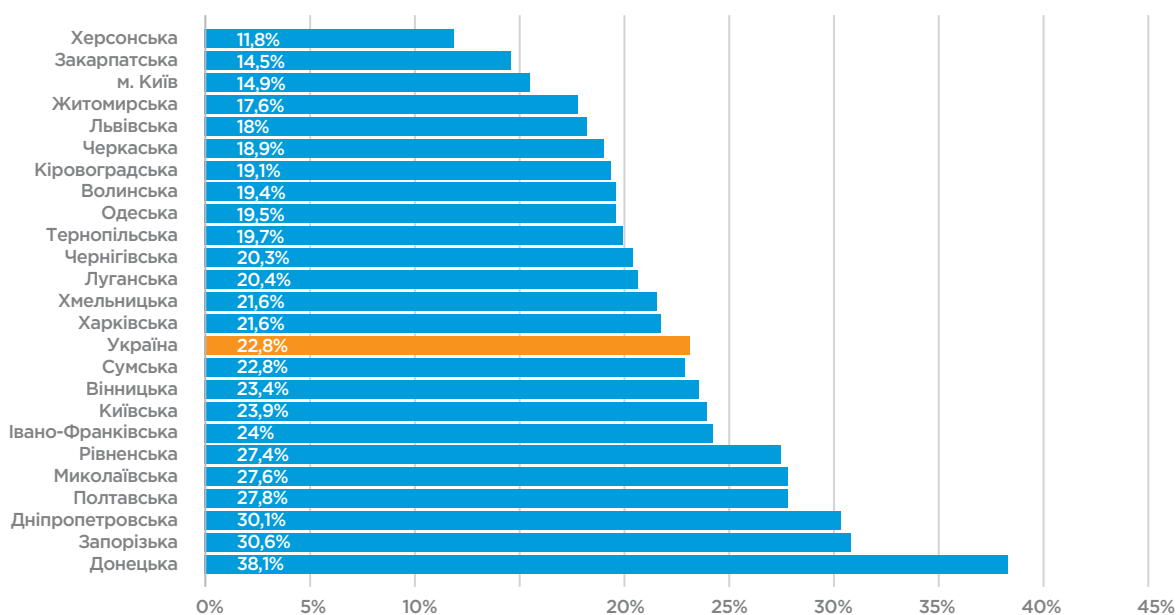

Рис. 14. Розрахункова середньомісячна заробітна плата за регіонами та гендерний розрив в оплаті праці за регіонами у 2019 році (грн, %)

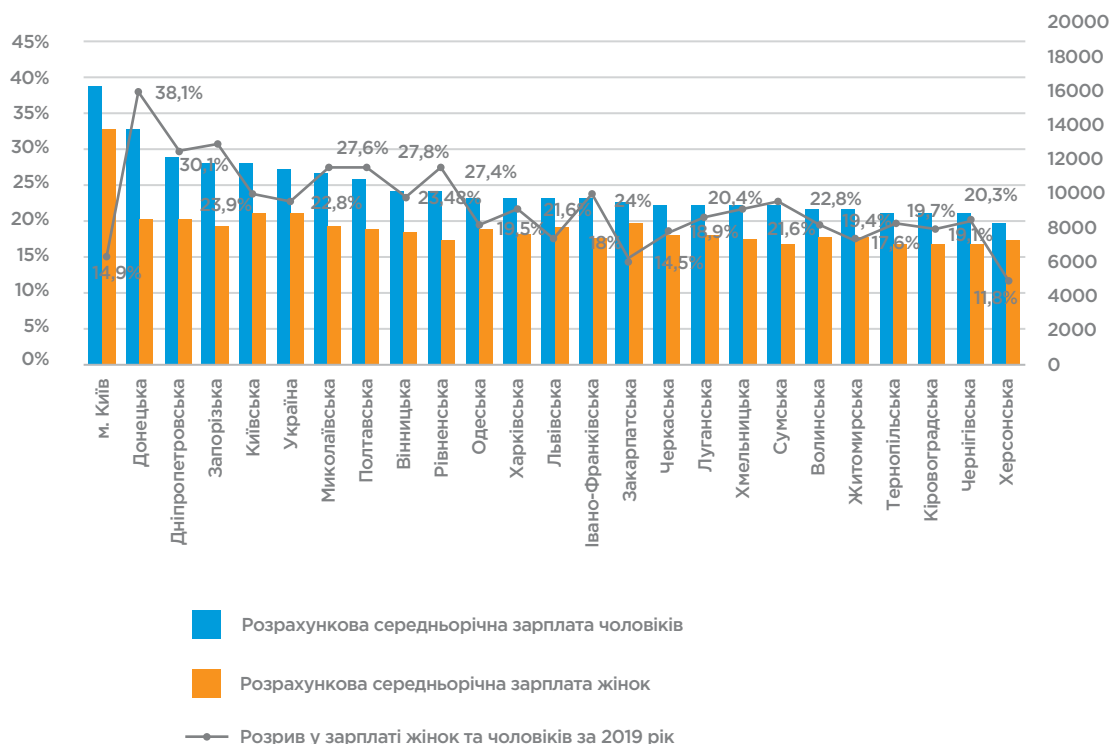
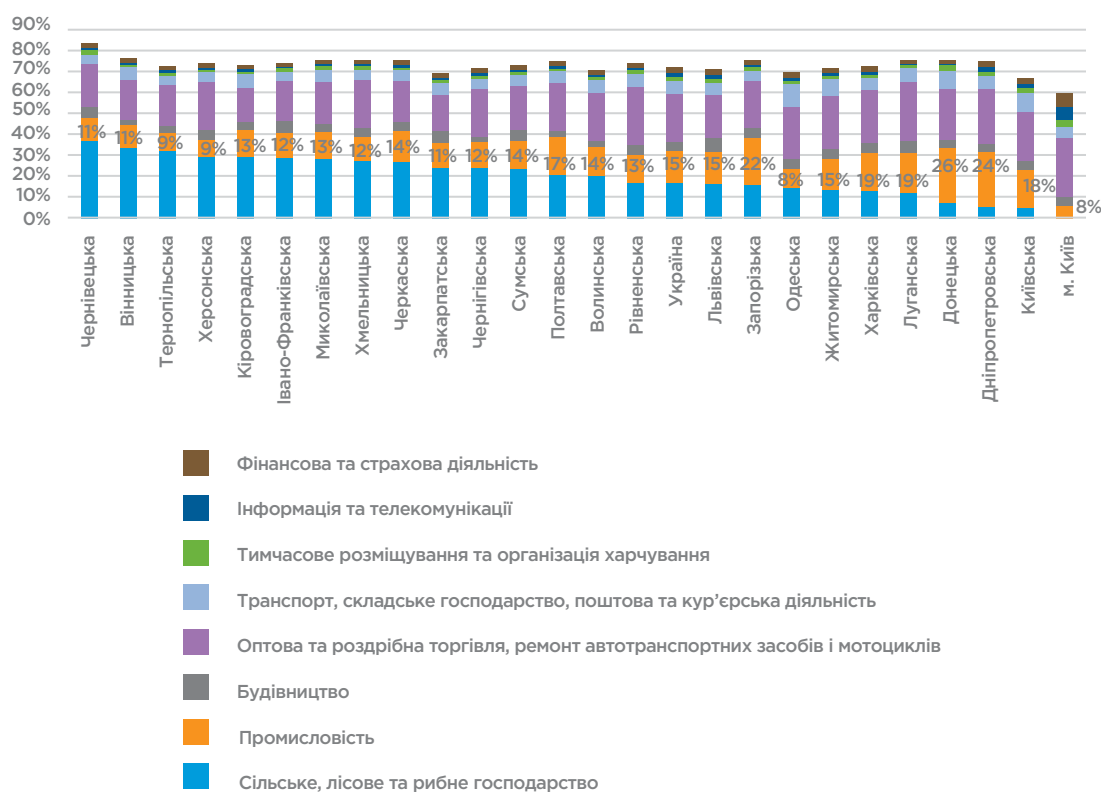

Рис. 15. Частка населення за видами економічної діяльності за регіонами у 2019 році (%)

4.3. Участь жінок у суспільному житті та процесі ухвалення рішень

Рівень участі жінок у процесах ухвалення рішень усе ще низький. Він поступово зростає у виборних органах, але залишається низьким на рівні областей, міст і громад. Кількість жінок у Парламенті та Уряді збільшилася після останніх парламентських виборів. Станом на 1 квітня 2022 року у Верховній Раді України дев'ятого скликання працює 421 народний депутат України, серед них 335 чоловіків і 86 жінок⁷⁹, тобто частка жінок становить 25,7 % (після виборів 21 липня 2019 року частка жінок становила 20,7 %). Серед членів КМУ (23 особи) 5 жінок (тобто 21,7 %)⁸⁰. Однак серед 24 керівників ОДА тільки дві жінки, які очолюють Івано-Франківську та Кіровоградську ОДА станом на початок 2022 року. Згідно з даними Центральної виборчої комісії, за результатами

виборів 2020 року в обласних радах налічується 28,42 % жінок, у міських – 32,07 %, у сільських і селищних відсоток найбільший – 41,39 % і 37,44 % відповідно. Жінок серед міських голів 9,12 %, серед голів сільських рад – 16,43 %, серед голів селищних рад – 21,1 %. Варто відзначити, що зменшення представництва жінок у місцевих радах безпосередньо пов'язане з процесом об'єднання та зменшення кількості ТГ з 11 500 до 1 469, а отже, і більшим фінансовим і ресурсним забезпеченням. Збільшення фінансового ресурсу об'єднаних ТГ призводить до посилення боротьби за цей ресурс з боку представників місцевої влади, у якій жінки програють через нерівні умови конкуренції та недостатню підтримку суспільства.

4.4. Гендерно-зумовлене, зокрема домашнє, насильство

Проблема гендерно-зумовленого, зокрема домашнього, насильства залишається поширеною. Гендерно-зумовлене насильство – найбільш стійке порушення прав людини, зокрема жінок, в Україні, як і в усьому світі. За результатами дослідження на тему насильства «Благополуччя та безпека жінок», проведеного ОБСЄ та ЮНФПА у 2019 році, 67 % українських жінок, які постраждали від насильства, зазнавали фізичного, психологічного або сексуального насильства у віці від 15 років. Доступ до якісних комплексних послуг для осіб, постраждалих від насильства за ознакою статі, у тому числі домашнього насильства, особливо в сільській місцевості, залишається низьким. Це пов'язано з недостатністю загальних і спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб через брак фінансування, обмеженість людських ресурсів, зокрема нестачу фахівців із соціальної роботи, психологів, а також недостатній рівень спеціальних знань і навичок у фахівців (особливо новопризначених), їх психологічне вигорання. З метою розв'язання проблеми фінансування спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб для розбудови їх мережі в Державному бюджеті на 2021 рік передбачено субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам розміром 274,2 млн грн. Завдяки цій субвенції 125 громад мали отримати кошти для створення

28 притулків, 39 денних центрів, 58 консультативних служб і придбання 40 автомобілів для мобільних бригад, які діють при притулках. Також було заплановано покращення рівня надання соціальних послуг у 16 притулках, які вже працюють. На початок квітня 2021 року в областях працювало 375 спеціалізованих служб, серед яких 37 притулків, 2 денні центри, 3 консультативні служби. Наказом Мінсоцполітики від 30 листопада 2020 року № 787⁸¹ затверджено Методику визначення потреб територіальних громад у створенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі⁸². Мобільні бригади, у тому числі ті, які створені за підтримки ЮНФПА в Україні, відреагували на 60 931 випадок гендерно-зумовленого насильства з листопада 2015 року по серпень 2019 року. 61 % потерпілих не повідомили про випадки гендерно-зумовленого насильства деінде⁸³.

Аналіз даних офіційної статистики демонструє, що жінки становлять більшість серед зареєстрованих постраждалих від сексуального насильства: 67,8 % постраждалих від зґвалтування (рис. 16), 83,4 % постраждалих від домашнього насильства (рис. 17) і 42,1 % постраждалих від злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, 639 жінок стали жертвами

⁷⁹ Управління кадрів Апарату Верховної ради України, Статистичні дані. Доступно за посиланням: https://vrkadry.rada.gov.ua/news/dijalnist/kadr_zab_dep/72929.html

⁸⁰ Урядовий портал, склад Кабінету Міністрів України. Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/uryad-ta-organi-vladi/team>

⁸¹ Україна, наказ Міністерства соціальної політики України від 30 листопада 2020 року № 787 «Про затвердження Методики визначення потреб територіальних громад у створенні спеціалізованих служб підтримки постраждалих від домашнього насильства та насильства за ознакою статі». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0036-21#Text>

⁸² Україна, проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року».

⁸³ Управління Верховного комісара ООН з прав людини, Звіт про сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, 14 березня 2014 року – 31 січня 2017 року. Доступно за посиланням: https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/ReportCRSV_UA.pdf

злочинів проти життя та здоров'я (убивства та тілесні ушкодження) (рис. 18 і 19), або 19,7 % від усіх потерпілих⁸⁴. Гендерно-зумовлене насильство, зокрема сексуальне та домашнє насильство, жорстоке поводження з дітьми та торгівля людьми, є латентними злочинами з високим рівнем незареєстрованих випадків через недовіру до інституціалізованого

механізму звернення по допомогу та пакета професійних послуг (юридична, медична, психологічна підтримка та соціальний захист), а також стигматизацією жертв і слабкою підтримкою з боку суспільства. Жінки та дівчата з вразливих груп мають вищий ризик стати жертвами гендерно-зумовленого, зокрема домашнього, насильства.

Рис. 16. Кількість зареєстрованих кримінальних проваджень щодо зґвалтування жінок протягом 2020 року⁸³

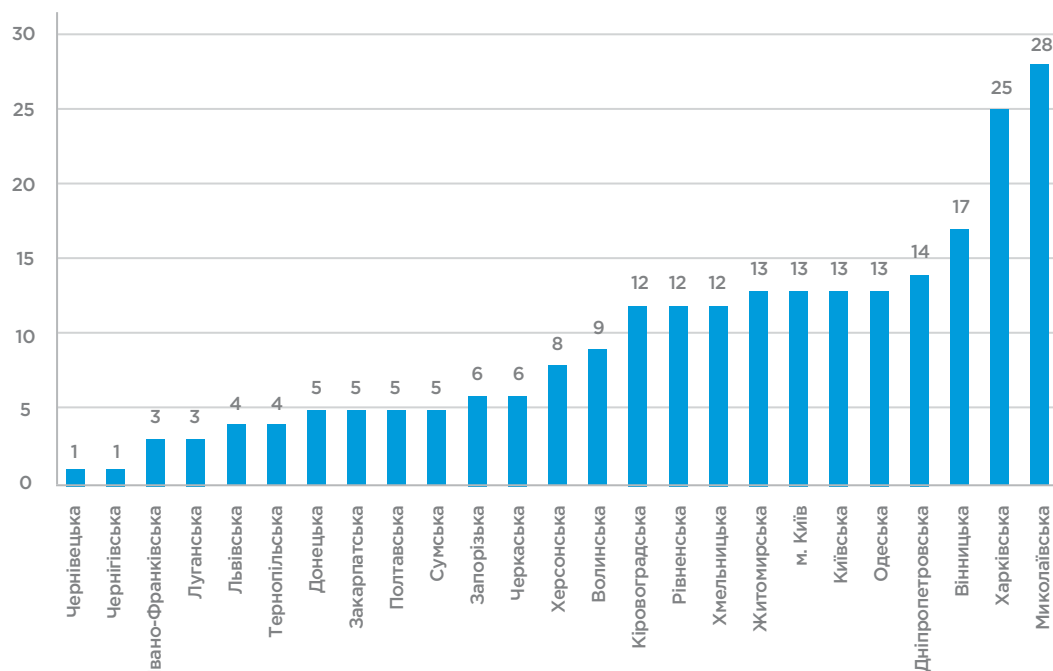
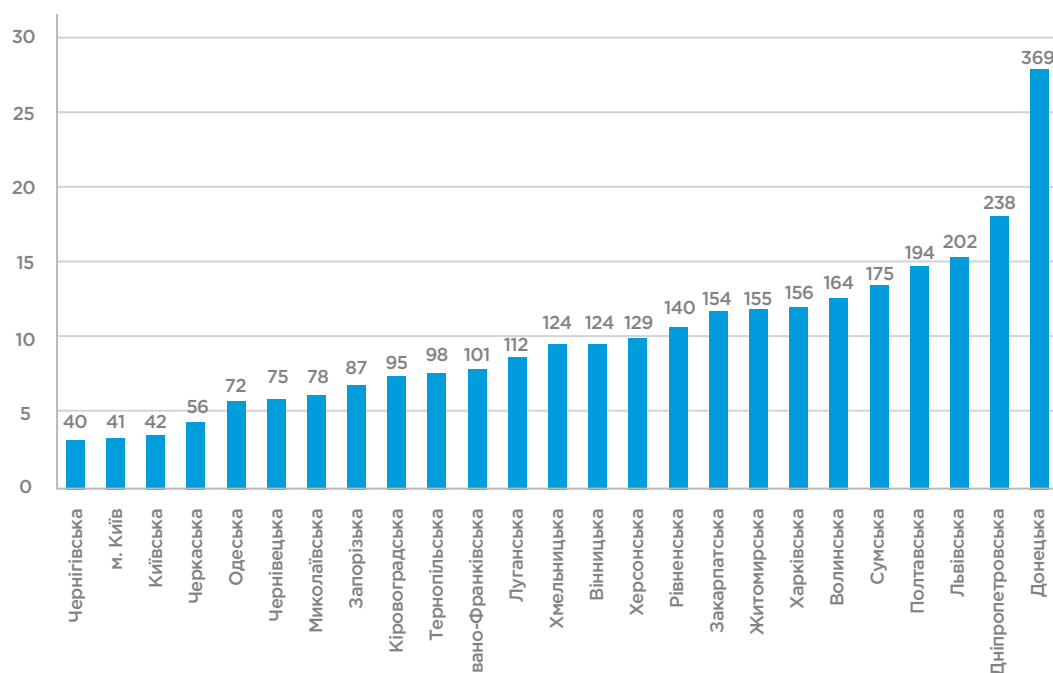

Рис. 17. Кількість зареєстрованих кримінальних проваджень щодо домашнього насильства над жінками у 2020 році⁸³

84 Офіс Генерального прокурора, офіційний вебсайт. Доступно за посиланням: <https://www.gp.gov.ua/>

Рис. 18. Кількість зареєстрованих кримінальних проваджень щодо вбивств жінок у 2020 році⁸⁴

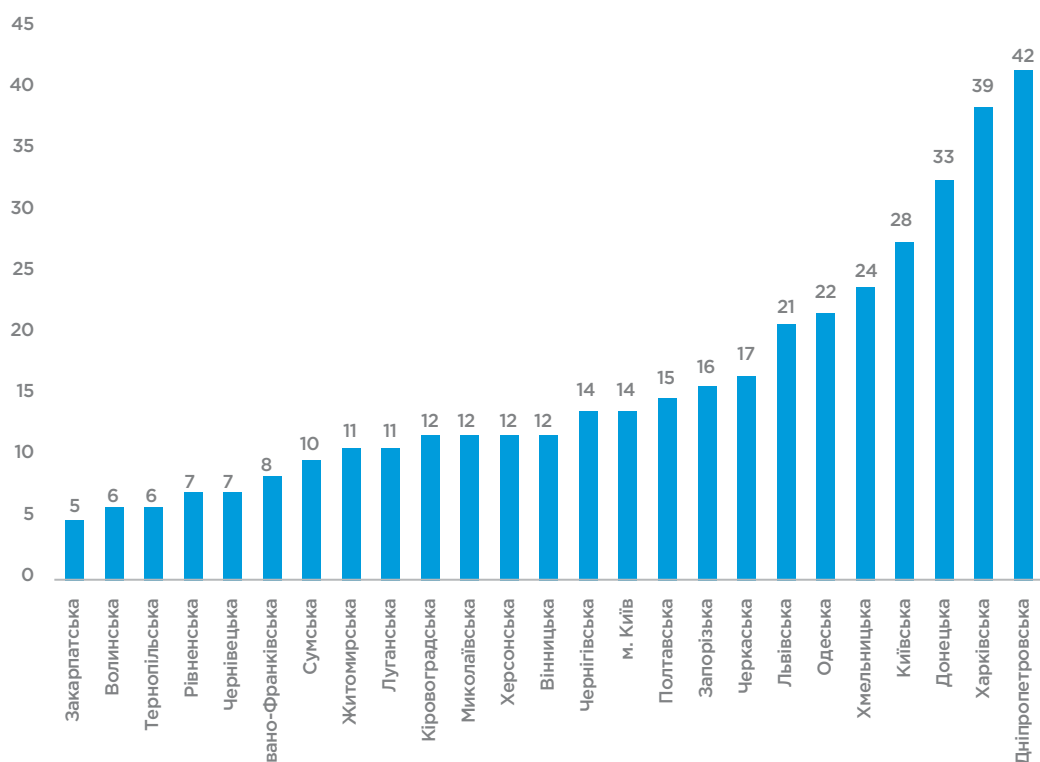
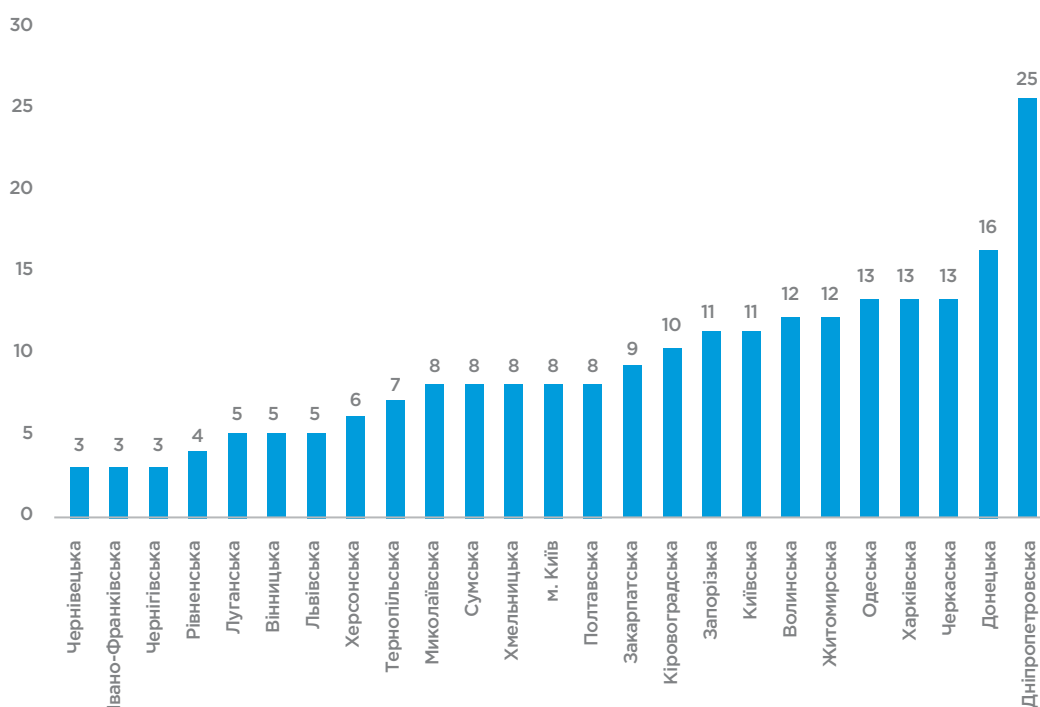

Рис. 19. Кількість зареєстрованих кримінальних проваджень щодо заподіяння тяжких тілесних ушкоджень жінкам у 2020 році⁸⁴

Коефіцієнт інтенсивності⁸⁵ насильницьких злочинів проти жінок у 2020 році⁸⁶, розрахований на 100 000 жінок⁸⁷, як уже зазначалося вище, може вказувати на інтенсивність превентивної та роз'яснювальної роботи, що здійснюється в кожному регіоні. Так, високі показники коефіцієнту можуть свідчити про більшу обізнаність, вищий рівень довіри до органів правопорядку та кращу підтримку жертв як державними, так і недержавними установами. Однак для виявлення причин та умов наявних регіональних розбіжностей необхідно провести додаткові дослідження.

За інформацією Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України, наданою ООН Жінки, протягом 2020 року в Україні було зареєстровано 174 386 заяв і повідомлень про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з домашнім насильством (рис. 21), у 36 677 випадках були застосовані термінові заборонні приписи (рис. 22).

Рис. 20. Коефіцієнт інтенсивності насильницьких злочинів проти жінок у 2020 році, розрахований на 100 000 жінок

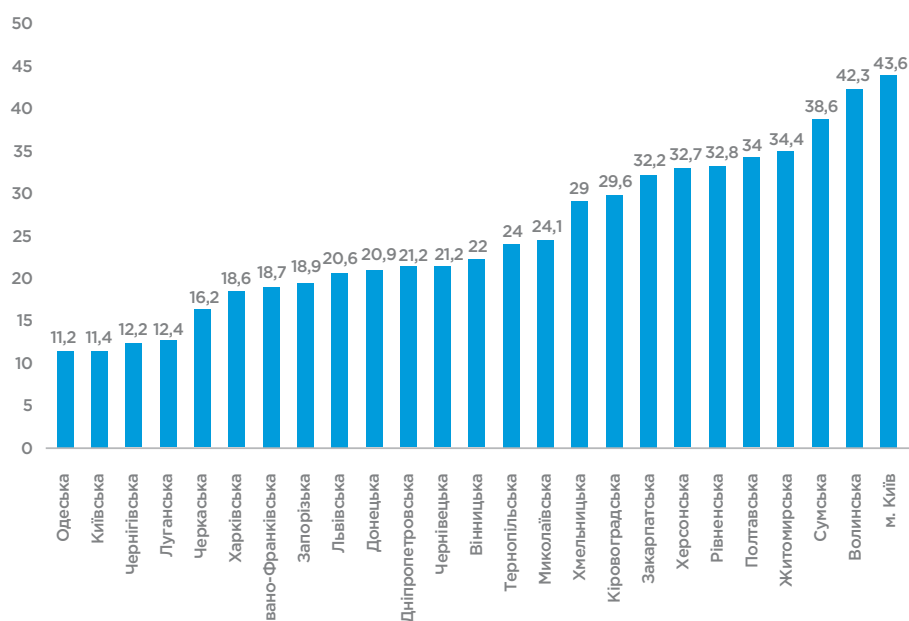
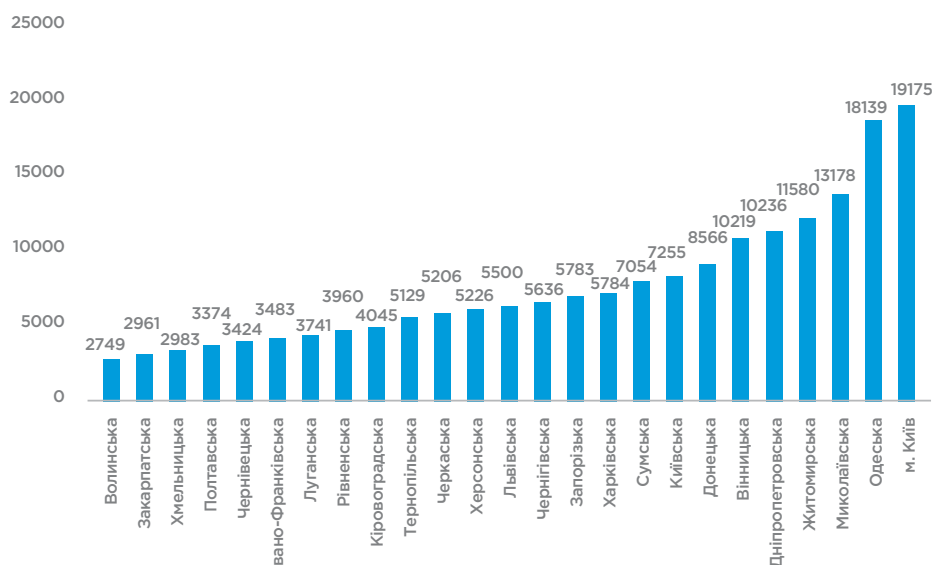

Рис. 21. Зареєстровані Національною поліцією України заяви, повідомлення про вчинені правопорушення та інші події, пов'язані з домашнім насильством, у 2020 році

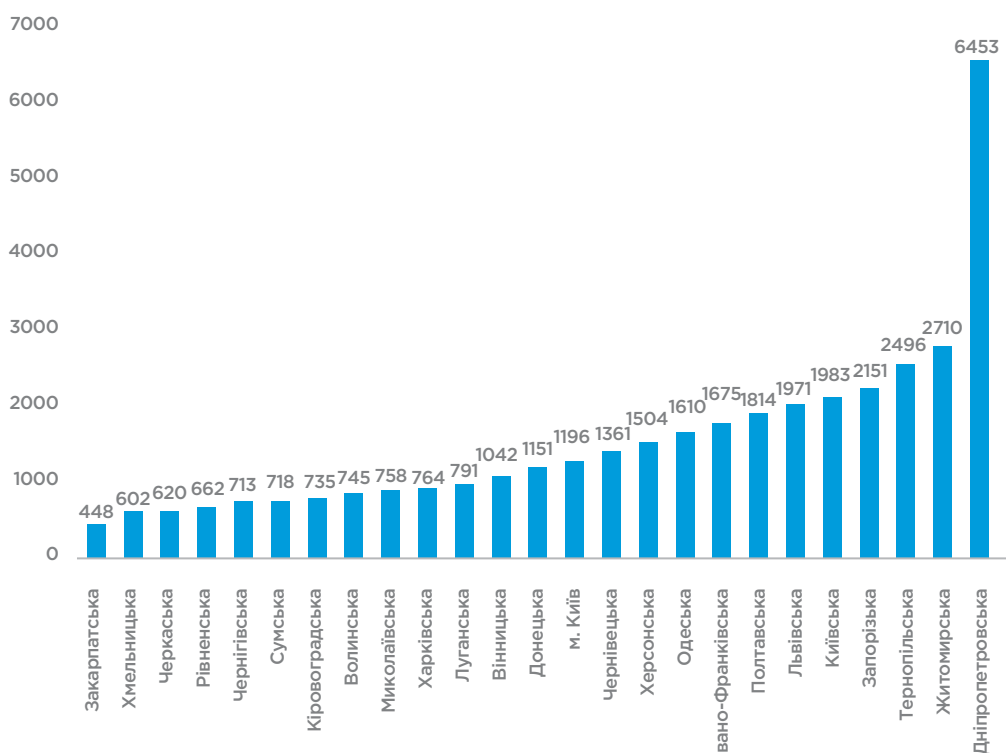

85 Коефіцієнт (індекс) інтенсивності злочинності – це кількість зареєстрованих злочинів на 10 000 або 100 000 населення регіону, яке досягло віку кримінальної відповідальності. Розраховують цей коефіцієнт так: $KI = (З/Н) \times 10000$ (або 100000), де $З$ – кількість злочинів; $Н$ – чисельність населення регіону віком понад 14 років (вік, з якого настає кримінальна відповідальність).

86 Державна служба статистики України, оперативні дані. Доступно за посиланням: <http://www.ukrstat.gov.ua>

87 Розрахункові дані.

Рис. 22. Кількість винесених Національною поліцією України термінових заборонних приписів у 2020 році

Гендерно-зумовлене, зокрема домашнє, насильство і жорстоке поводження з дітьми впливають і на чоловіків, оскільки агресія та насильство присутні в їхньому житті ще з раннього дитинства. Згідно з дослідженням ЮНФПА, присвяченим культурі маскулінності, 50 % опитаних чоловіків фізично карали батьки, 20 % з них зазнали фізичних покарань від шкільних учителів, а приблизно 20 % – емоційного

насильства з боку членів сім'ї чи товаришів⁸⁸. Таким чином, гендерно-зумовлене, зокрема домашнє, насильство є тягарем стосовно особистої безпеки та безпеки громади, що збільшує толерантність до насильства та безкарності винних, а насильство, агресія та токсична маскулінність переважно вважаються культурними нормами.

4.5. Жінки з вразливих соціальних груп

Жінки в бідності та залежність їхнього добробуту від соціального забезпечення. Жінки становлять більшу частину людей з низьким рівнем доходу, які звертаються за державними соціальними виплатами: серед тих, хто отримує допомогу по догляду за дитиною, кількість жінок в 1,2 раза перевищує кількість чоловіків; серед тих, хто отримує виплати соціальної допомоги, кількість жінок більша в 1,4 раза; серед осіб, які отримують субсидії, кількість жінок більша у 2,1 раза. Більшу залежність добробуту жінок від державних виплат доводить гендерний аналіз доходів населення. Ризики бідності також зростають серед сільських жінок і

жінок, що живуть у малих містах з погано розвиненим ринком праці та низьким рівнем заробітної плати.

Внутрішньо переміщені жінки особливо вразлива група. Станом на початок березня 2021 року Мінсоцполітики по всій країні зареєструвало 1,461 млн внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО)⁸⁹. Збройна агресія Російської Федерації проти України і спричинена нею економічна криза поглибили гендерну нерівність і негативно вплинули на реалізацію прав людини. Вразливість населення до бідності, дискримінації, сексуального насильства та жорстокого поводження з жінками зростає на постраждалих від конфлікту територіях.

88 ЮНФПА в Україні, Сучасне розуміння маскулінності: ставлення чоловіків до гендерних стереотипів і насильства щодо жінок (Київ, 2018).

Доступно за посиланням: https://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Masculinity%20Today%20Men%27s_Report.pdf

89 Міністерство соціальної політики України, Внутрішньо переміщені особи. Доступно за посиланням: <https://www.msp.gov.ua/timeline/vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>

Становлячи більшість серед ВПО (60 %), жінки стикаються зі складною дискримінацією при доступі до економічних ресурсів, державних послуг і процесу ухвалення рішень. Згідно з даними МОП, лише 43 % жінок порівняно з 58 % чоловіків підтвердили, що мають оплачувану роботу. Серед безробітних ВПО, які активно шукали роботу, 85 % становили жінки та 15 % – чоловіки. Також відрізнялася частка чоловіків і жінок, які зазнають труднощів під час пошуку роботи: 92 % жінок і 84 % чоловіків повідомили про це⁹⁰.

Брак адекватної соціальної інфраструктури та служб підтримки в приймаючих громадах призводить до того, що жінки стикаються з проблемою зростання тягаря та відсутності часу. Вони беруть на себе відповідальність за забезпечення соціального та економічного добробуту своїх сімей, зокрема управління внутрішніми потребами, забезпечення житлом й економічними ресурсами в приймаючих громадах, де вже існує певна нестача ресурсів. Майже три чверті (73 %) одноосібних домогосподарств ВПО були представлені жінками. Продовжують закріплюватися традиційні гендерні ролі жінок, зокрема виконання неоплачуваної домашньої роботи з догляду за дітьми, літніми людьми та людьми з інвалідністю. Наприклад, серед тих, хто займається домогосподарством, доглядає за дітьми чи іншими особами, 90 % – жінки. 50 % з них зазначили, що працювали до переміщення⁹¹. Серед усіх домогосподарств ВПО з дітьми (36 %) 25 % становили домогосподарства, які очолювали жінки з дітьми⁹². Жінки, які очолюють домогосподарства, стикаються з особливими проблемами та стигмою в районах, контрольованих державою, і це спричиняє ризик несвоєчасного та небезпечного повернення до районів, контрольованих збройними угрупованнями. Внутрішньо переміщені жінки та дівчата вразливі до сексуального насильства та експлуатації.

Соціально-економічні умови жінок, що проживають у сільській місцевості, відрізняються від умов жінок, що проживають у міських місцевостях. Надання медичних і соціальних послуг, доступ до права власності, контроль за землею та іншими формами власності, послуги зв'язку обмежені для жінок, які проживають у сільській місцевості, особливо в тих областях, де найбільша частка населення проживає саме в сільській місцевості. Відсутність соціальної та побутової інфраструктури, системи інституціональної підтримки працівників/ць з сім'ями – нагальне питання розвитку сільської місцевості. Молоді сільські жінки з дітьми віком до трьох років найбільш вразливі до дискримінації

за статтю під час працевлаштування, здобуття професійної освіти та будівництва кар'єри через гендерну сегрегацію домашньої роботи⁹³.

Ромські жінки. Загалом ромська громада зазнає стигматизації. Понад те, ромські жінки та дівчата зазнають множинної дискримінації через свою етнічну приналежність, культурну ідентичність і стать. Вони особливо часто стають жертвами гендерно-зумовленого, зокрема домашнього, насильства, вимушених і ранніх шлюбів, порушення сексуальних і репродуктивних прав, безробіття та надзвичайної бідності⁹⁴. Порівняно з дівчатами і жінками, що не належать до ромської національної меншини, ромські жінки мають нижчий рівень освіти, серед них високий відсоток тих, хто покинув навчання або відвідував школу нерегулярно. У них часто відсутні документи про державну реєстрацію актів цивільного стану та свідоцтва про народження. Це створює труднощі для доступу до якісної освіти та працевлаштування, послуг у сфері охорони здоров'я та інших суміжних послуг⁹⁵. Так, за даними моніторингу дотримання прав людини щодо ромів в Україні, проведеного ромськими медіаторами в трьох містах – Одесі, Кропивницькому та Ужгороді, від 30 % до 40 % місцевих ромів (10–15 % жінок) повідомили, що в них не вистачає принаймні одного з документів, необхідних для того, щоб отримати доступ до спектра послуг. У місті Мукачеві (Закарпатська область) тільки 1 500 з 10 000 ромів (15 %) мають паспорти⁹⁶.

Ромські жінки особливо вразлива група серед ВПО, зокрема під час вагітності або коли вони мають піклуватися про дітей. Близько 55,6 % внутрішньо переміщених ромів, опитаних Міжнародною благодійною організацією «Ромський жіночий фонд «Чіріклі», не зареєструвалися як ВПО, побоюючись, що це призведе до конфіскації їхнього майна поліцією чи іншими органами влади⁹⁷. Внутрішньо переміщені роми зазнають особливих труднощів у доступі до гуманітарної допомоги через відсутність актів реєстрації цивільного стану та дійсних документів про реєстрацію проживання, що підтверджують їх переміщення зі східної України. Через системні перешкоди в доступі до послуг з реєстрації актів цивільного стану в Україні бракує загальних вичерпних даних про кількість і становище ромських жінок і чоловіків, зокрема даних, розподілених за статтю, і даних про соціально-економічне становище. Збір перевірених даних, розподілених за статтю, і проведення аналізу становища ромських жінок і чоловіків на рівні ТГ необхідні для того, щоб регіональні та місцеві

90 Україна, Звіт національної системи моніторингу ситуації з внутрішньо переміщеними особами, вересень 2019 року (неопублікований).

91 Там само.

92 Там само.

93 Україна, Аналіз гендерних профілів громад, розроблених за підтримки структури ООН Жінки в Донецькій, Луганській та Запорізькій областях (неопублікований).

94 Письмові зауваження Європейського центру з прав ромів та Міжнародної благодійної організації «Ромський жіночий фонд «Чіріклі» щодо України для розгляду Комітетом з ліквідації дискримінації стосовно жінок (Київ, Будапешт, 2016).

95 Там само.

96 ООН Жінки, Права ромських жінок, які живуть в Україні (2018). Доступно за посиланням: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/433/7.pdf>

97 ООН Жінки, Оперативна гендерна оцінка становища та потреб жінок у контексті ситуації з COVID-19 в Україні (травень 2020).

Доступно за посиланням: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/doslidzhennya-po-covid-19_full_un_women.pdf

програми соціально-економічного розвитку, бюджету та служби з надання послуг відповідали потребам ромських жінок, а також для інтеграції конкретних заходів і закладання конкретних бюджетів з метою задоволення таких потреб.

Жінки з інвалідністю зазнають множинної дискримінації.

Станом на 1 січня 2020 року в Україні 2,7 млн осіб мають інвалідність, у тому числі 222,3 тис. осіб – I групу інвалідності, 900,8 тис. осіб – II групу інвалідності, 1 416,0 тис. осіб – III групу інвалідності, а також 163,9 тис. дітей з інвалідністю⁹⁸. Серед осіб з інвалідністю понад 1 млн становлять жінки працездатного віку. Лише третина з них має роботу, а всі інші потребують працевлаштування. Серед тих, хто доглядає за дітьми та членами сім'ї з інвалідністю, – переважно жінки. Жінки з інвалідністю представляють різноманітну групу, до якої входять особи з різною ідентичністю, наприклад різного етнічного, релігійного і расового походження, мігранти та внутрішньо переміщені жінки; ЛГБТ-особи; жінки, які живуть з ВІЛ або страждають на ВІЛ; жінки молодого та старшого віку; одинокі матері та вдови тощо. Системні перешкоди та відчуження призводять до зниження соціально-економічного статусу, підвищення ризику насильства та жорстокого поводження, зокрема сексуального насильства, ранніх і вимушених шлюбів, перешкод у доступі до освіти,

охорони здоров'я (зокрема, сексуального та репродуктивного здоров'я), інформації та послуг, правосуддя та участі в громадському та політичному житті⁹⁹. За даними ГС ВГО «Національна Асамблея людей з інвалідністю України», жінки з інвалідністю стикаються із системними та структурними проблемами в доступі до процесу ухвалення рішень на всіх рівнях. В усіх регіонах країни жінки з інвалідністю не отримують належних медичних послуг; вони зазнають насильства та виключаються з розподілу ресурсів у своїх громадах і родин. Громадський транспорт, будівлі та інфраструктура, спроможність державних служб та інших поставальників послуг задовольнити потреби людей з різними типами інвалідності не відповідають базовим стандартам як у міських, так і сільських місцевостях. Перевірені, надійні й релевантні дані про людей з інвалідністю з розбивкою за ознакою статі та іншими ознаками, які важливі для розробки місцевої політики та надання послуг за доказовим принципом, залишаються на обмеженому рівні. Відсутність гендерного аналізу інвалідності, нерозуміння перешкод, з якими стикаються жінки в доступі до публічних послуг, і недостатня взаємодія із захисниками у сфері гендерних прав і прав людини, обмежують дії органів ухвалення рішень для розв'язання проблем, з якими стикаються жінки з інвалідністю в результаті місцевого планування та бюджетування.

⁹⁸ Міністерство соціальної політики, Особам з інвалідністю. Доступно за посиланням: <https://www.msp.gov.ua/timeline/invalidnist.html>

⁹⁹ ООН Жінки, Розширення прав та можливостей жінок і дівчат з інвалідністю: на шляху до повної та ефективної участі та гендерної рівності (2018). Доступно за посиланням: <http://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2018/12/the-empowerment-of-women-and-girls-with-disabilities>

V. ВИСНОВКИ ЩОДО КЛЮЧОВИХ ВИКЛИКІВ І ПРОБЛЕМ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В ПРОЦЕСІ СТАЛОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

- На сьогодні в Україні створене серйозне законодавче підґрунтя для впровадження ґендерної політики як на загальнодержавному, так і місцевому рівнях. Україна приєдналася до більшості міжнародних зобов'язань, що регулюють питання ґендерної рівності та прав людини, а також розробила закони та підзаконні нормативно-правові акти, що дозволяють ефективно впроваджувати ґендерну політику на державному та місцевому рівнях. В Україні створений потужний національний механізм забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків, який складається із системи органів, наділених повноваженнями в цій сфері. Ґендерна політика координується на найвищому політичному рівні Віцепрем'єр-міністром з європейської та євроатлантичної інтеграції, створено ефективний апарат Урядового уповноваженого з питань ґендерної політики, систему КДО, які діють на рівні ЦОВВ та ОДА тощо. Попри це, існує низка викликів і питань, які необхідно розв'язувати для вдосконалення механізму впровадження політики ґендерної рівності на рівні областей і громад.

- Більшість регіональних стратегій не використовують системний підхід до врахування та розв'язання проблем ґендерної нерівності, починаючи з аналізу ґендерних розривів, визначення проблем, які викликають ці розриви, і закінчуючи конкретними завданнями, спрямованими на розв'язання цих проблем, у межах досягнення операційних цілей і їх моніторингу за допомогою ґендерно-чутливих індикаторів. Відсутні ефективні механізми, які забезпечували б діалог про впровадження ґендерної політики між різними регіонами та слугували б платформою для обміну досвідом використання провідних практичних методів.

- Ґендерні профілі областей і громад неповною мірою показують усі наявні дані, розподілені за статтю та іншими ознаками, не оновлюються щороку, що не дозволяє здійснювати постійний аналіз і моніторинг ґендерних розривів та поінформовання прогностичних і програмних документів.

- Попри підтримку ініціатив з ґендерно орієнтованого бюджетування (ГОВ) Мінфіном і його впровадження ОДА й виконавчими органами окремих органів місцевого самоврядування, у процесах регіонального та місцевого бюджетування цей механізм не застосовується повною мірою, оскільки не є обов'язковим. Застосування ґендерного підходу в бюджетному процесі не має системного та комплексного характеру. Врахування ґендерних аспектів у процесі планування бюджетних програм (у бюджетних запитах, паспортах бюджетних програм) не завжди простежується на етапах виконання та звітування про виконання бюджетних програм, тому важко оцінити процес зменшення ґендерних розривів. Це призводить більшою мірою до ґендерно-нейтральної бюджетної політики як на державному, так і місцевому рівнях. Комплексне застосування ґендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі як складової комплексного ґендерного підходу та підходу, заснованого на правах людини, покращить якість надання публічних послуг, забезпечить їх адресність, конкретне спрямування на споживача, підвищить результативність та ефективність видатків бюджету й задоволеність потреб жінок, чоловіків та/або їх груп.

- Бракує ефективної й інтегрованої національної системи оцінювання та моніторингу сталого розвитку на національному, регіональному та місцевому рівнях. Рамкові результати та індикатори галузевої стратегії регіонального розвитку, регіональних стратегій і місцевих соціально-економічних планів (програм) не збігаються. Принципи та інструменти націоналізації / локалізації ЦСР не застосовуються повною мірою для здійснення моніторингу сталого та регіонального розвитку. Відсутність даних з перехресною розбивкою створює перешкоди для практичного застосування стилів управління, побудованих за доказовим принципом на основі отриманих результатів, а також забезпечення ефективної роботи національної системи моніторингу та оцінювання сталого регіонального розвитку на основі принципів та інструментів націоналізації / локалізації ЦСР.

- Недостатній рівень участі жінок у регіональних і місцевих процесах ухвалення рішень призводить до політичних рішень, які не враховують права, погляди та потреби жінок і дівчат з різних груп. Жінки з найбільш вразливих груп не залучаються до процесів ухвалення рішень і майже повністю виключаються з процесу планування та розподілу бюджетних й економічних ресурсів. Потребує додаткового вивчення якісний склад КДО з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, створених при ОДА / КМДА щодо представлення в них жіночих громадських організацій.

- Потребує посилення механізм залучення до засідань Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків органів місцевого самоврядування організацій громадянського суспільства, приватного сектору та партнерів з питань розвитку національної політики щодо ґендерної рівності.

- Необхідно працювати над зміцненням структури та потенціалу ОДА та обласних структур з метою ефективного впровадження національної політики у сфері ґендерної рівності та надання ґендерно орієнтованих публічних послуг із застосуванням підходу, заснованого на правах людини, та врахуванням потреб жінок з вразливих груп.

- Аналіз ґендерних розривів у 24 регіонах України демонструє значні розбіжності між ними за окремими показниками, такими як розрив в очікуваній тривалості життя жінок та чоловіків, економічна активність, зайнятість та безробіття, розрив у зарплаті та пенсійному забезпеченні, що свідчить про обмеження доступу до ресурсів для жінок у певних регіонах. Необхідно системно проводити моніторинг показників ґендерних розривів та впроваджувати державну політику, спрямовану на їх зменшення в регіональному розрізі.

- Окрему увагу при виробленні системної та інклюзивної соціально-економічної політики потрібно приділяти жінкам з вразливих груп, таким як жінки ВПО, жінки, які проживають у сільській місцевості, жінки похилого віку, жінки-ромки, жінки з інвалідністю, які відчувають множинну дискримінацію, оскільки ці категорії мають обмежений доступ до публічних послуг внаслідок не тільки ґендерної, але й дискримінації за віком, національною ознакою тощо.

VI. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ ПИТАНЬ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В РЕАЛІЗАЦІЮ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Для забезпечення ґендерно-чутливого сталого регіонального розвитку рекомендовані такі заходи:

1. Зміцнити політичну та нормативно-правову базу з метою підтримки інтеграції ґендерної рівності, підходу, заснованого на правах людини, та участі жіночих груп, зокрема найбільш вразливих, для забезпечення сталого регіонального розвитку та ухвалення рішень

1.1. Мінрегіону внести зміни в нормативно-правові акти України у сфері регіонального розвитку відповідно до результатів ґендерного аналізу, проведеного за підтримки ООН Жінки, щоб забезпечити їх узгодження з міжнародними та національними нормативними зобов'язаннями України щодо ґендерної рівності, розширення прав і можливостей жінок і чоловіків, прав людини й досягнення національних Цілей сталого розвитку в межах Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року¹⁰⁰.

1.2. Розробити методологію для інтегрування ґендерного підходу та підходу, заснованого на правах людини, у процеси стратегічного планування на рівні областей, зокрема забезпечити практичне використання інструмента оцінювання ґендерного впливу.

1.3. Проаналізувати наявні ґендерні профілі областей і громад на предмет повноти даних, розподілених за статтю й іншими ознаками, та інформації, необхідної для проведення ґендерного аналізу на рівні областей і громад. Розробити та затвердити уніфікований ґендерний профіль області та громади як обов'язковий додаток до пакета стратегічних і програмних документів для областей і громад України.

1.4. Розробити й інтегрувати юридичні вимоги та інструкції про включення й участь найбільш вразливих груп жінок і чоловіків у процеси стратегічного планування та

бюджетування на рівні областей і громад. Залучити до цього процесу жіночі організації на регіональному та місцевому рівнях, приділити особливу увагу представництву жінок, які стикаються з різними формами дискримінації.

2. Інституціоналізувати стратегію втілення політики ґендерної рівності та підходу, заснованого на правах людини, як основу для врядування на регіональному рівні

2.1. Узгодити стратегічні та операційні цілі й завдання регіональних стратегій розвитку з операційною ціллю 5 «Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації» Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки з метою забезпечення системного врахування питань ґендерної рівності на рівні областей України. Застосовувати наскрізно ґендерний підхід і підхід, заснований на правах людини, при формуванні стратегій регіонального розвитку. Плани заходів з реалізації стратегій регіонального розвитку мають корелюватися зі стратегічними, операційними цілями, завданнями та показниками стратегій регіонального розвитку. До складу робочої групи обласної державної адміністрації / Київської міської державної адміністрації, відповідальної за розроблення регіональної стратегії розвитку, варто включити радника з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, уповноважену особу (координатора) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі. При формуванні стратегій регіонального розвитку доцільно застосовувати дані, наявні в ґендерних профілях та інших аналітичних звітах з ґендерної рівності.

2.2. Усім консультативно-дорадчим органам з питань сім'ї, ґендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі

100 Такий аналіз включає юридичну оцінку законів і підзаконних нормативно-правових актів, а також оцінку / прогноз впливу. Юридична оцінка — це інструмент, який використовується для виявлення ґендерно-дискримінаційних положень у законах і підзаконних нормативно-правових актах. Оцінка / прогноз ґендерного впливу здебільшого стосується стратегій, політик, програм місцевого самоврядування, які мають прямий чи опосередкований вплив на жінок і чоловіків різних груп, які проживають в областях чи громадах.

людьми, створеним при обласних державних адміністраціях / Київській міській державній адміністрації, затвердити положення про функціонування консультативно-дорадчого органу (координаційну раду) з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми. У положенні прописати контрольну функцію або включити норму про проведення моніторингу й оцінювання рішень координаційної ради щодо фактичної реалізації доручень чи розпоряджень голів обласних державних адміністрацій / Київської міської державної адміністрації. Переглянути склад обласних консультативно-дорадчих органів з метою збільшення представництва жіночих неурядових організацій, гендерних експертів/ок, представників/ць академічних установ до 50 %. Гарантувати включення громадських організацій, які представляють інтереси вразливих груп жінок (жінок з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, ВІЛ-позитивних жінок, ромських жінок та інших національних меншин).

2.3. Провести гендерний аналіз послуг, яких потребують жінки та чоловіки, що надаються обласними державними та місцевими установами, із застосуванням принципів підходу, заснованого на правах людини, та АААQ-підходу (наявність, доступність, прийнятність та якість послуг)¹⁰¹. Інтегрувати комплексний гендерний підхід і підхід, заснований на правах людини, у роботу центрів адміністративних послуг¹⁰².

2.4. На основі результатів гендерного аналізу розробити / переглянути стандарти надання публічних і місцевих послуг та внести необхідні зміни до відповідного законодавства та підзаконних актів для усунення регіональних розривів соціально-економічних показників.

2.5. На основі виявлених розривів у доступі жінок, чоловіків та/або їх груп до послуг та установ регіонального й місцевого рівня, а також дотриманні основних прав людини переглянути цілі, завдання та індикатори програм соціально-економічного розвитку та обласних цільових програм з метою покращення ситуації у сфері прав людини для конкретних груп жінок і чоловіків, з акцентом на найбільш вразливих (сільські, з обмеженими можливостями, похилого віку, етнологістичні меншини тощо). Поєднувати інфраструктурні та інформаційно-навчальні заходи (зокрема, проведення освітньо-інформаційних кампаній, робіт, спрямованих на трансформацію суспільства, перепідготовка фахівців тощо).

3. Забезпечити підтримку інституціоналізації гендерно орієнтованого бюджетування на регіональному та місцевому рівнях

3.1. Включити до переліку основних завдань, покладених на Міністерство фінансів України, завдання із забезпечення гендерно орієнтованого бюджетування в Україні.

3.2. Внести відповідні зміни до Бюджетного кодексу України та інших нормативно-правових актів, що регулюють бюджетні відносини в Україні, спрямовані на забезпечення обов'язковості застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі всіма головними розпорядниками коштів та іншими учасниками бюджетного процесу на державному та місцевому рівнях.

3.3. Проводити роботу з підвищення спроможності спеціалістів/ок фінансових і структурних підрозділів головних розпорядників коштів державного та місцевих бюджетів щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі відповідно до Методичних рекомендацій, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 2 січня 2019 року № 1.

3.4. Розробити та інтегрувати зміни у відповідні закони, підзаконні акти та програмні документи, у тому числі щодо збору даних, розподілених за статтю та іншими ознаками, для регіонального й місцевого планування та бюджетування.

4. Протидіяти гендерно-зумовленому, зокрема домашньому, насильству за допомогою координації зусиль усіх зацікавлених сторін на національному, регіональному та місцевому рівнях

4.1. Інституціоналізувати впровадження механізму звернення по допомогу та надання пакета послуг (юридичних, медико-психологічних та соціальних) для постраждалих від гендерно-зумовленого, зокрема домашнього, насильства на регіональному та місцевому рівнях. Забезпечити координацію роботи відповідних підрозділів обласних державних адміністрацій та обласних управлінь міністерств відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

4.2. Проводити послідовну та постійну інформаційну кампанію щодо боротьби з гендерними стереотипами та дискримінаційними соціокультурними нормами із залученням усіх зацікавлених сторін на регіональному та місцевому рівнях у співпраці з жіночими організаціями.

5. Поширювати практичні методи забезпечення гендерної рівності та реалізації політики в галузі прав людини на рівні областей і громад

¹⁰¹ За визначенням Данського інституту прав людини, АААQ-підхід (наявність, доступність, прийнятність та якість послуг) – це новий, революційний, практичний підхід до дотримання так званих економічних, соціальних і культурних прав, зокрема права на здоров'я, освіту, харчування та житло. Детальніше див. тут: <https://www.humanrights.dk/aaaq>

¹⁰² U_LEAD з Європою, Гендерний посібник. Практичні рекомендації щодо інтегрування комплексного гендерного підходу у роботу ЦНАП (грудень 2018). Доступно за посиланням: <https://tsnap.ulead.org.ua/wp-content/uploads/2018/12/Gendernyi-posibnyk.pdf>

5.1. Асоціаціям місцевого самоврядування координувати свою діяльність із забезпечення обміну досвідом між органами місцевого самоврядування щодо питань ґендерної рівності між різними регіонами та громадами у співпраці з ключовими зацікавленими сторонами та партнерами з розвитку.

5.2 Партнерам з розвитку посилити методологічно та провести необхідне навчання кадрів національної соціальної сервісної служби та її регіональних відділень для врахування ґендерних аспектів при координації дій органів влади і органів місцевого самоврядування щодо забезпечення прав дітей, проведення соціальної роботи, надання базових соціальних послуг і соціальної підтримки відповідно до потреб жителів територіальних громад.

5.3. Забезпечити підтримку розповсюдження інформації про успішні приклади та провідні практичні методи, що реалізуються в деяких областях і громадах України, зокрема про ґендерний аудит доступності, ґендерно орієнтоване бюджетування, ґендерні профілі громад, ґендерний аналіз, ґендерно-чутливі стратегії розвитку, мобілізацію громад за методологією розширення прав і можливостей тощо.

6. Підвищити потенціал Міністерства розвитку громад та територій України, інших центральних органів виконавчої влади, регіональних адміністрацій та місцевого самоврядування щодо інтеграції комплексного ґендерного підходу та підходу, заснованого на правах людини, у сферах стратегічного планування, бюджетування, реалізації, моніторингу та оцінювання політики регіонального розвитку

6.1. Розробити стандартну методологію оцінювання інституційної спроможності обласних державних адміністрацій і територіальних громад застосовувати ґендерний підхід і підхід, заснований на правах людини, відповідно до методології ООН Жінки¹⁰³. Законодавчо запровадити регулярне проведення оцінювання інституційної спроможності застосовувати ґендерний підхід і підхід, заснований на правах людини, на рівні обласних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування територіальних громад, розробку та затвердження планів підвищення інституційної спроможності застосовувати ґендерний підхід і підхід, заснований на правах людини, як частину загального плану підвищення потенціалу.

6.2. Національному агентству України з питань державної служби спільно з закладами вищої освіти ініціювати обов'язкове включення тематики забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків до програм підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 року № 106

«Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» і проводити моніторинг їх виконання.

6.3. Чітко визначити ролі та обов'язки, виділити відповідні людські та фінансові ресурси для інтеграції ґендерного підходу в процеси секторального, регіонального й місцевого планування та впровадження.

6.4. Партнерам з розвитку методично підсилити процес розбудови потенціалу держслужбовців з питань забезпечення ґендерної рівності та прав людини для системного виконання постанови Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 року № 106 «Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад». Запровадити ключові показники ефективності впровадження національної політики з питань ґендерної рівності для оцінювання результативності роботи ключових працівників/ць Міністерства розвитку громад і територій України, обласних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

6.5. Забезпечити постійну методичну підтримку відповідального персоналу з питань практичного використання знань і навичок у сфері ґендерного підходу та прав людини.

7. Запровадити систему моніторингу та оцінювання сталого регіонального та місцевого розвитку, орієнтовану на ґендерну рівність та права людини

7.1. Віцепрем'єр-міністру з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, Урядовому офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції, Департаменту гуманітарної та соціальної політики Секретаріату Кабінету Міністрів України, Урядовому уповноваженому з питань ґендерної політики покращити систему моніторингу та оцінювання, орієнтовану на ґендерну рівність та права людини, з метою не лише відстеження діяльності та результатів, а й отримання знань для вдосконалення підходів до впровадження та створення бази для майбутнього коригування планів.

7.2. Міністерству розвитку громад та територій України разом з Державною службою статистики України, Міністерством економіки України відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання збору даних для моніторингу ґендерної рівності», яким схвалено перелік ґендерних індикаторів, сформулювати та затвердити об'єктивні індикатори – базові індикатори,

103 Методологія застосовувалася для оцінювання інституційної спроможності Мінрегіону, пілотних областей і громад.

індикатори впливу, вхідні, вихідні та індикатори ефективності¹⁰⁴, які систематично використовуватимуться під час моніторингу та оцінювання процесу реалізації Державної стратегії з регіонального розвитку, регіональних стратегій і місцевих соціально-економічних планів. Індикатори повинні надходити з офіційних джерел інформації (статистичні та адміністративні джерела)¹⁰⁵ та бути узгодженими з матрицею націоналізованих індикаторів Цілей сталого розвитку.

7.3. Розподілити індикатори за іншими важливими соціально-економічними характеристиками, зокрема такими як дохід / добробут, місце проживання, етнічна приналежність, міграційний статус, статус інвалідності тощо, для кращого врахування перехресних нерівностей і визначення вразливих груп.

104 Індикатори впливу пов'язані з цілями, визначеними в національній стратегії. Досягнення таких індикаторів плануються в середньостроковій перспективі. Вихідні індикатори доповнюють індикатори впливу та пов'язані з результатами. Вони контролюють продукти та послуги, що постачаються бенефіціарам, і використовуються для обґрунтування короткострокових рішень про розподіл ресурсів. Індикатори ефективності пов'язані з діяльністю і є частиною забезпечення контролю якості вжитих заходів.

105 Це стосується даних, зібраних з джерел поза статистичними службами, які зберігаються і використовуються іншими органами влади для управління податками, пільгами чи послугами.

ПЕРЕЛІК ДОДАТКІВ

ДОДАТОК 1. ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАН ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ТА ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ НА ПЕРІОД ДО 2021 РОКУ ЗА 2020 РІК НА ОБЛАСНОМУ РІВНІ

ДОДАТОК 2. АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ ОБЛАСТЯМИ РЕКОМЕНДАЦІЙ, ВИКЛАДЕНИХ У ЗАКЛЮЧНИХ ЗАУВАЖЕННЯХ КОМІТЕТУ ООН З ЛІКВІДАЦІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЩОДО ЖІНОК ДО ВОСЬМОЇ ПЕРІОДИЧНОЇ ДОПОВІДІ УКРАЇНИ ПРО ВИКОНАННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ ФОРМ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЩОДО ЖІНОК (CEDAW)

ДОДАТОК 3. АНАЛІЗ ОБЛАСНИХ ПЛАНІВ ДІЙ З ВИКОНАННЯ РЕЗОЛЮЦІЇ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН 1325 «ЖІНКИ, МИР, БЕЗПЕКА» НА ПЕРІОД ДО 2025 РОКУ

ДОДАТОК 4. АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ОБЛАСНИХ ПЛАНІВ ДІЙ З ВИКОНАННЯ РЕЗОЛЮЦІЇ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН 1325 «ЖІНКИ, МИР, БЕЗПЕКА» НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ

ДОДАТОК 5. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КОНСУЛЬТАТИВНО-ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ З ПИТАНЬ СІМ'Ї, ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ, ДЕМОГРАФІЧНОГО РОЗВИТКУ, ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ В ОБЛАСНИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЯХ

ДОДАТОК 6. ҐЕНДЕРНИЙ АНАЛІЗ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ 24 ОБЛАСТЕЙ ТА М. КИЄВА (СТАНОМ НА ЧЕРВЕНЬ 2021 РОКУ)

ДОДАТОК 7. АНАЛІЗ ЗАТВЕРДЖЕНИХ ОБЛАСНИХ ПРОГРАМ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

ДОДАТОК 8. ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОЦІНКИ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА НЕДОПУЩЕННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ (СТИСЛИЙ)

ДОДАТОК 9. РЕКОМЕНДАЦІЇ, НАПРАЦЬОВАНІ УЧАСНИКАМИ ТА УЧАСНИЦЯМИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «РЕГІОНИ В ЦЕНТРІ ҐЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ» (20 ЖОВТНЯ 2021 РОКУ)

ДОДАТОК 10. ЗВІТ-ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ПОСИЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ҐЕНДЕРНОГО МЕХАНІЗМУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ

ООН Жінки
01023, Вул. Еспланадна, 20, Україна, Київ
unwomen.ukraine@unwomen.org
www.unwomen.org
www.facebook.com/unwomenukraine
www.twitter.com/unwomenukraine
www.youtube.com/unwomen

ДОДАТОК 1

Інформація про стан виконання завдань та заходів Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року за 2020 рік на обласному рівні

Звіт про стан виконання завдань та заходів Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року¹ за 2020 рік нараховує **5 розділів, 13 завдань, 61 захід і 42 показники**, покликані на виконання та вимірювання поставлених завдань.

У ході здійснення аналізу було виявлено, що деякі області прозвітували щодо виконання 11 завдань (**85 %** від загальної кількості завдань), 30 заходів (**49,2 %**) та 22 показників (**52,4 %**). Також слід зазначити, що області та м. Київ звітували про заходи вибірково. Жодна з областей/м. Київ не прозвітували з усіх 30 заходів, максимальна кількість заходів, щодо яких було прозвітовано, – 19. (див. Рис. 1.)

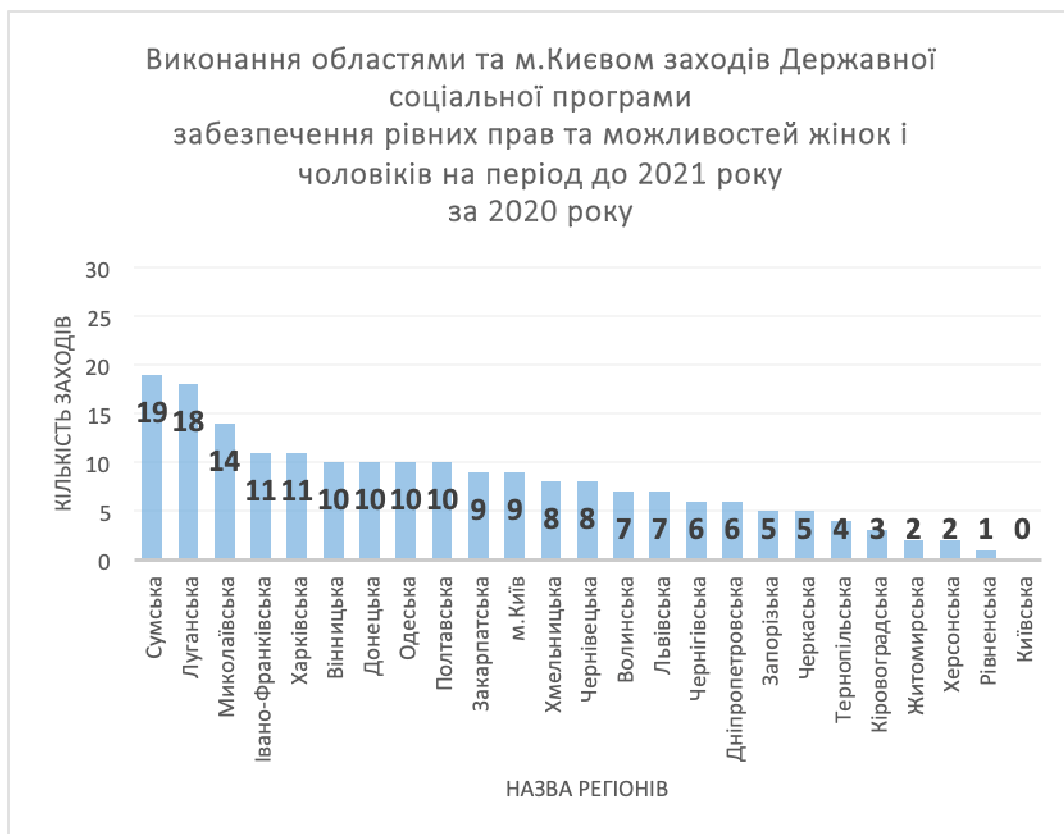

Рис. 1. Стан виконання заходів областями

¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 273 «Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF#Text>

Лідерами серед областей щодо стану виконання заходів є Сумська, Луганська та Миколаївська області. Житомирська, Херсонська, Рівненська області опинились на заключному місці. Київська область не звітувала по жодному із завдань/заходу. (Таблиця 1.)

Щодо виконання затверджених заходів Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року, області продемонстрували помірний успіх. При цьому виконання показників, які вимірюють здійснення вищезазначених заходів, у 23% випадків не виконано жодною областю/м. Києвом, тобто звітування є номінальним. Існує припущення, що представники областей оновлюють інформацію, подану в минулорічних звітах, таким чином прогрес не досягається.

Рис. 2 Виконання затверджених показників областями, які звітували

Сумська область прозвітувала щодо 8 завдань, 19 заходів, з 15 показників: виконано 33,3%, частково виконано – 20,0%, не виконано – 46,7% індикаторів. Луганська область звітувала про 7 завдань, 18 заходів, 12 показників, з яких: виконано – 41,7 %, частково – 33,3%, не виконано – 25% показників. По Миколаївській області ситуація наступна: 6 завдань, 14 заходів, 11 показників (45,5% виконано, 36,4% – частково, 18,2% не виконано).

Івано-Франківська область надала інформацію про 5 завдань, 11 заходів, 9 показників, з них: виконано – 44,4%, частково виконано – 33,3%, не виконано – 22,2%). Харківська область прозвітувала щодо 7 завдань, 11 заходів, 8 показників, з яких виконано – 50,0%, не виконано – 50,0%). У Вінницькій області інформація наявна про 5 завдань, 10 заходів, 7 показників (виконано 57,1%, не виконано – 42,9%). У Донецької області також прозвітовано щодо 5 завдань та 10 заходів, однак показників 5, з яких виконано – 60,0%, не виконано – 40,0%. По Одеській області – 6 завдань, 10 заходів, 4 показники (50,0% – виконано, 50,0% не виконано). Щодо Полтавської області: 5 завдань, 10 заходів, 7 показників (71,4% – виконано, 28,6% – не

виконано). Закарпатською областю прозвітовано з 4 завдань, 9 заходів, 9 показників: виконано – 66,7%, частково виконано – 11,1%, не виконано – 22,2%. По м. Києву відзвітовано: 7 завдань, 9 заходів, 6 показників (66,7% виконано, 33,3% – не виконано). У Чернівецькій області дані присутні щодо 5 завдань, 8 заходів, 6 показників, з яких: виконано 50,0%, частково виконано 16,7%, не виконано 33,3%. По Волинській області наявна інформація: 4 завдання, 7 заходів, 4 показники (виконано – 75,0%, не виконано – 25,0%). Львівська область звітувала про 6 завдань, 7 заходів, 5 показників, з них: виконано 60,0%, не виконано – 40,0%). У Чернігівській області є дані з 4 завдань, 6 заходів, 5 показників (виконано – 20,0%, частково – 20,0%, не виконано – 60,0%). По Дніпропетровській області – 5 завдань, 6 заходів, 6 показників, з них: виконано 50,0%, частково виконано 16,7%, не виконано 33,3%). У Запорізькій області – 5 завдань, 5 заходів, 4 показники (виконано – 25,0%, частково виконано – 50,0%, не виконано – 25,0%). По Черкаській області – 2 завдання, 5 заходів, 1 показник (не виконаний). У Тернопільській області – 3 завдання, 4 заходи, 2 показники (не виконані). У Кіровоградській області – 3 завдання, 3 заходи, 1 показник (виконаний). По Житомирській області – 2 завдання, 2 заходи, 1 показник (частково виконаний). У Херсонській області інформація наявна щодо 2 завдань, 2 заходів, 1 показника (не виконаний). По Рівненській області – 1 завдання, 1 захід, індикатори відсутні. Київська область не надала жодної інформації.

У ході аналізу з'ясувалось: хоча області фактично і звітують про показники, інформація, представлена ними, не корелюється і не порівнюється між собою (див. Таблицю 1)

Таблиця 1. Приклад звітності за показниками

Найменування завдання	Найменування заходу	Найменування показника	Стан виконання
Завдання 3. Удосконалення механізму проведення гендерно-правової експертизи	Захід 2) визначення осіб, відповідальних за проведення гендерно-правової експертизи під час розроблення нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади та актів місцевого самоврядування, здійснення їх спеціальної підготовки	Індикатор: кількість осіб з розбивкою за статтю, відповідальних за проведення гендерно-правової експертизи	Звітування: Юридичним управлінням апарату Львівської облдержадміністрації проведено 7 гендерно-правових експертиз нормативно-правових актів.
Завдання 11. Зменшення розриву в рівні оплати праці жінок і	Захід 2) створення умов для здобуття дівчатами перспективного фаху (STEM-освіти, професійно-технічних спеціальностей),	Індикатор: кількість дівчат, які вступили на навчання до закладів вищої	Звітування: Малою академією наук (МАН) Донецької області залучені до наукових відділень: математики –

чоловіків	зокрема шляхом проведення інформаційно-просвітницьких заходів, заохочення та забезпечення умов для рівного доступу дівчат до STEM-освіти та професійно-технічних спеціальностей за професіями загальнодержавного значення	освіти за STEM-спеціальностями (природничі науки, технології, технічна творчість та математика)	237 дітей, фізики і астрономії – 244 дитини, економіки – 153 дитини, хімії та біології – 287 дітей, екології та аграрних наук – 142 дитини, технічних наук – 172 дитини, комп'ютерних наук – 168 дітей. Чернівецьким обласним центром науково-технічної творчості учнівської молоді у березні 2020 року проведено відкритий обласний фестиваль STEM-проектів учнівської молоді у режимі онлайн-зв'язку

Поширеною є ситуація, коли дані представлені без розподілу (розмежування) за статтю, при тому, що показник/індикатор передбачає такий розподіл і сама назва програми «Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» нагадує про важливість такого розподілу даних.

Інформація, подана у звітах, не завжди відповідає дійсності. Наприклад, у звіті чітко вказано, що в усіх областях України прийняті та діють програми соціального та економічного розвитку областей, в яких враховані питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а фактично в звіті подано інформацію лише по 22 областях та м. Києву, інформація по Київській, Хмельницькій, Черкаській областях відсутня.

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

ДОДАТОК 2

Аналіз виконання областями рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW)

На виконання Україною рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, 5 вересня 2018 року Кабінет Міністрів України розпорядженням № 634-р затвердив Національний план дій на період до 2021 року¹ (далі – Національний план дій).

У Національному плані дій визначені рекомендації, заходи, спрямовані на виконання рекомендацій, індикатори досягнення, строк виконання та відповідальні виконавці.

Всього визначено **57** рекомендацій, **139** заходів, спрямованих на виконання рекомендацій, **154** індикатори.

У 2020 році області повинні були прозвітувати щодо **14** рекомендацій (24,6%), **19** заходів (13,7%) та **21** індикаторів (13,6%).

Однак спостерігалась ситуація, коли області прозвітували щодо тих рекомендацій та заходів, де відповідальними виконавцями виступали інші центральні органи виконавчої влади, зокрема такі як Міністерство соціальної політики України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Державна міграційна служба України та не прозвітували щодо тих, де були самі безпосередніми виконавцями (див. Таблицю 1).

¹ Україна, Кабінет Міністрів України, Розпорядження № 634-р від 5 вересня 2018 р. «Про затвердження Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року». Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-go-planu-dij-z-vikonannya-rekomo-zhinok-do-vosmoyi-periodichnoyi-dopovidi-ukrayini-pro-vikonannya-konvenciyi-pro-likvidaciyu-vsih-form-diskriminaciyi-shchodo-zhinok-na-period-do-2021-roku>

Таблиця 1. Звітування областями про виконання рекомендацій та заходів, відповідальними виконавцями яких є інші центральні органи виконавчої влади

№ п/п	Рекомендація	Захід	Відповідальний виконавець	Звітували області
1.	Рекомендація 2 Забезпечення проведення систематичного навчання з питань прав людини, зокрема прав жінок, для всіх співробітників правоохоронних органів і військовослужбовців, а також впровадження та дотримання суворого кодексу поведінки з метою ефективного забезпечення дотримання прав людини	2) внесення змін до наявних, розроблення нових навчальних курсів з питань прав жінок та включення їх до навчальних планів закладів вищої освіти системи МВС та сектору безпеки і оборони	МВС Мін'юст Міноборони Мінсоцполітики Національна поліція Держприкордонслужба ДМС ДСНС СБУ (за згодою) Інститут модернізації змісту освіти МОН (за згодою) Національний університет оборони України імені Івана Черняховського (за згодою)	Луганська, Харківська області, м. Київ (Харківський національний університет внутрішніх справ, Луганський університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка, за ініціативи ДМС Інститут післядипломної освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка актуалізував професійну програму підвищення кваліфікації працівників Державної міграційної служби України
		7) розроблення і включення до програм підвищення кваліфікації кожного із закладів системи післядипломної освіти системи МВС та сектору безпеки і оборони навчальних курсів з питань прав жінок (за темами: права людини, права жінок, принцип рівних прав і можливостей жінок та чоловіків, недискримінація, толерантність,		Харківська область

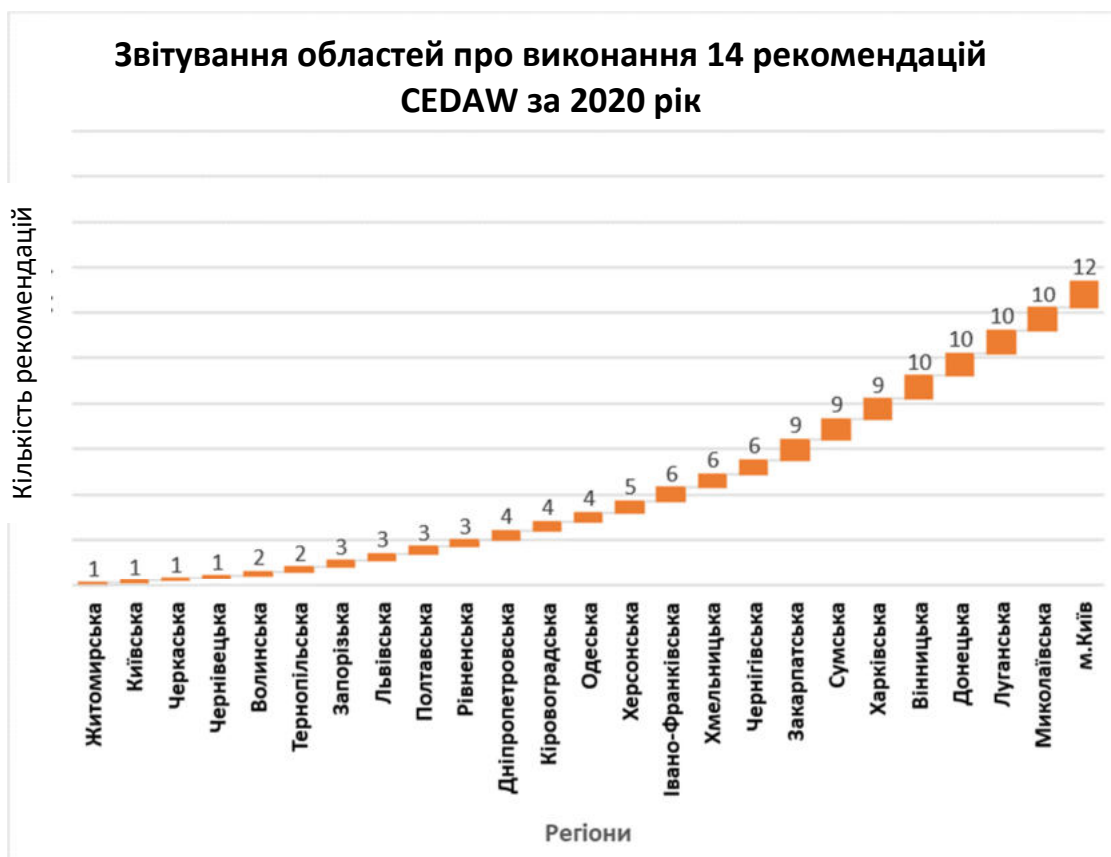
		наси́льство за ознакою статі; міжнародні стандарти захисту прав жінок, Конвенція, Факультативний протокол до Конвенції, Загальні рекомендації Комітету ООН)		
		8) проведення цільових навчань і тренінгів з актуальних питань прав людини, зокрема прав жінок, для працівників системи МВС та сектору безпеки і оборони		Дніпропетровська ОДА, Тернопільська ОДА, Хмельницька ОДА, Чернігівська область
2.	Рекомендація 5 Посилення співпраці з міжнародними організаціями та донорським співтовариством	1) посилення роботи постійно діючої робочої групи представників міжнародних та донорських організацій з метою координації технічної допомоги, що виділяється для забезпечення гендерної рівності (гендерні проєкти і програми та гендерне інтегрування в інших проєктах)	Мінекономрозвитку міжнародні організації (за згодою)	Вінницька ОДА, Хмельницька область
3.	12. Забезпечення внутрішньо переміщеним жінкам і дівчатам доступу до медичних послуг, освіти, харчування, житла, свободи переміщення, реєстрації, соціальних пільг, правосуддя і доступу до прийняття довгострокових рішень, а також забезпечення для них стабільної зайнятості	1) запровадження заходів з гендерного інтегрування в діяльності центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування і реалізацію державної політики з питань внутрішньо переміщених осіб	Мінсоцполітики МТОТ	Дніпропетровська, Донецька (індикатор не виконано), Тернопільська області
4.	14. Усунення всіх можливих перешкод для доступу жінок до	вжиття заходів для сприяння доступу вразливих груп жінок	Мін'юст Мінсоцполітики	Вінницька, Дніпропетровська (індикатор не

	правосуддя, у тому числі шляхом забезпечення безоплатної правової допомоги та звільнення від судових витрат для жінок, які не мають достатніх коштів	до правосуддя, у тому числі шляхом забезпечення надання безоплатної правової допомоги		виконано), Запорізька області, КМДА, Чернігівська, Харківська області
5.	15. Підвищення рівня поінформованості жінок про їхні права та їх правової грамотності в усіх питаннях, які охоплюються Конвенцією, з тим щоб вони могли відстоювати свої права	1) забезпечення створення та трансляції теле- і радіопрограм з підвищення правової обізнаності з питань прав жінок	Мінсоцполітики МПП Держкомтелерадіо ПАТ «НСТУ» (за згодою)	м. Київ, Дніпропетровська, Сумська, Хмельницька області
6.	19. Підвищення рівня поінформованості жінок про їхні права і доступні засоби правового захисту для відстоювання своїх порушених прав відповідно до Конвенції, забезпечення надання інформації щодо Конвенції, Факультативного протоколу та Загальних рекомендацій Комітету ООН всім жінкам, зокрема жінкам із сільської місцевості та жінкам, що належать до ромських національних меншин	проведення систематичних інформаційних кампаній для жінок про їхні права і доступні засоби правового захисту для відстоювання своїх порушених прав відповідно до Конвенції, зокрема для жінок із сільської місцевості та жінок, що належать до ромських національних меншин	МПП Мін'юст Мінсоцполітики МОН МОЗ інші центральні органи виконавчої влади міжнародні та громадські організації (за згодою)	м. Київ, Тернопільська, Сумська, Хмельницька, Чернігівська області
7.	20. Прийняття чіткої стратегії для консолідації та зміцнення потенціалу національного механізму щодо покращення становища жінок на національному та місцевому рівні й гарантування його належної дієвості, а також наявності достатніх людських та фінансових ресурсів для прийняття рішень, спрямованих на ефективне виконання Конвенції	4) забезпечення підвищення рівня професійної компетентності з питань гендерної рівності та недискримінації державних службовців, відповідальних за питання гендерної рівності	Мінсоцполітики НАДС міжнародні та громадські організації (за згодою)	24 ОДА та КМДА
8.	22. Забезпечення	2) покращення	Мінсоцполітики	м. Київ, Одеська,

	комплексного й ефективного формування політик і програм, спрямованих на досягнення гендерної рівності, з урахуванням необхідності дотримання прав людини, а також удосконалення процедури збору даних за ознакою статі та з урахуванням інших відповідних факторів, необхідних для оцінки результативності та ефективності таких стратегій і програм	міжвідомчої взаємодії між Мінсоцполітики та іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади з метою визначення потреб у показниках гендерної статистики для формування гендерної політики	інші центральні органи виконавчої влади	Тернопільська, Хмельницька, Чернігівська області
9.	30. Підвищення рівня спроможності судових органів, співробітників правоохоронних органів, співробітників прикордонної служби, соціальних працівників і працівників охорони здоров'я щодо раннього направлення жертв торгівлі людьми та способів роботи з ними з урахуванням гендерних факторів	1) доповнення тематики навчальних курсів і тренінгів для співробітників правоохоронних органів, співробітників прикордонної служби, соціальних працівників і працівників охорони здоров'я темами запобігання та протидії торгівлі людьми, а також направлення жертв торгівлі людьми до відповідних установ	Національна поліція Держприкордонслужба Мінсоцполітики МОЗ	Донецька, Закарпатська, Полтавська, Сумська області
10.	38. Активізація зусиль зі створення сприятливих умов для отримання жінками економічної незалежності, у тому числі шляхом підвищення рівня поінформованості роботодавців з державного та приватного секторів економіки про заборону дискримінації жінок у сфері зайнятості, зокрема жінок з інвалідністю, а також всьляке сприяння входженню жінок у формальну економіку, в	2) проведення інформаційних заходів за участю роботодавців, спрямованих на подолання гендерних стереотипів під час профорієнтації та обрання гендерно-«нетипових» професій	МПП Мінсоцполітики Державна служба зайнятості (за згодою) МОН Держкомтелерадіо	Сумська, Хмельницька, Чернігівська області
		3) проведення аналізу вакансій загальнодержавної бази вакансій Єдиної інформаційно-аналітичної системи	Мінсоцполітики Державна служба зайнятості (за згодою) МПП	Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Чернігівська області

	тому числі шляхом здобуття професійно-технічної освіти	державної служби зайнятості з метою виявлення в їх змісті ознак дискримінаційного характеру		
11.	44. Забезпечення рівного доступу і доступності послуг мамографії та скринінгу жінкам по всій території держави	розроблення та запровадження стандартів надання послуг мамографії та скринінгу на основі міжнародних доказових даних з урахуванням чисельності населення та доступності	МОЗ	Хмельницька область
12.	46. Надання ефективного доступу до медичної інформації та забезпечення доступності (медичних) послуг для жінок і дівчат, зокрема щодо репродуктивного здоров'я та методів контрацепції, здійснення збору категоризованих даних і забезпечення навчання медичних працівників, зокрема в сільській місцевості	1) включення в шкільні освітні програми питання медичної інформації, зокрема щодо репродуктивного здоров'я та методів контрацепції	МОН	м. Київ
13.	51. Впровадження суворого застосування мінімального шлюбного віку, визначеного на рівні 18 років	3) посилення міжсекторальної співпраці шкіл та соціальних служб щодо запобігання раннім шлюбам серед дівчат із вразливих груп	МОН Мінсоцполітики	Вінницька, Дніпропетровська, Закарпатська області, м.Київ, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Харківська, Чернігівська області

Фактично відповідно до вимог Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року, області прозвітували щодо 14 рекомендацій (100,0%), 19 заходів (100,0%) та 16 індикаторів (84,2%), див. Рис. 1. При цьому індикатори були виконані більшістю областей частково в 6 випадках, не виконані взагалі також у 6 (37,5%).

Рис. 1. Звітування областей про виконання 14 рекомендацій CEDAW за 2020 рік

За 2020 рік м. Київ прозвітував про виконання 12 рекомендацій з 14 (85,7%), Миколаївська, Луганська, Донецька та Вінницька області – 10 рекомендацій (83,3%), всього про одну рекомендацію прозвітували Житомирська, Київська, Черкаська та Чернівецька області, що становить 7,1% від загальної кількості рекомендацій, затверджених в Національному плані дій.

У ході аналізу було виявлено, що відповідно до рекомендації 10, на виконання заходу «Здійснення гендерного аналізу потреб різних груп внутрішньо переміщених жінок і дівчат, включаючи тих, що піддаються різним формам множинної дискримінації (у тому числі вдів, жінок і дівчат з інвалідністю, літніх жінок, жінок, що належать до ромських національних меншин або сексуальних меншин), та розроблення пропозицій щодо регулювання виявлених потреб різних груп внутрішньо переміщених жінок і дівчат шляхом видання підзаконних нормативних актів, що забезпечують права внутрішньо переміщених осіб», затверджено 3 індикатори. Однак жодна область не виконала всі 3 індикатори, а 14 областей прозвітувались лише про перший індикатор.

По рекомендації 20 «Прийняття чіткої стратегії для консолідації і зміцнення потенціалу національного механізму щодо покращення становища жінок на національному та місцевому рівні і гарантування його належної дієвості, а також наявність достатніх людських та фінансових ресурсів для прийняття рішень, спрямованих на ефективне виконання Конвенції», захід 1) ініціювання перегляду

функцій та посилення органів, що розробляють, координують та реалізують політику рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, та захист прав жінок на національному та місцевому рівні виконали 24 ОДА та м. Київ, однак індикатор (підготовка та оприлюднення аналітичного звіту щодо стану національного механізму з гендерної рівності) не виконаний. Відповідно до рекомендації 38, області мають звітувати про заходи, 4 – прозвітовано, 6 – прозвітовано, однак індикатор не виконано, 10 – прозвітовано, 11 – жодна область не звітувала.

Таблиця 2. Стан виконання областями рекомендацій, заходів та індикаторів за 2020 рік

№ п/п	Рекомендація	Захід	Індикатор	Стан виконання областями
1.	10. Забезпечення задоволення конкретних потреб різних груп внутрішньо переміщених жінок і дівчат, які піддаються різним формам дискримінації, у тому числі вдів, жінок з інвалідністю, літніх жінок, жінок, що належать до ромських національних меншин або сексуальних меншин, а також забезпечення довгострокових заходів щодо задоволення потреб внутрішньо переміщених жінок і дівчат	здійснення гендерного аналізу потреб різних груп внутрішньо переміщених жінок і дівчат, включаючи тих, що піддаються різним формам множинної дискримінації (у тому числі вдів, жінок і дівчат з інвалідністю, літніх жінок, жінок, що належать до ромських національних меншин або сексуальних меншин), та розроблення пропозицій щодо регулювання виявлених потреб різних груп внутрішньо переміщених жінок і дівчат шляхом видання підзаконних нормативних актів, що забезпечують права внутрішньо переміщених осіб	здійснення аналізу потреб внутрішньо переміщених жінок і дівчат з урахуванням груп множинної дискримінації	Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Луганська, Миколаївська, Одеська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Чернігівська області
			підготовка та оприлюднення аналітичного звіту	Не звітували
			розроблення пропозицій щодо регулювання виявлених потреб різних груп внутрішньо переміщених жінок і дівчат шляхом видання підзаконних нормативних актів у сфері дії законів України, що забезпечують права внутрішньо переміщених осіб	Не звітували

№ п/п	Рекомендація	Захід	Індикатор	Стан виконання областями
2.	17. Створення потужних механізмів підзвітності й забезпечення достатніми людськими, технічними та фінансовими ресурсами для виконання законодавства щодо дотримання прав жінок у рамках Конституції України та Конвенції	2) проведення аналізу гендерної складової в основних секторах реформ (18 реформ) та включення положення щодо задоволення потреб жінок в основних секторах реформ	підготовка та оприлюднення аналітичного звіту щодо стану включення гендерної складової у 18 секторах основних реформ до положення щодо задоволення потреб жінок в основних секторах реформ	Частково прозвітували області: Вінницька, Донецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Миколаївська області та м. Київ, індикатор не виконано
		5) розроблення методичних рекомендацій щодо включення гендерної складової та положень, спрямованих на дотримання прав жінок та задоволення їхніх потреб, у стратегії та плани розвитку об'єднаних територіальних громад	розроблення методичних рекомендацій щодо включення гендерної складової та положень, спрямованих на дотримання прав жінок, у стратегії та плани розвитку об'єднаних територіальних громад	Частково прозвітували Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Запорізька області та м. Київ
3.	20. Прийняття чіткої стратегії для консолідації та зміцнення потенціалу національного механізму щодо покращення становища жінок на національному та місцевому рівні й гарантування його належної дієвості, а також наявність достатніх людських та фінансових ресурсів для прийняття рішень, спрямованих на ефективне виконання Конвенції	1) ініціювання перегляду функцій та посилення органів, що розробляють, координують та реалізують політику рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, та захист прав жінок на національному та місцевому рівні	підготовка та оприлюднення аналітичного звіту щодо стану національного механізму з гендерної рівності	Прозвітували 25 ОДА, індикатор не виконано
4.	21. Забезпечення ефективної координації та розроблення стратегії актуалізації гендерної проблематики, яка	введення практики розміщення державного замовлення науково-дослідних робіт у галузевих	дослідження проблем забезпечення рівних прав та можливостей жінок	Закарпатська, Івано-Франківська області, м. Київ

№ п/п	Рекомендація	Захід	Індикатор	Стан виконання областями
	включає гендерне бюджетування і може застосовуватися у всіх стратегіях та програмах на всіх рівнях для забезпечення різних аспектів життя жінок	науково-дослідних інститутах, інститутах Національної академії наук та Національної академії педагогічних наук, закладах вищої освіти з метою систематичного вивчення проблем забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	і чоловіків у межах фундаментальних наукових досліджень та прикладних наукових досліджень науково-дослідних робіт через державне замовлення у галузевих науково-дослідних інститутах, інститутах Національної академії наук та Національної академії педагогічних наук, закладах вищої освіти	
5.	24. Запровадження комплексної стратегії, що передбачає активні й послідовні заходи, орієнтовані на жінок і чоловіків з усіх прошарків суспільства, з метою ліквідації дискримінаційних стереотипів і патріархатних уявлень про роль та обов'язки жінок і чоловіків в сім'ї та суспільстві	2) запровадження щорічного планування центральними органами виконавчої влади, обласними, Київською міською держадміністраціями інформаційно-просвітницьких заходів щодо подолання сексистського та гендерно-стереотипного висвітлення інформації про жінок, підвищення рівня їх обізнаності щодо своїх прав і механізму їх реалізації	затвердження щороку планів центральних органів виконавчої влади, обласних, Київської міської держадміністрацій інформаційно-просвітницьких заходів з протидії сексизму та гендерно-стереотипному висвітленню інформації про жінок	Вінницька, Закарпатська (частково), м.Київ, Кіровоградська (частково), Луганська, Миколаївська, Харківська (частково), Херсонська (частково), Хмельницька області
6.	27. Здійснення всебічних заходів щодо запобігання та боротьби з насильством щодо жінок і дівчат та забезпечення притягнення винних до відповідальності й належного покарання	4) внесення рекомендацій установам, організаціям, що працюють з молоддю, щодо поширення інформації серед дівчат про анонімні лінії довіри, центри довіри, центри	поширення установами та організаціями, що працюють з молоддю, інформації серед дівчат про анонімні лінії довіри, центри допомоги, притулки	Вінницька, Донецька, м.Київ, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Сумська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Чернігівська області

№ п/п	Рекомендація	Захід	Індикатор	Стан виконання областями
		допомоги, притулки	для постраждалих від насильства	
7.	30. Підвищення рівня спроможності судових органів, співробітників правоохоронних органів, співробітників прикордонної служби, соціальних працівників і працівників охорони здоров'я щодо раннього направлення жертв торгівлі людьми і способів роботи з ними з урахуванням гендерних факторів	3) забезпечення впровадження соціального замовлення соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми	збільшення соціального замовлення соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми, порівняно з попереднім звітним періодом	Донецька, Закарпатська, Полтавська, Сумська області <i>Захід виконали всі, індикатор частково</i>
8.	31. Усунення базових причин торгівлі людьми шляхом розширення освітніх і економічних можливостей для жінок, дівчат та їхніх сімей, тим самим знижуючи їхню вразливість до експлуатації торговцями	розширення можливостей доступу до освітніх послуг для жінок із вразливих груп населення (жінки, які належать до ромських національних меншин, жінки із сільської місцевості; жінки з інвалідністю, жінки – учасниці Антитерористичної операції)	забезпечення доступу до освітніх послуг для жінок із вразливих груп населення (жінки, які належать до ромських національних меншин, жінки із сільської місцевості; жінки з інвалідністю, жінки – учасниці Антитерористичної операції)	Вінницька область, м. Київ, Луганська, Львівська, Миколаївська, Сумська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Чернігівська області
9.	37. Заохочення дівчат, які належать до ромських національних меншин, до отримання освіти й забезпечення продовження ними навчання на всіх рівнях освіти шляхом підвищення обізнаності про важливість освіти як права людини і як основи для розширення прав та можливостей жінок, а також посилення реалізації політики повторного вступу, що дозволяє	розроблення спеціальних освітніх ініціатив для дівчат, які належать до ромських національних меншин, під час шкільних канікул з метою підвищення обізнаності про освіту як права людини, основи для розширення прав та можливостей жінок	запровадження спеціальних освітніх ініціатив для дівчат, які належать до ромських національних меншин	Вінницька, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська, м. Київ, Одеська (частково), Полтавська області

№ п/п	Рекомендація	Захід	Індикатор	Стан виконання областями
	дівчатам, які належать до ромських національних меншин та покинули навчання, повернутися до школи			
10.	38. Активізація зусиль зі створення сприятливих умов для отримання жінками економічної незалежності, у тому числі шляхом підвищення рівня поінформованості роботодавців з державного і приватного секторів економіки про заборону дискримінації жінок у сфері зайнятості, зокрема жінок з інвалідністю, а також всіляке сприяння входженню жінок у формальну економіку, в тому числі шляхом здобуття професійно-технічної освіти	4) проведення ознайомчих заходів для роботодавців з метою подолання негативних стереотипів щодо працівниць – жінок з вразливих груп, жінок, які належать до ромських національних меншин	проведення ознайомчих заходів для роботодавців з метою подолання негативних стереотипів щодо працівниць – жінок з вразливих груп, жінок, які належать до ромських національних меншин	Вінницька, Закарпатська, Івано-Франківська, м.Київ, Луганська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Сумська, Харківська області
		6) впровадження програм стажувань у бізнес-секторі з можливістю працевлаштування для жінок із вразливих груп, жінок, які належать до ромських національних меншин	реалізація програм стажувань у бізнес-секторі з можливістю працевлаштування для жінок із вразливих груп, жінок, які належать до ромських національних меншин	Не виконали
		10) розроблення гендерно чутливих активних програм зайнятості із залучення до продуктивної праці жінок, зокрема із вразливих груп	розроблення гендерно чутливих програм зайнятості із залучення до продуктивної праці жінок, зокрема із вразливих груп	Вінницька, Донецька області, м. Київ (частково), Миколаївська, Рівненська (частково), Чернігівська області
		11) поширення практик з проведення гендерного аудиту підприємств у державному та приватному секторах	вивчення та поширення досвіду і практики проведення гендерного аудиту підприємств у державному та приватному секторах	Жодна із областей не прозвітувала
11.	42. Сприяння розвитку підприємництва та покращення умов доступу жінок і дівчат	2) залучення талановитих та обдарованих дівчат до молодіжних заходів	проведення заходів, спрямованих на підтримку талановитих та	Вінницька область (частково), Донецька область (частково), м.Київ, Львівська

№ п/п	Рекомендація	Захід	Індикатор	Стан виконання областями
	до інформаційних технологій, залучення їх до участі у програмах комп'ютерної грамотності та забезпечення їм доступу до нових технологій		обдарованих дівчат	область (частково), Миколаївська область (частково), Сумська область
12.	47. Забезпечення надання в разі необхідності міжнародної допомоги та співробітництва для покращення інфраструктури в сільських районах і формування політики щодо боротьби з бідністю серед жінок у сільській місцевості з метою забезпечення їм доступу до правосуддя, освіти, житла, зайнятості у формальному секторі, розвитку навичок і можливостей для навчання, можливостей отримання доходу і мікрокредитування, а також доступу до володіння і користування землею з урахуванням їх конкретних потреб відповідно до Загальної рекомендації № 34 (2016 рік) про права жінок в сільській місцевості	включення в програми, пов'язані з розвитком сільських територій, заходів боротьби з бідністю серед жінок у сільській місцевості	включення у стратегії розвитку міст, селищ та сіл заходів боротьби з бідністю серед жінок у сільській місцевості	Сумська, Харківська області, решта областей показник не виконали
13.	48. Розроблення спеціальних заходів з метою залучення можливостей для розширення економічних прав жінок у сільській місцевості й забезпечення їх участі в	1) розроблення та реалізація місцевих програм лідерства для жінок у сільській місцевості	розроблення та реалізація місцевих програм лідерства для жінок у сільській місцевості	Частково виконали показник: Донецька область, м. Київ, Луганська область, Сумська, Харківська, Хмельницька області
		2) забезпечення участі жінок у сільській	участь жінок у сільській місцевості	Закарпатська, Луганська області,

№ п/п	Рекомендація	Захід	Індикатор	Стан виконання областями
	розробленні цих стратегій і програм, які розглядатимуть жінок не тільки як жертви або одержувачів допомоги, але і як активних учасників у розробленні й реалізації такої політики	місцевості під час розроблення стратегій розвитку міст, селищ та сіл	під час розроблення стратегій розвитку сільських територій	решта областей не виконали показник
14.	51. Впровадження суворого застосування мінімального шлюбного віку, визначеного на рівні 18 років	2) посилення інформування ромських родин про шкідливість ранніх шлюбів	проведення на регулярній основі інформування ромських родин про шкідливість ранніх шлюбів	Дніпропетровська, Закарпатська, м.Київ, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Харківська, Чернігівська області

Приклади невідповідного звітування, виявлені в ході аналізу:

На виконання рекомендації 12. «Забезпечення внутрішньо переміщеним жінкам і дівчатам доступу до медичних послуг, освіти, харчування, житла, свободи переміщення, реєстрації, соціальних пільг, правосуддя і доступу до прийняття довгострокових рішень, а також забезпечення для них стабільної зайнятості», затверджений захід 1) «запровадження заходів з гендерного інтегрування в діяльності центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування і реалізацію державної політики з питань внутрішньо переміщених осіб, запровадження щорічного планування заходів з гендерного інтегрування» та індикатор «запровадження щорічного планування заходів з гендерного інтегрування».

Область звітує: Відповідно до завдань Регіональної програми «Репродуктивне та статеве здоров'я населення області» на 2018-2022 роки лікарями акушерами-гінекологами та лікарями загальної практики-сімейними лікарями забезпечено надання високоякісної медичної допомоги у сфері репродуктивного здоров'я та планування сім'ї, покращено матеріально-технічний стан закладів охорони здоров'я. Вдосконалено роботу перинатальних центрів області та здійснюються заходи щодо забезпечення акушерських стаціонарів медичними препаратами для надання невідкладної допомоги. Працюють 6 спеціалізованих кабінетів надання допомоги жінкам, які постраждали від гендерного насильства. Загальна кількість осіб, які постраждали від гендерного насильства та звернулися за медичною допомогою до спеціалізованих кабінетів, склала 194 жінки.

На виконання рекомендації 17. «Створення потужних механізмів підзвітності і забезпечення достатніми людськими, технічними та фінансовими ресурсами для виконання законодавства щодо дотримання прав жінок в рамках Конституції України і Конвенції», заходу 5) «розроблення методичних рекомендацій щодо включення гендерної складової та положень, спрямованих на дотримання прав жінок та задоволення їхніх потреб, у стратегії та плани розвитку об'єднаних територіальних громад», індикатора: «розроблення методичних

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

рекомендацій щодо включення гендерної складової та положень, спрямованих на дотримання прав жінок, у стратегії та плани розвитку об'єднаних територіальних громад».

Одеська область звітується: У вересні 2020 року в м. Одеса проведено модуль навчального курсу з підготовки експертів-консультантів з питань розбудови муніципальної системи запобігання та протидії домашньому насильству, організований Фондом народонаселення ООН.

На виконання рекомендації 47. «Забезпечення надання в разі необхідності міжнародної допомоги і співробітництва для покращення інфраструктури в сільських районах і формування політики щодо боротьби з бідністю серед жінок в сільській місцевості з метою забезпечення їм доступу до правосуддя, освіти, житла, зайнятості у формальному секторі, розвитку навичок і можливостей для навчання, можливостей отримання доходу і мікрокредитування, а також доступу до володіння і користування землею з урахуванням їхніх конкретних потреб відповідно до Загальної рекомендації № 34 (2016 рік) про права жінок у сільській місцевості, розроблений захід включення у програми, пов'язані з розвитком сільських територій, заходів боротьби з бідністю серед жінок у сільській місцевості та індикатор включення у стратегії розвитку міст, селищ та сіл заходів боротьби з бідністю серед жінок у сільській місцевості».

Області звітують:

У Вінницькій обласній службі зайнятості протягом 2020 року зареєстровано 24800 безробітних жінок, які проживають у сільській місцевості, не досягли пенсійного віку та звернулися за сприянням у працевлаштуванні до служби зайнятості, з яких 4900 осіб працевлаштовано. Обласною службою зайнятості протягом року організовано та проведено 269 інформаційних семінарів з питань організації працевлаштування людей з інвалідністю для 1857 роботодавців, на яких розглядалися питання про заборону дискримінації жінок у сфері зайнятості.

У Закарпатській області в межах Плану заходів з реалізації у 2021-2023 роках регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років, затвердженого рішенням сесії обласної ради 20.12.2019 № 1631, впроваджуються проєктні ідеї згідно з такими завданнями: «Підтримка суб'єктів підприємництва, які функціонують в гірських та передгірських населених пунктах», «Підтримка традиційних і найбільш перспективних для гірських територій видів діяльності лісового та сільського господарства», «Підтримка діяльності інституцій економічного і соціального розвитку на гірських територіях».

Підсумовуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що не всі області відповідально звітують згідно до затвердженого Національного плану дій. Досить часто подається та інформація, яка наявна і більш-менш дотична до зазначеної рекомендації/заходу. Однак спостерігається ситуація, коли індикатори, спрямовані на вимірювання досягнення результату в переважній більшості або виконуються частково, або не виконуються взагалі. Тільки 7 областях та м. Київ із 25 прозвітували про виконання більше половини рекомендацій, зазначених у Національному плані дій, решта 17 прозвітували про виконання менше половини із 14 затверджених рекомендацій, що свідчить про невідповідне подання інформації.

ДОДАТОК 3

Аналіз обласних планів дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025

Національний план дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року затверджений відповідним Розпорядженням Кабінету Міністрів України.¹

Затвердженні Плани дій є у 18 (72%) з 24 областей та м. Києва. Плани дій відсутні у 7 областях (Волинська, Дніпропетровська, Київська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області).

Варто зазначити, що Закарпатська область має «мінімальний План дій», а саме 4 пункти в обласній програмі сімейної, гендерної політики, запобігання та протидії домашньому насильству, протидії торгівлі людьми на 2021 – 2025 роки.

З 18 областей, у яких наявний План дій, 15 областей (83,3%) свої обласні Плани прийняли на підставі НПД 1325 до 2025 року.

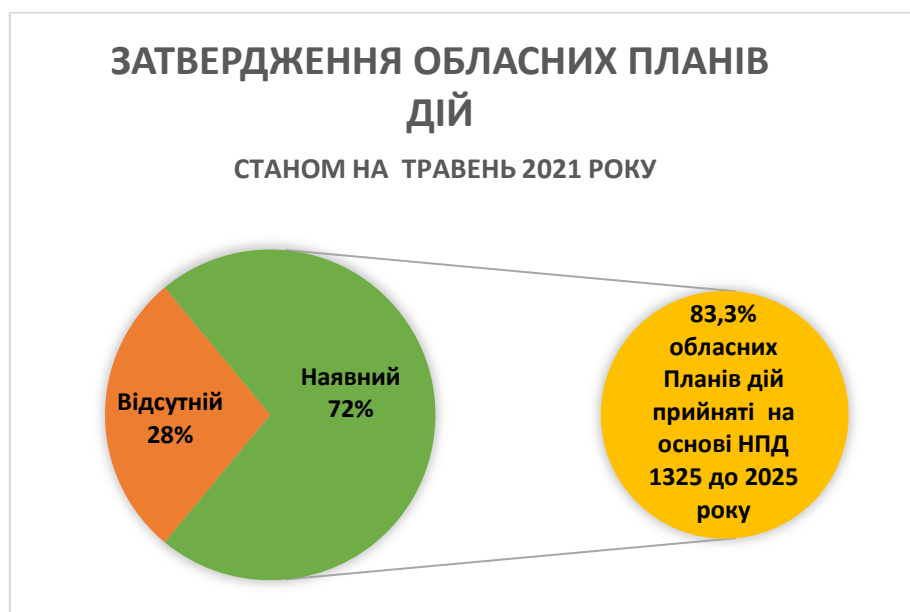

Рис. 1. Затвердження обласних планів дій (станом на травень 2021 р.)

Однак у м. Києві План дій, хоч і затверджений на підставі НПД 1325 до 2025 року, діє на період 2021-2023 років.

Щодо типу Плану дій, то з 18 обласних Планів дій, 16 областей мають окремий план дій, у 2х областях Плани дій 1325 затверджені в межах комплексної обласної програми, а

¹ Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1544-р від 28 жовтня 2020 р. «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>

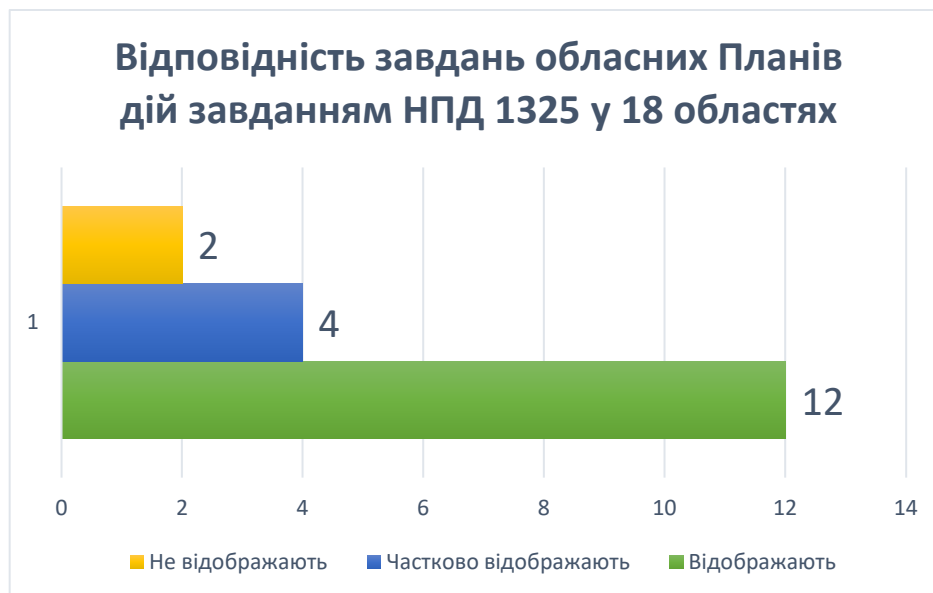
саме у Закарпатської та Сумської областей. У Сумській області обласна комплексна програма соціального захисту населення затверджена на 2017 – 2021 роки.

Рис. 2. Тип обласних Планів дій на виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека»

У ході дослідження було з'ясовано: хоча у переважній більшості областей (12) завдання обласних Планів відображають завдання НПД 1325 до 2025 року, у обласних Планів існують наступні недоліки:

- Завдання перефразовані:
у НПД 1325: «14. Забезпечення врахування гендерного компонента під час формування складу штабів, комісій з питань реагування на безпекові виклики та під час провадження ними діяльності», у обласному плані: «Особи, які за посадами входять, введені в штаби, комісії з реагування на безпекові виклики мають володіти компетенціями оцінки ризиків та викликів безпеки з гендерним підходом»), частково скорочені, зміщені оперативні цілі, а також не всі завдання охоплені обласним Планом дій.
Наприклад, у Вінницької області: Захід 1 Завдання 16 **Оперативна ціль 4.1.** відповідає **оперативній цілі 4.2.**, заходу 5 завданню 33 Національного Плану Дій. Області мають звітуватись із 20 завдань з 43, представлених у НПД 1325, однак Житомирська область запланувала 15 завдань із 20. У Львівській області повністю відсутні стратегічні та операційні цілі, заплановано лише 10 з 20 завдань. У Запорізькій області теж відсутні стратегічні та операційні цілі, планом охоплено 14 з 20 завдань.
- Не відображають завдання НПД 1325 до 2025 року і області, План дій яких є частиною цільової програми, а саме Закарпатська та Сумська області.

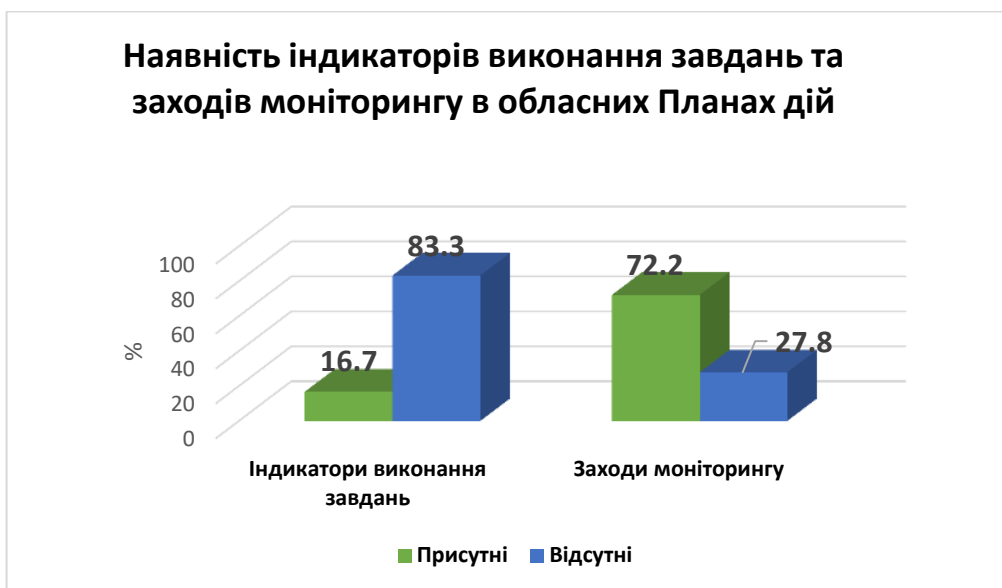
Рис. 3. Відповідність завдань обласних Планів дій завданням НПД 1325 у 18 областях

Стосовно фінансування обласних Планів дій з обласних бюджетів/бюджету КМДА, то в переважній більшості областей (15) воно відсутнє. Про фінансування йдеться у Закарпатській області (орієнтовний обсяг фінансування на 2021-2025 роки на заходи Плану дій): на виконання 4 пунктів цільової програми планується спрямувати 290 тис. грн. У м. Києві фінансування певних заходів включено до Міської цільової програми «Турбота. Назустріч киянам» та МЦП «Запобігання домашньому насиллю та торгівлі людьми 2022-2024», а також у Рівненській області прогнозований обсяг фінансових ресурсів для виконання плану на 2021-2025 роки - 85.6 тис. грн з обласного бюджету.

Рис. 4. Наявність фінансування обласних Планів дій 1325 з обласних бюджетів та бюджету КМДА

Важливим фактором виконання обласного Плану дій є наявність в ньому індикаторів виконання завдань та заходів з його моніторингу. Велика кількість областей спрощують свої плани, не прописуючи індикаторів. Так, з 18 Планів дій лише у 3 присутні індикатори (Донецька, Закарпатська область та м. Київ). Щодо заходів з моніторингу в обласних Планах дій спостерігається краща ситуація, так у 13 областях із 18 присутні заходи з моніторингу виконання Плану. Більше того, по даному показнику, передовою є Рівненська область, оскільки до Плану дій, розроблений і затверджений окремий План моніторингу.

Рис. 5. Наявність індикаторів виконання завдань та заходів моніторингу в обласних Планах дій

Щодо залученості громадськості та міжнародних організацій до виконання обласних Планів дій, то спостерігається наступна ситуація у 14 областях (77,8%) з 18 існує така залученість. Такі області як Закарпатська, Запорізька, Кіровоградська, Миколаївська виконують План дій самостійно.

Порівняльна таблиця індикаторів моніторингу громадянського суспільства за Резолюцією Ради Безпеки ООН 1325 та показників Плану моніторингу стану виконання Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року

№ п/п	Міжнародні показники	Український еквівалент	Примітки
1.	Відсоток участі жінок в органах урядування місцевого рівня		
2.	Відсоток участі жінок в органах урядування на національному рівні		
3.	Відсоток жінок у групах, що ведуть		

	перемовини про мир, і розбивка гендерних питань, врегульованих у мирних домовленостях на місцевому рівні		
4.	Відсоток жінок у групах, що ведуть перемовини про мир, і розбивка гендерних питань, врегульованих у мирних домовленостях на рівні країни	3) частка жінок, які беруть участь у процесах відновлення миру, посередництва, цивільно-військового співробітництва та запобігання конфліктам, відсотків у тому числі тих, що беруть участь у: міжнародних операціях з підтримання миру у складі національного контингенту мирних переговорів цивільно-військовому співробітництві запобіганні конфліктам	Завдання 2
5.	Відсоток участі жінок в секторі правосуддя на місцевому рівні		
6.	Відсоток участі жінок в секторі правосуддя на рівні країни	1) кількість осіб, які беруть участь у прийнятті рішень під час політичного та суспільного діалогу з питань постконфліктного відновлення та перехідного правосуддя у тому числі: жінок	Завдання 10
7.	Відсоток участі жінок у секторах безпеки та миротворчої діяльності на місцевому рівні	1) частка жінок у складі штатних, вищих атестаційних, кадрових комісій, відсотків у тому числі: Збройних Сил/військових частин Національної поліції/територіальних підрозділів Держприкордонслужби/регіональних управлінь ДСНС/територіальних органів/загонів ДМС/територіальних органів Національної гвардії/оперативно-територіальних об'єднань СБУ/регіональних органів Офісу Генерального прокурора/обласних прокуратур Державного бюро розслідувань/територіальних управлінь	Завдання 4
8.	Відсоток участі жінок у секторах безпеки та миротворчої діяльності на рівні країни	1). частка жінок сектору безпеки і оборони від загальної кількості таких осіб, відсотків 2) частка жінок у керівному складі (командуванні) органу сектору безпеки і оборони та військових частин, відсотків 1) частка жінок у складі штатних, вищих атестаційних, кадрових комісій, відсотків у тому числі: Міноборони Збройних Сил/військових частин МВС Національної поліції/територіальних підрозділів Адміністрації Держприкордонслужби/регіональних	Завдання 2 Завдання 4

		управлінь ДСНС/територіальних органів/загонів ДМС/територіальних органів Національної гвардії/оперативно-територіальних об'єднань СБУ/регіональних органів Офісу Генерального прокурора/обласних прокуратур Державного бюро розслідувань/територіальних управлінь	
9.	Кількість та відсоткова частка внесків за авторством жінок у конституційних або законодавчих оглядах національних стратегій, які впливають на жінок, мир та безпеку (таких як НПД або огляди CEDAW)		
10.	Рівна або збалансована пропорція організацій громадянського суспільства в робочих групах/комітетах з Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 та 1820 (у пропорції до урядових організацій)		
11.	Розповсюдженість сексуального насильства на місцевому рівні		
12.	Розповсюдженість сексуального насильства на національному рівні	2) частка осіб, які постраждали від насильства за ознакою статі та сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, та охоплені комплексними послугами, відсотків у тому числі: жінок чоловіків	Завдання 17
13.	Кількість та відсоток випадків сексуального насильства проти жінок та дівчат, які передані на розгляд, розслідування, та за якими призначено покарання	1) кількість розглянутих судом справ щодо сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом (за регіонами), потерпілими за якими є: дівчата (до 18 років), осіб дівчата (19-35 років), осіб жінки (36-60 років), осіб жінки (старші 60 років), осіб чоловіки (старші 60 років), осіб 1) кількість відкритих проваджень (або складених адміністративних матеріалів) за результатами розгляду заяв про правопорушення (щодо насильства за ознакою статі та сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом)	Завдання 14 Завдання 16 (однак конкретно не вказано «проти жінок та дівчат»)
14.	Кількість та характер постанов/рекомендацій у комісіях правди та примирення та інших звітів перехідного правосуддя з прав жінок		
15.	Кількість та відсоток жінок, які отримують пільги від програм роззброєння, демобілізації, та	1) кількість осіб, які постраждали від конфлікту та отримали медичну допомогу	Завдання 11

	реінтеграції (житло, статеве та репродуктивне здоров'я, психологічна допомога, професійне навчання, освіта, продуктові пайки та грошова допомога)	у тому числі: дівчат хлопців жінок чоловіків дівчат і жінок з інвалідністю хлопців і чоловіків з інвалідністю 2) кількість осіб, які постраждали від конфлікту та отримали соціально-психологічну допомогу у тому числі: дівчат хлопців жінок чоловіків дівчат і жінок з інвалідністю 4) кількість осіб, яким виплачено грошову допомогу як особам, яких незаконно позбавлено особистої свободи незаконними збройними формуваннями, окупаційною адміністрацією та/або органами влади Російської Федерації, яка встановила та здійснює загальний контроль на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях у тому числі: жінок	Завдання 12
16.	Кількість та відсоток тренінгів для поліції за програмами перед розгортанням та/або після розгортання, що включають в себе Резолюцію Ради Безпеки ООН 1325, Резолюцію Ради Безпеки ООН 1820, або міжнародні гуманітарні закони на тему жінок, миру та безпеки	2) кількість осіб, які пройшли навчання відповідно до стандартів ООН та НАТО щодо запобігання та протидії насильству за ознакою статі та сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом у тому числі: поліцейських	Завдання 16
17.	Кількість та відсоток тренінгів для військових за програмами перед розгортанням та/або після розгортання, що включають в себе Резолюцію Ради Безпеки ООН 1325, Резолюцію Ради Безпеки ООН 1820, або міжнародні гуманітарні закони на тему жінок, миру та безпеки	2) кількість осіб, які пройшли навчання відповідно до стандартів ООН та НАТО щодо запобігання та протидії насильству за ознакою статі та сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом у тому числі: військовослужбовців	Завдання 16
18.	Виділені та виплачені національні кошти, призначені для програм жінок, миру, безпеки (ЖМБ) для організацій громадянського суспільства	2) кількість програм (проектів, заходів) з медіації, діалогу миру та подолання конфліктів, які виконано (реалізовано, здійснено) громадськими об'єднаннями за рахунок бюджетних коштів, одиниць	Завдання 5
19.	Виділені та виплачені міжнародні кошти, призначені для програм жінок, миру, безпеки (ЖМБ) для організацій громадянського суспільства		
20.	Виділені та виплачені національні		

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

	кошти, призначені для програм жінок, миру, безпеки (ЖМБ) для урядових організацій		
21	Виділені та виплачені міжнародні кошти, призначені для програм жінок, миру, безпеки (ЖМБ) для урядових організацій		
22	Включення представників жіночих організацій та організацій громадянського суспільства до врядування та лідерства органів, які займаються дотриманням прав людини		
23	Рівень набору дівчат та молодих жінок до закладів початкової та середньої освіти у сільських громадах		
24	Рівень набору дівчат та молодих жінок до закладів початкової та середньої освіти у міських громадах		
25	Наявність надійних, несуперечливих, відтворюваних вимірювань або даних (їх стало більше чи менше в наявності порівняно з попереднім роком)	1) кількість виконаних заходів Національного плану	Завдання 19

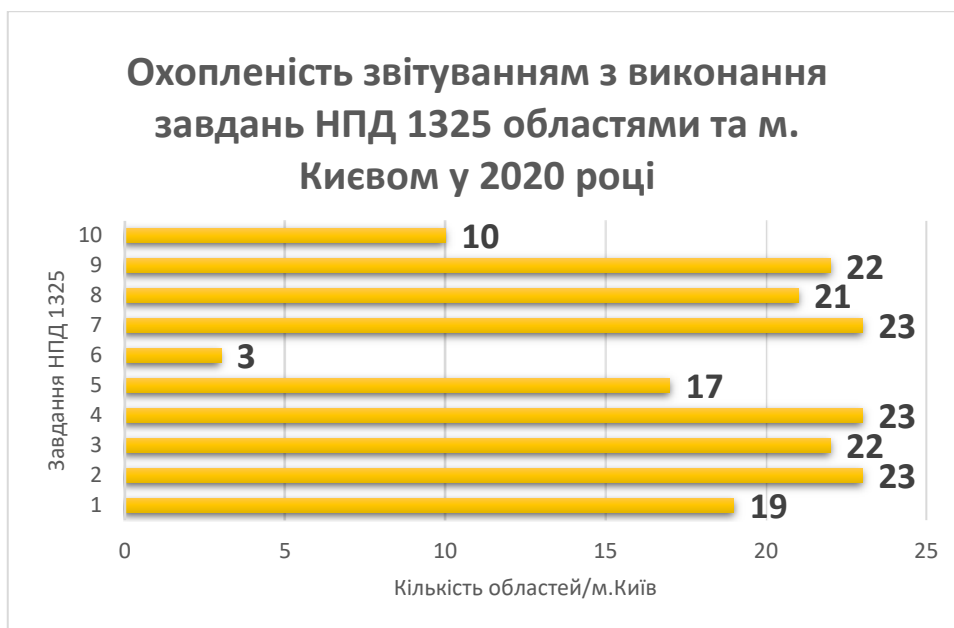
Висновок: з 25 міжнародних індикаторів, в українському Національному плані дій 1325 знайшли своє відображення 11 показників (1 з них частково, помаркований жовтим кольором), що становить 44%.

ДОДАТОК 4

Аналіз реалізації обласних планів дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020

Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року¹ включає 5 напрямів, 10 завдань, 55 заходів (області та м. Київ² мають звітувати з 34 (61,8%)), 58 показників (області та м. Київ мають звітувати з 40 (69,0 %)). Луганська, Донецька облдержадміністрації в межах цих 10 завдань мають 3 додаткових заходи та 3 показники.

Аналіз звіту про стан виконання «Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року» за 2020 рік демонструє наступне:

Рис. 1 Охопленість звітуванням з виконання завдань НПД 1325 областями та м. Києвом у 2020 році

Із жодного з завдань не прозвітували всі 24 ОДА та КМДА.

Про виконання завдання 2 Оцінка впливу кризи на інфраструктуру, організацію та функціонування системи безпеки, надання послуг, завдання 4 Організація фахової підготовки кадрів та завдання 7 Формування у населення культури миру та нетерпимості до проявів насильства прозвітувала найбільша кількість областей та м. Київ (23).

Виконання завдань областями подано нижче:

¹ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 113-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-%D1%80#Text>

² Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

Завдання № 1. Моніторинг та оцінка впливу збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях на національну систему забезпечення прав людини, зокрема щодо участі жінок у встановленні миру та запобіганні конфліктам, захисту, надання допомоги та реабілітації постраждалих від гендерно зумовленого насильства, сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом

Не прозвітували:

Житомирська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Миколаївська, Полтавська, Херсонська області.

Завдання № 2. Оцінка впливу кризи на інфраструктуру, організацію та функціонування системи безпеки, надання послуг

Не прозвітували:

Житомирська, Хмельницька області.

Завдання № 3. Координація діяльності суб'єктів взаємодії, які забезпечують впровадження резолюції Ради Безпеки ООН 1325

Не прозвітували:

Рівненська, Тернопільська, Харківська області.

Завдання № 4. Організація фахової підготовки кадрів

Не прозвітували:

Житомирська, Київська області.

Завдання № 5. Розширення участі жінок у розбудові та встановленні миру

Не прозвітували:

Житомирська, Івано-Франківська, Київська, Львівська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська області.

Завдання № 6. Запобігання нещасним випадкам серед населення під час перебування в районі проведення військової операції, населеному пункті, розташованому на лінії розмежування та на тимчасово окупованих територіях

Не прозвітували:

Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Житомирська, Закарпатська, Запорізька області, м. Київ, Київська, Кіровоградська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська області.

Завдання № 7. Формування у населення культури миру та нетерпимості до проявів насильства

Не прозвітували:

Житомирська, Харківська області.

Завдання № 8. Удосконалення системи захисту жінок і дівчат, які постраждали від конфліктів (ідентифікація, створення системи допомоги, інформування про допомогу)

Не прозвітували:

Житомирська, Закарпатська, Київська, Львівська області.

Завдання № 9. Забезпечення надання допомоги постраждалим від конфліктів.

Не прозвітували:

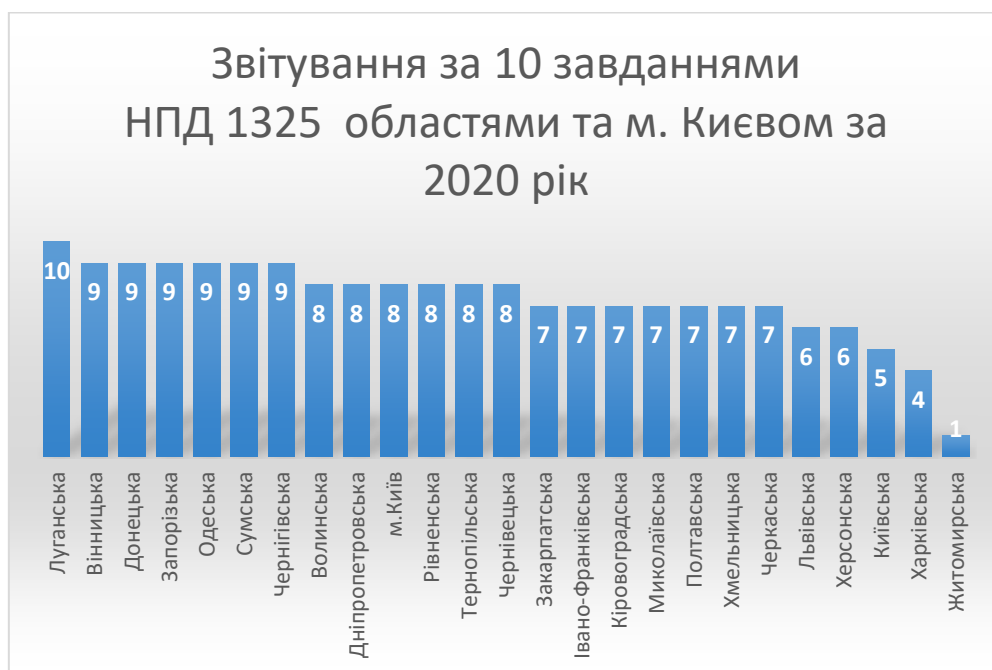
Дніпропетровська, Житомирська, Харківська області.

Завдання № 10. Оцінка впливу та ефективності впровадження Національного плану дій

Не прозвітували:

Волинська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська області, м. Київ, Київська, Кіровоградська, Львівська, Миколаївська, Полтавська, Харківська, Херсонська, Черкаська, Чернівецька області.

Лідеруючу позицію з виконаних завдань Національного плану дій 1325 до 2020 року займає Луганська область (прозвітовано 10 з 10 наявних завдань). Вінницька, Донецька, Запорізька, Одеська, Сумська та Чернігівська області виконали 9 з 10 завдань. Останнє місце посідає Житомирська область, у якій прозвітовано про виконання одного завдання, а саме завдання № 3 **Координація діяльності суб'єктів взаємодії, які забезпечують впровадження резолюції Ради Безпеки ООН 1325.**

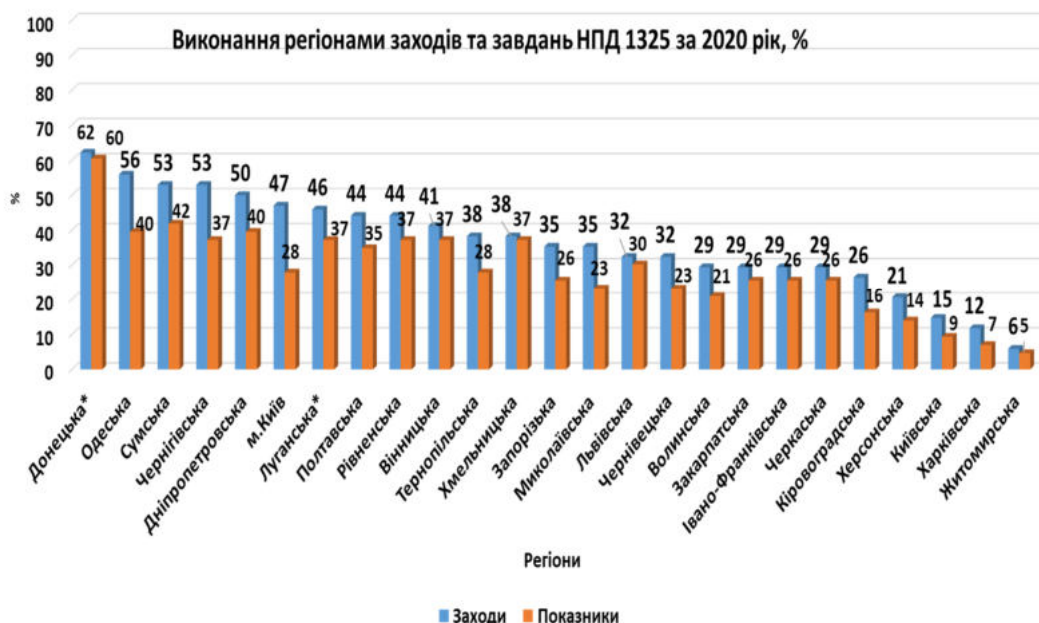

Рис. 2 Звітування за 10 завданнями НПД 1325 областями та м. Києвом за 2020 рік

При цьому спостерігається ситуація, коли відповідальні виконавці (області та м. Київ) звітують вибірково та на «власний розсуд». Наприклад, із завдання 6 Запобігання нещасним випадкам серед населення під час перебування в районі проведення військової операції, населеному пункті, розташованому на лінії розмежування, та на тимчасово окупованих територіях прозвітували лише Донецька, Луганська та Івано-Франківська області, хоча серед відповідальних виконавців зазначені: Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, а серед заходів до виконання даного завдання є інформаційно-просвітницькі заходи, такі як проведення для педагогічних

працівників та батьків навчачь з питань особливостей безпеки життєдіяльності дівчат та хлопців, зокрема щодо поводження з вибухонебезпечними предметами, що актуально для всіх областей та м. Києва, а не лише для Луганської та Донецької облдержадміністрацій.

Щодо стану реалізації областями та м. Києвом заходів та показників Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року, рейтинг очолює Донецька область, виконано 62,0% заходів та 60,0% показників, в абсолютному вираженні Донецька область прозвітувала про 23 заходи (всього заходів 34³), та за 26 показниками (всього показників 40*). Одеська область посідає друге місце, надавши інформацію щодо 56,0% заходів (19 з 34) та за 40,0% показників (17 із 40). Сумська область виконала 53,0% заходів (18), 42,0% (18) показників. Заклучні в рейтингу Київська, Харківська та Житомирські області, які прозвітували про 15%, 12%, 6% заходів та 9,0%, 7,0% та 5,0% показників відповідно. В абсолютному вираженні це 5, 4, 2 заходи з 34 та 4, 3, 2 показники з 40.

Рис. 3 Виконання областями заходів та завдань НПД 1325 за 2020 рік, %

У ході проведення моніторингу та оцінки реалізації Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на місцевому рівні на період до 2020 року, були виявлені наступні проблемні питання.

Відповідальні виконавці (Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації) подають наявну в них інформацію в загальному, не конкретизуючи виконання заходів та показників, які покликані на реалізацію завдань. Звітування із завдань вибіркоче, «на розсуд» відповідального виконавця, хоча звітувати необхідно за всіма 10 завданнями. У разі наявного звітування за показником,

³ Луганська, Донецька облдержадміністрації мають 3 додаткових заходи та 3 показники

замість кількісного конкретного значення, який вимагається в Національному плані дій 1325 до 2020 року, подання областями звітної інформації носить описовий характер, наприклад, **щодо заходу 1)** проведення досліджень впливу збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях на жінок і дівчат, чоловіків і хлопців з урахуванням віку, інших соціальних ознак, зокрема стосовно ризиків гендерно зумовленого насильства, сексуального насильства, доступу до правосуддя, **кількісний показник: кількість проведених досліджень**, відповідальні виконавці звітують: у закладах вищої, післядипломної освіти розроблено та реалізуються спеціальні курси, навчальні програми, курси підвищення фахової кваліфікації з метою проведення аналізу застосування міжнародного досвіду та наявність навчальних програм з питань конфліктів, вимушеного переселення, роззброєння, демобілізації, реінтеграції, доступу до правосуддя. Також досить часто зустрічається номінальне звітування відповідальними виконавцями - ідентична інформація у звіті дублюється по декількох завданнях та заходах.

Затвердження Кабінетом Міністрів України Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року (розпорядження від 28 жовтня 2020 р. № 1544-р)⁴ покликало вирішити вищезазначені проблемні питання, оскільки в цьому документі більш систематично виписаний процес звітування, а саме:

⁴ Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1544-р від 28 жовтня 2020 р. «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 "Жінки, мир, безпека" на період до 2025 року». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>

ДОДАТОК 5

Аналіз діяльності консультативно-дорадчих органів з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми в обласних державних адміністраціях

Задля виконання пункту 3.2 Протоколу тематичного засідання Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків «З питань запобігання та протидії домашньому насильству» від 27.04.2021 № 18583/0/1-21 та з метою підвищення ефективності роботи консультативно-дорадчих органів з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми, створених при Київській міській державній адміністрації та обласних державних адміністраціях, Урядова уповноважена з питань гендерної політики звернулась з листом-запитом до Голів ОДА/КМДА (лист №15638/0/2-21 від 17 травня 2021 року), щодо отримання наступної інформації:

- планів роботи консультативно-дорадчих органів з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми на 2019-2020 роки;
- звітів щодо виконання Плану за результатами 2019-2020 років;
  - про прийняті рішення в ході виконання Плану у 2019-2020 роках.

З 24 областей та м. Києва, зазначену інформацію у повному обсязі та у встановлений термін надіслали Житомирська та Полтавська області.

Частково запитувану інформацію надіслали: Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Одеська, Сумська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області та м. Київ.

Не відреагували на лист-запит такі області: Київська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області.

За даними посібника «Гендерна політика в нормативно-правових документах. Частина 1» КДО з питань гендерної політики (або органи, до компетенції яких належить розгляд таких питань) станом на 30 жовтня 2020 р. сформовано у 9 ЦОВВ та в усіх обласних державних адміністраціях¹.

Беручи за основу огляд діяльності консультативно-дорадчих органів з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми 20 областей (80,0%), можна зробити наступні висновки.

Консультативно-дорадчі органи з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі на обласному

¹ Гендерна політика в нормативно-правових документах. Частина 1. За заг.ред Левченко К.Б. / Г.Г. Жуковська, К.Б. Левченко, О.О. Остапенко, О.І. Сулова. Київ, 2020. 186 с. Доступно за посилання: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/02.2021/genderna-polityka.pdf>

рівні функціонують згідно з чинним законодавством (ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні»², ЗУ «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»³, ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству»⁴, ЗУ «Про протидію торгівлі людьми»⁵, постанова Кабінету Міністрів України від 05 вересня 2007 року № 1087 «Про консультативно-дорадчий орган з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми»⁶, розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 року № 1544-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року»⁷ та ін.).

Інформацію переважна більшість областей надсилали не в повному обсязі, що унеможливило здійснення подальшого аналізу (див. Рис 1).

ВОЛИНСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
м. Київ, м. Луцьк, 43027, тел. (0332) 778 217, факс (0332) 778 153, e-mail: post@volodm.gov.ua,
код ЄДРПОУ 13366926

№ _____ на № _____ від _____

Урядовий уповноважений з питань
гендерної політики Секретаріату
Кабінету Міністрів України

Про виконання Протоколу комісії

У рамках виконання п. 3.2 Протоколу тематичного засідання з питань
координації взаємодії органів виконавчої влади від 27.04.2021 № 18583/01-21
інформуємо про наступне.

В області діє регіональна координаційна рада з питань гендерної політики,
протидії торгівлі людьми та запобігання домашньому насильству
(розпорядження голови від 12 червня 2018 року № 353). Засідання Ради
відбуваються щоквартально або частіше (за потреби). На засіданнях
розглядаються питання, актуальні на час їх проведення, тому плани роботи
Ради на рік не затверджуються.

У 2019 році відбулося 4 засідання Ради, протягом 2020 року, у зв'язку із
карантинними обмеженнями, проведено 2 засідання Ради.

Заступник голови Людмила ТИМОЩУК

Рис. 1. Приклад інформації, наданої Волинською ОДА на запит Урядової уповноваженої з питань гендерної політики щодо діяльності КДО

Окрім офіційного листа від імені Урядової уповноваженої з питань гендерної політики для підготовки ґрунтового звіту щодо ефективності функціонування консультативно-дорадчих органів з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми, створених при Київській

² ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

³ ЗУ «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

⁴ ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

⁵ ЗУ «Про протидію торгівлі людьми». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text>

⁶ Постанова Кабінету Міністрів України від 05.09.2007 № 1087 «Про консультативно-дорадчий орган з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-2007-%D0%BF#Text>

⁷ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.10.2020 № 1544-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>

міській державній адміністрації та обласних державних адміністраціях, відбувалися телефонні консультації з представниками областей та велося електронне листування. Однак, на жаль, відповіді на уточнювальні листи надсилали не всі області.

← Відповісти Переслати Видалити Перемістити - Ще -

Листів у ланцюжку: 2

Re: 01.01-11/3816

○ Марина Сопілка <shapoval-m@ukr.net>
Кому: oda@vin.gov.ua <oda@vin.gov.ua>

28 травня, 11:41

Доброго дня, шановні колеги!
Дякуємо за надіслану інформацію.
Маємо декілька уточнюючих запитань до надісланих документів, а саме, нас цікавить фактичне виконання рішень Плану (про що зазначалося в листі Урядової уповноваженої з питань гендерної політики):

Прийняті рішення в ході виконання плану	Фактичне виконання плану
1) Всім суб'єктам, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству надати пропозиції щодо запропонованого проекту плану роботи.	Чи були надані пропозиції, які саме, хто з суб'єктів не надав?
2) Всім суб'єктам, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству надати пропозиції щодо проекту запропонованої стратегії міжвідомчої взаємодії з питань запобігання домашньому насильству на 2019-2021 рр.	
3) Затвердити положення про робочу групу з питань запобігання домашньому насильству Міжвідомчої ради з питань сім'ї, гендерної рівності, запобігання домашньому насильству та протидії торгівлі людьми.	Чи було затверджено Положення? (Висловлюємо прохання його надіслати)
4) Всім суб'єктам, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству до наступного засідання підготувати наявні відомчі статистичні дані щодо домашнього насильства, жорстокого поводження та інших дотичних проблем, по можливості в розрізі районів.	Дані були надіслані та консолідовані?
5) ГО «Прогресивні жінки» підготувати інформацію	

Re: Одеська область по протоколу

○ Марина Сопілка <shapoval-m@ukr.net>
Кому: Воднева Тетяна Іорівна <tvodneva@odessa.gov.ua>

28 травня, 11:30 ☆

Доброго дня, пані Тетяно!
Дякую Вам за надіслану інформацію.
Маю прохання до Вас, підкажіть, як саме виконувались зазначені заходи в Протоколах.
Наприклад, за підсумками проведення координаційної ради за І квартал від 04.03.2019 року були прийняті наступні рішення:
Департаменту соціальної та сімейної політики організувати проведення семінару-навчання для уповноважених осіб (координаторів) відповідальних за роботу у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та насильству за ознакою статі. Чи був даний семінар проведений, хто були його учасниками та учасницями?
За підсумками проведення координаційної ради за II квартал від 30.05.2019 року були прийняті наступні рішення:
Рекомендувати Райдержадміністраціям, ОТГ, утворити, активізувати роботу координаційних рад. Старокозаський ОТГ - терміново визначити відповідальну особу (координатора) у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, та насильству за ознакою статі.
Департаменту освіти і науки, охорони здоров'я обласної державної адміністрації Одеського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді активізувати інформаційно-роз'яснювальну роботу серед учнівської молоді, батьків з питань запобігання та протидії домашньому насильству, та насильству за ознакою статі.
Чи були утворені, активізовані вищезазначені координаційні ради в конкретних райдержадміністраціях та ОТГ?
Яким чином проводилась інформаційно-роз'яснювальна робота з учнівською молоддю і батькам (цільова аудиторія, охопленість?)
Таким чином просимо надати відповіді по кожній рекомендації (про що зазначалося в листі Урядової уповноваженої з питань гендерної політики).
Також висловлюємо прохання надіслати затверджене Положення про діяльність обласної координаційної ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, торгівлі людьми.
Дуже Вам дякую!

Рис. 2 Приклади уточнювальних листів, надісланих представникам ОДА

Переважна більшість областей надіслали Плани роботи консультативно-дорадчих органів з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми, протоколи засідань (прийняті рішення), деякі області надіслали склад КДО. Миколаївська, Закарпатська, Полтавська, Дніпропетровська та Житомирська області подали невеликий описовий звіт щодо виконання

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

Планів, Черкаська область надіслала стенограму (звіт про хід засідання КДО), представники/ці м. Києва надали інформацію щодо виконання протокольних рішень Київської міської координаційної ради з питань запобігання домашньому насильству, гендерної рівності та протидії торгівлі людьми. Найбільш коректний звіт Житомирської області виглядає наступним чином:

(Витяг)

Стан виконання рішення № 1 обласної координаційної ради з питань сімейної, гендерної політики, протидії торгівлі людьми та домашньому насильству від 10.06.2020

Питання 1 Організація роботи з протидії торгівлі людьми

В області забезпечено реалізацію Національного механізму взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми та налагоджено співпрацю із суб'єктами взаємодії, громадськими об'єднаннями, регіональними та міжнародними організаціями. Завдяки плідній співпраці всіх суб'єктів взаємодії, для 8 осіб, які постраждали від торгівлі людьми і отримали відповідний статус, у 2020 році надано комплексну допомогу відповідно до потреб кожного.

Питання 2 Реалізація гендерної політики в області

У 2020 році в 23 райдержадміністраціях та 5 містах обласного значення Житомирської області була забезпечена діяльність радників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Презентовано статистичний збірник «Гендерний портрет Житомирщини», у якому зібрано статистичні дані з гендерним розподілом за 4 роки.

Відповідно до розпорядження голови облдержадміністрації від 07.05.2020 № 304 утворена Експертна рада з питань розгляду звернень за фактами дискримінації за ознакою статі.

Стан виконання рішення № 1 обласної координаційної ради з питань сімейної, гендерної політики, протидії торгівлі людьми та домашньому насильству від 18.02.2021

Питання 1 Організація державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі в умовах завершеного процесу децентралізації влади

Департаментом забезпечено проведення 07 квітня 2021 року в режимі онлайн навчання по спеціальній короткостроковій програмі «Впровадження Типової програми для кривдників» для психологів, психіатрів та психотерапевтів. За результатами такого навчання 23 фахівця отримали відповідний сертифікат, який дозволяє впроваджувати програму для кривдників.

В області забезпечено діяльність 11 мобільних бригад соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

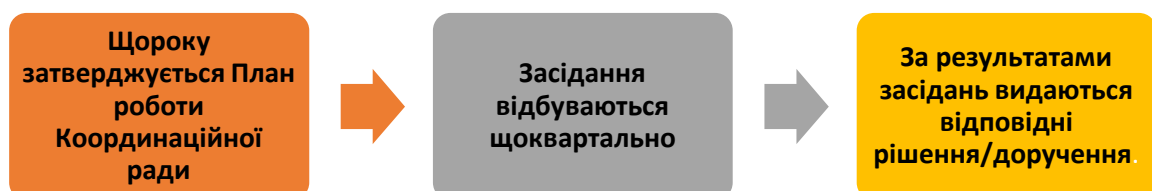
Питання 2 Реалізація Національного плану дій з виконання резолюції Ради

Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року та концепція нового Національного плану дій на період до 2025 року

З метою реалізації Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року розпорядженням голови облдержадміністрації від 08.02.2021 № 56 прийнятий Обласний план заходів з реалізації Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року та висвітлено на сайті Житомирської облдержадміністрації.

Хмельницька, Івано-Франківська, Кіровоградська та Луганська області у своїх листах зазначили про наявність Положення про функціонування КДО. На електронне звернення щодо отримання цього положення вищевказані області їх надіслали, Луганська область надіслала посилання: <http://loga.gov.ua/sites/default/files/golova-acts/210521349.pdf>. Однак це Положення є загальним положенням щодо функціонування громадської ради при облдержадміністрації, а не конкретним Положенням про консультативно-дорадчий орган (Координаційна рада) з питань сім'ї, гендерної рівності, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми. Стосовно Хмельницької, Кіровоградської та Івано-Франківської областей, то Положення були надіслані окремим листом і сформовані відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 05 вересня 2007 року № 1087 «Про консультативно-дорадчий орган з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми».

У більшості областей, які надіслали запитувану інформацію, діє наступний механізм:

Проте моніторинг та оцінка виконання доручень офіційно не здійснюється. За бажанням представники окремих областей здійснюють контроль, який має суто формальне значення. Представниці Житомирської та Івано-Франківської області повідомили про «збір такої інформації та «підшивання в папку», проте ці документи не несуть інформативного характеру». Представники/ці м. Києва (заступниця голови) відслідковує виконання протокольних доручень, про що свідчить надана інформація (звіт). У телефонних консультаціях від деяких областей звучали наступні меседжі: «Голова ОДА звіту від нас не вимагає», «В розпорядженні Голови ОДА щодо створення КДО про звітність та відслідковування результатів не йдеться». В офіційному листі від Хмельницької ОДА

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

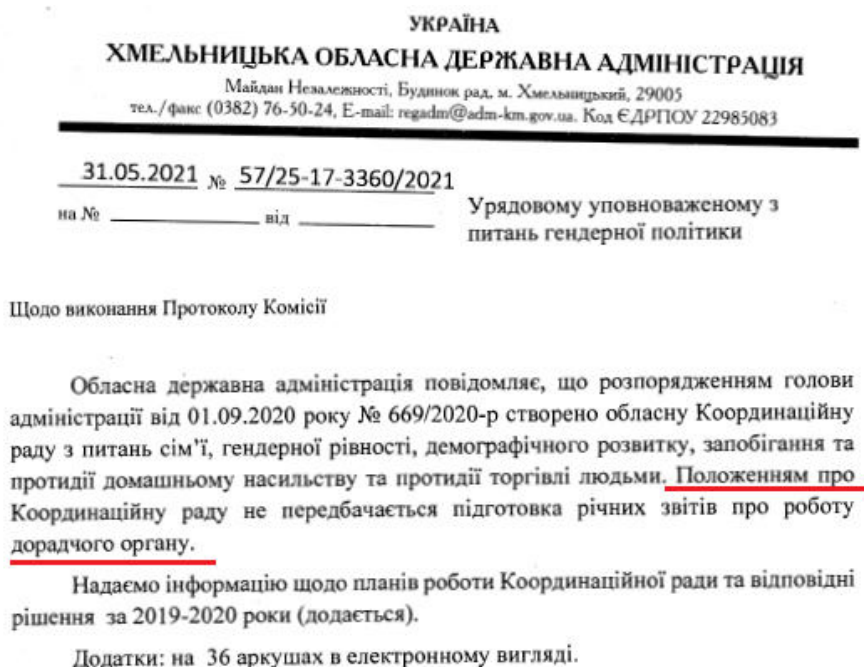

In partnership with

Canada

зазначено: Положенням про Координаційну раду не передбачається підготовка річних звітів про роботу дорадчого органу (див. Рис. 3).

Рис. 3. Лист від Хмельницької ОДА щодо відсутності обов'язкової річної звітності про роботу дорадчого органу

Як у затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2007 р. № 1087 Положенні про консультативно-дорадчий орган (Координаційна рада) з питань сім'ї, гендерної рівності, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми, так і в Положеннях Хмельницької та Івано-Франківської областей прописана норма: **Рішення ради мають рекомендаційний характер і можуть бути реалізовані шляхом прийняття відповідних розпоряджень обласної державної адміністрації або надання окремих доручень голови** (у випадку постанови КМУ: актів Кабінету Міністрів України або надання доручень Прем'єр-міністром України). У телефонних консультаціях представники областей зазначали: оскільки контрольна функція щодо виконання рішень, розпоряджень, доручень у Положенні не прописана й рішення носять лише рекомендаційний характер, тому контроль за їх виконанням фактично не здійснюється.

Варто відзначити, що Плани областей одноманітні й заходи в них дублюються з року в рік, а іноді й щоквартально. Наприклад, у Плані Луганської ОДА (обласної військово-цивільної адміністрації) питання «Про висунення кандидатур до присвоєння почесного звання України «Мати-героїня», порушується протягом 2019-2020 років кожного кварталу.

Переважає більшість проблемних питань, положень та заходів у Планах стосується протидії та запобігання домашньому насильству, торгівлі людьми, булінгу, і в останню чергу порушуються питання забезпечення гендерної рівності. Досить показовими та типовими є Плани Кіровоградської області, оскільки у двох Протоколах засідань КДО за 2019 та 2020 рр. 16 пунктів, з них 8 пунктів про запобігання домашньому насильству (50,0%), 4 пункти про

протидію торгівлі людьми (25,0%), 1 пункт про протидію булінгу (6,4%), та лише 3 (2 з них суміжні) пункти стосовно забезпечення гендерної рівності (18,6%) (Участь Служби зайнятості у проведенні інформаційної роботи з питань протидії торгівлі людьми та забезпеченні гендерної рівності у сфері зайнятості: III квартал 2019 року; Про стан виконання у 2019 році обласної соціальної програми **забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків** на період до 2021 року: I квартал 2020 року; Про стан інформаційно-просвітницької роботи у бібліотеках області **щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків** та протидії домашньому насильству: II квартал 2020 року). У Плані Дніпропетровської області щодо питання гендерної рівності зазначено, що питання гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми перебувають на постійному контролі облдержадміністрації, однак фактично заходи із забезпечення гендерної рівності у цьому Плані відсутні.

Варто зазначити, що впродовж 2020 року у зв'язку з ускладненою епідемічною ситуацією із захворюваності коронавірусною інфекцією та через карантинні обмеження в Івано-Франківській області засідання КДО не проводились.

Таблиця 1. Короткий аналіз інформації, надісланої ОДА та КМДА щодо діяльності КДО

№ п/п	Область	Інформація, яку надали	Примітки
1.	Вінницька область	План роботи КДО у 2019-2020 роках. Прийняті рішення в ході виконання Плану відповідно до Протоколів засідань	Звіти щодо фактичного виконання Планів за результатами 2019-2020 років не надіслали. На додаткове електронне звернення не відповіли.
2.	Волинська область	Лист-відповідь на 1 арк.	Інформування, що в області діє Координаційна рада, засідання щоквартально або за потреби, Плани не затверджуються.
3.	Дніпропетровська область	Інформація, про кількість засідань та питання, які на них розглядалися. Короткий описовий звіт щодо їх виконання.	Затверджені Плани роботи не надсилали. Акцент на заходах щодо запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми. Заходи щодо забезпечення гендерної рівності відсутні.
4.	Донецька область	Протоколи та склад учасників засідань КДО	Звіти про виконання рішень, зазначених в протоколах, відсутні.
5.	Житомирська область	Розпорядження про створення КДО, його склад, Положення про його функціонування. Плани роботи, рішення, звіт про фактичне виконання рішень	Представники департаменту соціального захисту населення Житомирської ОДА найактивніше серед усіх областей співпрацювали під час підготовки звіту. Відповідали на

			додаткові звернення, телефонні дзвінки, надсилали затребувану інформацію.
6.	Закарпатська область	Порядок денний засідань, звіти про їх виконання	Плани роботи відсутні (не надіслані). Акцент на сфері запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми.
7.	Запорізька область	Інформація про засідання, питання, які на них порушувалися, та прийняті рішення	Плани відсутні (не надіслані), звіти про фактичне виконання рішень відсутні.
8.	Івано-Франківська область	Розпорядження про створення КДО, затверджений склад та Положення про функціонування. Порядок денний засідань та прийняті рішення у 2019 році	Інформація за 2020 рік відсутня (у зв'язку з карантинними обмеженнями). Звіт про фактичне виконання рішень не передбачається. Департамент соціального захисту активно йшов на співпрацю, відповідав на дзвінки та електронні листи.
9.	м. Київ	Протоколи засідань. План роботи на 2020 рік. Інформація щодо виконання протокольних рішень. Склад КДО	План роботи на 2019 рік відсутній.
10.	Кіровоградська область	Плани роботи на 2019-2020 роки. Протоколи засідань	Відсутній звіт щодо фактичного виконання рішень, зазначених у протоколах. Частково відповіли на електронне звернення (надіслали Положення). Серед заходів та питань переважають ті, які пов'язані із запобіганням та протидією торгівлі людьми та домашньому насильству.
11.	Луганська область	Плани роботи на 2019-2020 роки. Описовий текст щодо реалізації плану. Частково результати виконаних рішень (формально: інформацію взято до відома, просвітницькі заходи проведено).	Додатково надсилали посилання на Положення.
12.	Миколаївська область	Лист-опис, щодо функціонування Ради з питань сім'ї та жінок. Проінформували про наявність планів роботи, кількість засідань та питання, які на них розглядалися. Короткий опис результатів (загальна інформація)	Плани роботи, протоколи не надіслані.
13.	Одеська область	Інформація щодо питань, які розглядалися під час засідань. Прийняті рішення. В кінці листа зазначено: всі завдання, які були доручені, на засіданнях виконувались вчасно та в повному обсязі.	Плани роботи не надіслали. Звіт детальний відсутній. На додаткове звернення не відповіли.
14.	Полтавська область	Плани роботи, протоколи засідань, короткий звіт виконання.	У наданій інформації увагу зосереджено на протидії торгівлі

			людьми, запобіганні та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі.
15.	Сумська область	Витяги з Планів робіт Департаменту соціального захисту ОДА за 2019-2020 (в яких зазначено про проведення засідань обласної координаційної ради). Звіт про виконання Планів робіт Департаменту соціального захисту ОДА за 2019-2020 роки (прозвітовано про кількість проведених засідань обласної координаційної ради. Протоколи засідань та окрема інформація про виконання деяких питань з них. Склад КДО.	Відсутні безпосередні Плани діяльності КДО та звіти про їх виконання. Звітна інформація часткова, як додаток до Протокольних доручень з певних питань, зокрема: доповідь про досвід роботи сімейних радниць Сумщини щодо профілактики сімейного насильства, сучасні виклики Сумської області внаслідок пандемії Covid-19: гендерні аспекти та ін.
16.	Харківська область	Плани роботи. Протоколи засідань.	Звіт про фактичне виконання відсутній, однак багато питань, які порушувались в ході засідань, стосувались забезпечення гендерної рівності.
17.	Херсонська область	Інформація щодо питань, які порушувались під час засідань, рішення, які були прийняті. Загальна інформація щодо протидії домашньому насильству та торгівлі людьми	Плани роботи не надіслані. Детальні звіти щодо їх виконання відсутні.
18.	Хмельницька область	Плани роботи на 2019-2020 роки. Протоколи засідань (рішення).	В офіційному листі зазначено, що в Положенні про КДО підготовка річних звітів не передбачається.
19.	Черкаська область	План роботи на 2019 рік. Рішення (стенограми щодо ходу засідань) за 2019-2020 роки	Відсутні звіти щодо виконання прийнятих рішень. Відсутній затверджений План на 2020 рік.
20.	Чернігівська область	Плани роботи на 2019-2020 роки. Інформація про роботу Міжвідомчої ради з питань сім'ї, гендерної рівності, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми за 2019-2020 роки, яку очолює заступник голови обласної державної адміністрації (розглянуті питання в ході засідань, прийняті рішення за результатами засідання)	Інформація про виконання прийнятих рішень (звіт) відсутня.

Підсумовуючи вищенаведене, варто зазначити, що переважна більшість консультативно-дорадчих органів з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми, створених при облдержадміністраціях, функціонують номінально, виконують представницьку функцію, що призводить до зниження ефективності цих рад.

У результаті огляду інформації щодо діяльності консультативно-дорадчих органів, створених при ОДА/КМДА, та з метою підвищення ефективності їх роботи в майбутньому пропонуємо наступні рекомендації:

1. Всім консультативно-дорадчим органам з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми, створених при ОДА/КМДА, затвердити Положення про функціонування консультативно-дорадчого органу (Координаційну раду) з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми.
2. У Положенні про консультативно-дорадчий орган (Координаційну раду) з питань сім'ї, гендерної рівності, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми, прописати контрольну функцію, включно із функцією проведення моніторингу й оцінки рішень Координаційної ради щодо фактичної реалізації прийнятих доручень чи розпоряджень голів ОДА. На сьогодні збір такої інформації переважною більшістю областей не проводиться. Оскільки моніторинг - це систематичний збір і обробка інформації, яка може бути використана для поліпшення процесу прийняття рішень, а також для інформування громадськості⁸, а в Положенні про функціонування КДО є норма: Рада систематично інформує громадськість про свою діяльність у засобах масової інформації, на виконання даного пункту Положення необхідно запровадити моніторинг та оцінку. Відповідальність за моніторинг/контроль виконання прийнятих рішень доцільно покласти на Департамент соціального захисту населення облдержадміністрації, оскільки в наявних Положеннях саме цей структурний підрозділ відповідальний за організаційно-методичне забезпечення діяльності Ради та на Уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
3. Варто запровадити норму про звітування стосовно виконання затверджених Планів.
4. Для більш ефективного функціонування консультативно-дорадчих органів необхідно ініціювати запровадження Міністерством соціальної політики звітності (наприклад, річну). Таким чином, Департаменти соціального захисту населення облдержадміністрацій більш сумлінно збиратимуть інформацію щодо функціонування КДО – не тільки кількісну інформацію про частоту засідань Рад, а також і інформацію про хід виконання прийнятих рішень.
5. Оскільки консультативно-дорадчий орган має назву «з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми», важливо, щоб однаковою мірою були охоплені як питання сім'ї, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми, так і питання гендерної рівності. Наразі у Планах КДО превалюють питання (заходи) щодо запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми і меншою мірою порушуються питання гендерної рівності. Тому пропонуємо в орієнтовному Плані КДО затвердити 4 розділи

⁸ ст.127 Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників /За заг. ред. А.Й.Капської, І.М.Пінчук, С.В.Толстоухової. – К., 2000. – 260 с. процес спостереження за виконанням запланованих дій та заходів з метою їх коригування, мінімізації негативних наслідків, непередбачуваних ситуацій

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with

Canada

відповідно (I питання сім'ї, II питання гендерної рівності, III демографічного розвитку, IV питання запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми, V інші питання).

6. Пропонуємо до складу консультативно-дорадчого органу з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічному розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми ввести:

- Радника з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі;
- Уповноважену особу (координатора) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.⁹
- представниць жіночих громадських організацій, в тому числі тих, що представляють інтереси груп жінок з уразливих груп, а саме жінок з інвалідністю, сільських жінок, ВІЛ-позитивних жінок, ЛБТІК-жінок, жінок-ВПО, ромських жінок.

---

⁹ На час формування звіту в Складі КДО, тих областей, що надіслали їх склад, не було вказано Радника/ці чи Уповноваженого/ну з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Можливо, радники/ці та уповноважені входять до складу КДО, однак зазначені їхні інші посади (наприклад, заступник Голови ОДА тощо)

ДОДАТОК 6

Узагальнені результати гендерного аналізу стратегій розвитку 24 областей України та м. Києва (станом на червень 2021 року)

Протягом червня 2021 року Апарат Урядової уповноваженої з питань гендерної політики в тісній співпраці зі Структурою ООН Жінки (проект «Просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в рамках реформи децентралізації в Україні») здійснив гендерний аналіз стратегій розвитку 24 областей України та м. Києва. Методологія проведення аналізу додається (додаток 1).

Результати аналізу демонструють, що станом на 01.06.2021 в усіх 24 областях затверджені актуальні стратегії розвитку на період 2021–2027 років і плани заходів з їх реалізації на 2021–2023 роки.

У місті Києві склалася дещо інша ситуація. Стратегія діє до 2025 року, і хоча ця редакція документа вважається оновленою, її потрібно узгодити з чинним законодавством (стратегія м. Києва не враховує зміни, внесені до постанови Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932 (зміни, внесені згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 № 959¹, від 23.01.2019 № 45²); оновлена відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385, при цьому станом на сьогодні діє Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695³); відповідає Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленій указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 (уже не актуальна, наразі діє указ Президента України від 30.09.2019 № 722 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»⁴). При цьому план заходів з реалізації стратегії м. Києва на 2021–2023 роки відповідає чинному законодавству.

Зведені дані про відповідність регіональних стратегій законодавству, яке визначає порядок розробки регіональних стратегій, забезпечення прав людини та гендерної рівності, представлені на рис. 1.

¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 № 959 «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 931 і 932». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-2018-%D0%BF#n2>

² Постанова Кабінету Міністрів України від 23.01.2019 № 45 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45-2019-%D0%BF#n80>

³ Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

⁴ Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». Доступно за посиланням: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>

Рис. 1. Відповідність регіональних стратегій розвитку на період до 2027 року чинному законодавству України в розрізі нормативно-правових актів, %

Як показав аналіз, найчастіше в підставах формування більшості регіональних стратегій розвитку на 2021–2027 роки вказані такі нормативно-правові акти:

- постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932 (зі змінами)⁵, Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів (22 області з 24);
- Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII «Про засади державної регіональної політики»⁶ (21 область з 24);
- указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»⁷ (19 областей з 24);
- наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 26.04.2016 за № 632/28762 (зі змінами)⁸, Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації (19 областей з 24);

⁵ Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text>

⁶ Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII «Про засади державної регіональної політики». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

⁷ Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». Доступно за посиланням: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>

⁸ Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затверджена наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#Text>

- постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки»⁹ (14 областей з 24);
- Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII «Про засади державної регіональної політики»¹⁰ (9 областей з 24).

Також до підстав стратегій розвитку на період до 2027 року Рівненської й Дніпропетровської областей включено постанову Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 931 «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених стратегії і плану заходів»¹¹. Лише у Волинській області до підстав включено законодавство про забезпечення гендерної рівності, зокрема Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»¹²; Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»¹³; Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII «Про запобігання та боротьбу з домашнім насильством»¹⁴; Закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами»¹⁵; указ Президента України від 25.07.2015 № 501/215 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини»¹⁶; постанову Кабінету Міністрів України від 28.11.2018 № 997 «Питання проведення гендерно-правової експертизи»¹⁷; наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Методичних рекомендацій з проведення гендерно-правової експертизи актів законодавства та проєктів нормативно-правових актів, визнання таким, що втратив чинність, наказ Міністерства юстиції України від 12 травня 2006 року № 42/5»¹⁸; наказ Міністерства фінансів України від 02.01.2019 № 1 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо

⁹ Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

¹⁰ Закон України від 05.02.2015 № 1560-VIII «Про засади державної регіональної політики». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

¹¹ Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 931 «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-2015-%D0%BF#Text>

¹² Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

¹³ Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>

¹⁴ Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII «Про запобігання та боротьбу з домашнім насильством». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

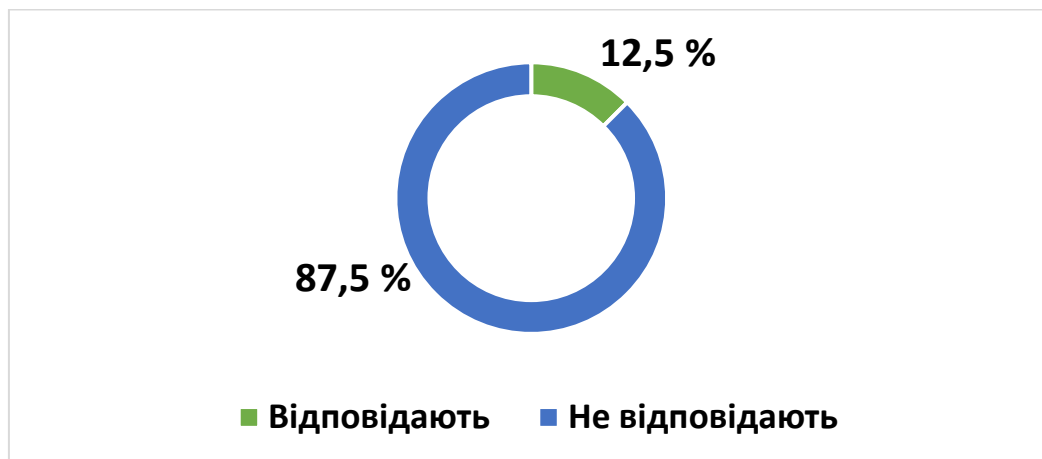
¹⁵ Закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text>

¹⁶ Указ Президента України від 25.07.2015 № 501/215 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини». Доступно за посиланням: <https://www.president.gov.ua/documents/5012015-19364>

¹⁷ Постанова Кабінету Міністрів України від 28.11.2018 № 997 «Питання проведення гендерно-правової експертизи». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-2018-%D0%BF#Text>

¹⁸ Наказ Міністерства юстиції України від 12.05.2006 № 42/5 «Деякі питання проведення гендерно-правової експертизи». Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v42_5323-06#Text

впровадження і застосування гендерно орієнтованого підходу у бюджетному процесі»¹⁹ тощо.

Рис. 2. Відповідність регіональних стратегій розвитку на 2021–2027 роки міжнародним зобов'язанням України у сфері забезпечення прав людини і гендерної рівності, %

У Стратегії розвитку Волинської області на період до 2027 року зазначено про міжнародні зобов'язання відповідно до таких документів: Пекінська платформа дій²⁰; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок²¹ та її Факультативний протокол²²; Цілі сталого розвитку, Угода про асоціацію з Європейським Союзом²³; Загальна декларація прав людини²⁴; Європейська конвенція з прав людини²⁵; Європейська соціальна хартія²⁶; Стамбульська конвенція (ратифікація якої очікується)²⁷. У стратегіях розвитку Запорізької та Херсонської областей на 2021–2027 роки вказано, що при їх розробці врахована гендерна складова та міжнародні зобов'язання України щодо реалізації гендерної політики в країні, однак не уточнено, про які саме зобов'язання йдеться. Решта областей у своїх стратегіях міжнародні зобов'язання України у сфері забезпечення прав людини і гендерної рівності не враховують.

При розробці стратегій розвитку дані з гендерного профілю використовувалися в 17 регіонах, ще в третині не бралися до уваги, а саме у Вінницькій, Закарпатській, Луганській, Рівненській, Тернопільській, Харківській, Черкаській областях і м. Києві.

¹⁹ Наказ Міністерства фінансів України від 02.01.2019 № 1 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001201-19#Text>

²⁰ Пекінська декларація. Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text

²¹ Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text

²² Факультативний протокол до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок. Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_794#Text

²³ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

²⁴ Загальна декларація прав людини. Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

²⁵ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

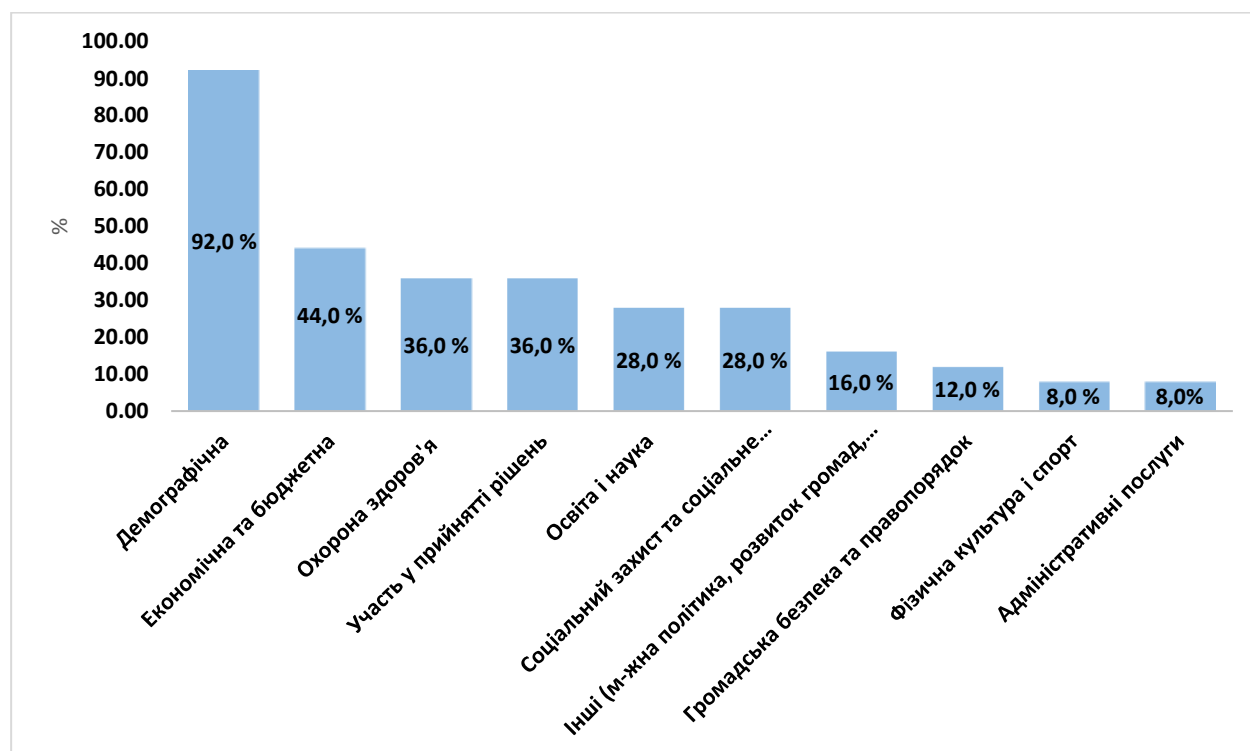
²⁶ Європейська соціальна хартія (переглянута). Доступна за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062#Text

²⁷ Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція). Довідник для членів парламенту. Доступно за посиланням: <https://rm.coe.int/1680096e45>

Рис. 3. Використання регіонами інформації з гендерних профілів при формуванні стратегій розвитку на період до 2027 року, %

Розподілені за статтю дані в регіональних стратегіях розвитку на 2021–2027 роки представлені в таких категоріях: демографічні, економічні й бюджетні показники в розрізі всіх основних галузей, зокрема охорони здоров'я, освіти, соціального захисту, фізичної культури та спорту, громадської безпеки та правопорядку, адміністративних послуг та ін.

Рис. 4. Частка розподілених за статтю даних у регіональних стратегіях розвитку на період 2021–2027 років у розрізі сфер, %

Так, розподілені за статтю дані:

- демографічні – у 23 областях (92,0 %), окрім м. Києва та Луганської області;
- економічні та бюджетні – в 11 областях (44,0 %): Волинська, Житомирська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Львівська, Полтавська, Сумська, Чернівецька та Чернігівська;
- у галузі охорони здоров'я – у 9 областях (36,0 %): Донецька, Запорізька, Київська, Кіровоградська, Львівська, Полтавська, Сумська, Черкаська, Чернігівська;
- у галузі освіти і науки – у 7 областях (28,0 %): Запорізька, Київська, Кіровоградська, Львівська, Полтавська, Херсонська, Чернівецька;
- у галузі соціального захисту та соціального забезпечення – у 7 областях (28,0 %): Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Кіровоградська, Сумська, Чернігівська;
- у категорії «інші» (молодіжна політика, розвиток громад і територій, забезпечення реалізації гендерної політики) – у таких областях: Кіровоградська, Київська, Запорізька, Донецька (16,0 %);
- у галузі громадської безпеки та порядку – у 3 областях (12 %): Донецька, Кіровоградська, Полтавська;
- у галузі фізичної культури і спорту: Вінницька, Одеська області (8,0 %);
- у категорії адміністративних послуг: Житомирська, Сумська області (8,0 %).

За результатами гендерного аналізу регіональних стратегій розвитку на період до 2027 року та планів заходів з їх реалізації на 2021–2023 роки в 44,0 % областей виявлено використання гендерно-нечутливої, дискримінаційної мови, гендерних стереотипів у графічних матеріалах, прямої дискримінації в очікуваних результатах реалізації регіонального проєкту плану заходів.

Рис. 5. Використання гендерно-чутливої мови областями при формуванні стратегій розвитку на період до 2027 року, %

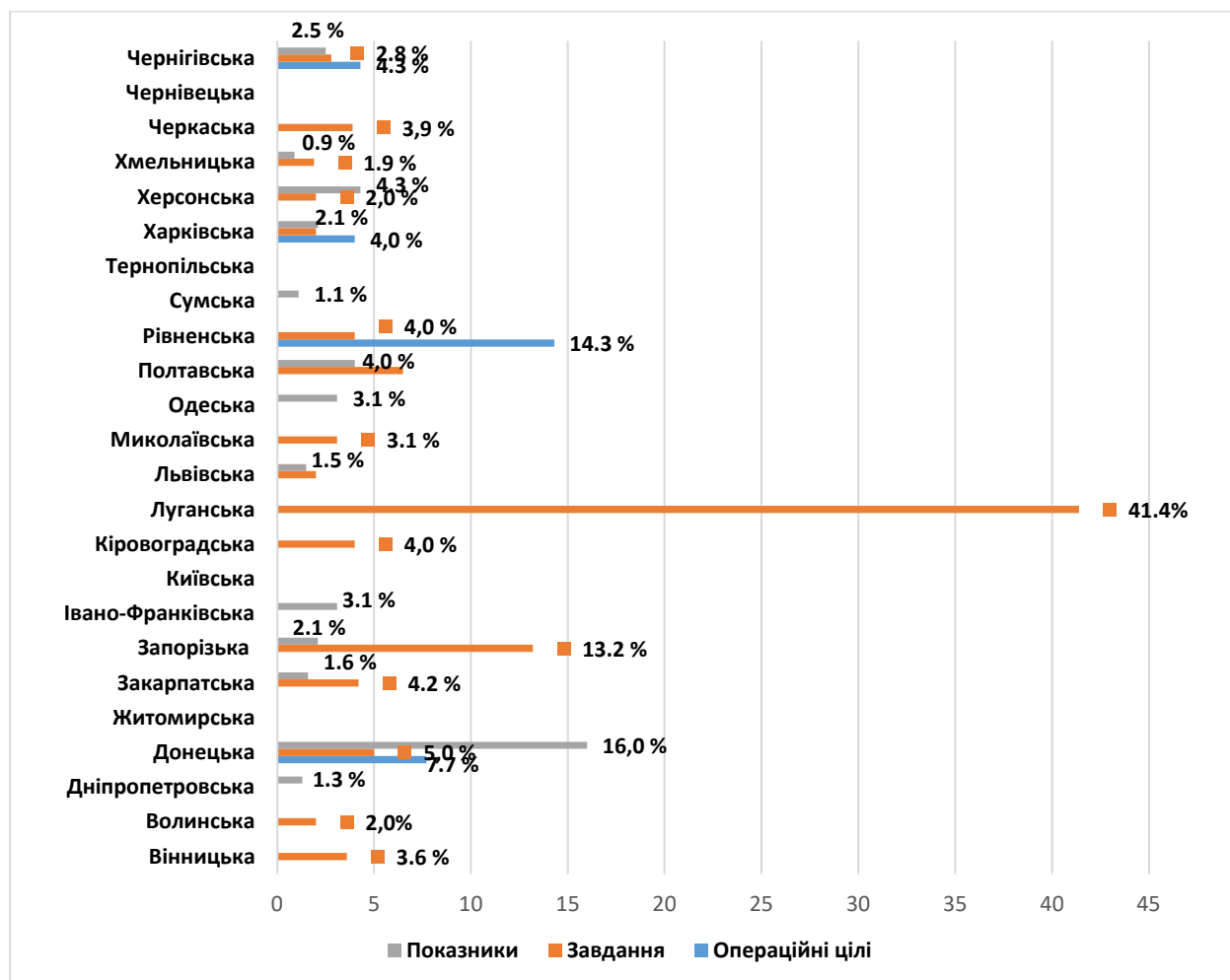

Зокрема, у Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року трапляється некоректне розуміння поняття «гендер»; у Стратегії розвитку Вінницької області використовується термін «цигани» (замість «ромська національність»); у Стратегії розвитку Житомирської області наявний стереотипний рисунок, де лікарями зображені чоловіки, а молодшим медичним персоналом – жінки; у шести областях (Вінницька, Волинська, Кіровоградська, Івано-Франківська, Одеська, Хмельницька, 24,0 %) у тексті стратегій і планів заходів з їх реалізації замість поняття «особи» використовується поняття «чоловіки», коли йдеться про все населення області. У Плані заходів на 2021–2023 роки з реалізації Стратегії розвитку Херсонської області затверджено завдання: *«Створення підрозділів місцевої пожежної охорони та центрів безпеки, очікувані кількісні результати від реалізації якого: збільшено кількість робочих місць серед чоловіків у віці від 18 до 60 років на 240 місць»*, що є прямою дискримінацією на працевлаштування жіночої статі, оскільки у 2017 році Міністерство охорони здоров'я України (наказ Міністерства охорони здоров'я України від 13.10.2017 № 1254²⁸) скасувало наказ, що визначав перелік із 450 заборонених для жінок професій. Серед них була й професія пожежниці.

Стосовно врахування гендерних аспектів у цілях, завданнях, показниках регіональних стратегій розвитку на 2021–2027 роки, то варто зазначити, що гендерно-чутливі стратегічні цілі відсутні в усіх 25 стратегіях, однак у чотирьох з них (16,0 %) оперативні цілі враховують гендерний аспект, а саме:

- Донецька область: оперативна ціль 2.1. «Всебічний розвиток дітей та молодих дівчат і хлопців»;
- Харківська область: оперативна ціль 1.4. «Забезпечення соціального захисту населення та гендерної рівності»;
- Чернігівська область: оперативна ціль 1.4. «Забезпечення соціального захисту населення та гендерної рівності»;
- Рівненська область: оперативна ціль 3.2. «Забезпечення рівних можливостей для самореалізації та належних умов для проживання населення» (частково може вважатися гендерно-чутливою).

²⁸ Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 13.10.2017 № 1254 «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства охорони здоров'я України від 29 грудня 1993 року № 256». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1508-17#Text>

Рис. 6. Врахування гендерних аспектів у цілях, завданнях, показниках регіональних стратегій розвитку на 2021–2027 роки, % до загальної кількості

У стратегіях розвитку Житомирської, Київської, Тернопільської, Чернівецької областей відсутні гендерні аспекти в цілях, завданнях і показниках (рис. 6).

Протягом 2014–2020 років усі 24 області та м. Київ тією чи іншою мірою були долучені до впровадження гендерно-орієнтованого підходу в бюджетному процесі на місцевому рівні. Щороку здійснювали гендерний аналіз бюджетних програм, які фінансуються з місцевих бюджетів, і мали паспорти бюджетних програм на рівні області, міст обласного значення, районів і громад з врахованим у них гендерним аспектом. Однак лише в чотирьох регіональних стратегіях розвитку (Полтавська, Запорізька, Кіровоградська та Волинська області, 16,0 %) згадується про гендерно-орієнтоване бюджетування та його реалізацію в області.

Стосовно моніторингу та оцінювання стратегій розвитку 24 областей і м. Києва на період до 2027 року, то станом на червень 2021 року в процесі розробки перебували системи індикаторів моніторингу та оцінювання таких областей: Волинської, Запорізької, Кіровоградської та Львівської (16,0 %). Гендерно-чутливі індикатори моніторингу й оцінювання стратегій містять стратегії таких областей: Дніпропетровської, Івано-

Франківської, Київської, Миколаївської, Полтавської, Херсонської, Черкаської, Чернігівської (усього 12 гендерно-чутливих індикаторів) (рис. 7).

Рис. 7. Моніторинг та оцінювання регіональних стратегій розвитку на 2021–2027 роки

За результатами проведеного гендерного аналізу регіональних стратегій розвитку всіх 24 областей України та м. Києва напрацьовані такі рекомендації:

1. До підстав розроблення стратегії розвитку додати українське законодавство*, міжнародні зобов'язання України у сфері забезпечення прав людини і гендерної рівності. Органи місцевого самоврядування наділені повноваженнями у сфері гендерної рівності згідно із Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», при цьому Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» не виділяє ці повноваження окремо, що ускладнює реалізацію національних зобов'язань у сфері гендерної рівності на місцях. Стосовно міжнародних зобов'язань, то варто брати до уваги рекомендації Комітету ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок²⁹ щодо необхідності врахування аспектів гендерної рівності та прав людини в межах реформи децентралізації в Україні. При формулюванні цілей, завдань і заходів стратегії необхідно підтримувати просування рівних прав (політичних, громадських, економічних, культурних тощо) для жінок і чоловіків; рівного доступу та контролю за ресурсами і їх розподілом для жінок і чоловіків; рівних можливостей для жінок і чоловіків; досягнення рівноцінних результатів для жінок і чоловіків в результаті реалізації заходів політики.

* *Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 930 «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»³⁰, Закон України «Про засади*

²⁹ Загальні рекомендації, ухвалені Комітетом ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок, № 1–37. Доступно за посиланням: <https://land.gov.ua/wp-content/uploads/2019/01/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96-%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97-%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%83-%D0%9E%D0%9E%D0%9D.pdf>

³⁰ Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 930 «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-%D0%BF#Text>

запобігання та протидії дискримінації в Україні», постанова Кабінету Міністрів України від 28.11.2018 № 997 «Питання проведення гендерно-правової експертизи», розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1517 «Питання збору даних для моніторингу гендерної рівності»³¹, наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» (зі змінами).

2. Узгодити стратегічні та операційні цілі та завдання стратегій розвитку областей з операційною ціллю 5 «Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації» Державної стратегії регіонального розвитку з метою забезпечення системного врахування питань гендерної рівності на рівні областей України.

3. При формуванні стратегій розвитку застосовувати дані, наявні в гендерних профілях 24 областей і м. Києва³².

4. На основі виявлених розривів у доступі жінок, чоловіків та/або їх груп до послуг та установ регіонального та місцевого рівня, а також дотриманні основних прав людини переглянути цілі, завдання та індикатори регіонального розвитку з метою покращення ситуації у сфері прав людини для конкретних груп жінок і чоловіків, з акцентом на найбільш вразливих (сільські, з обмеженими можливостями, похилого віку, етнолінгвістичні меншини тощо).

5. Розробити гендерно-чутливі індикатори як безпосередньо до виконання завдань, так і до показників моніторингу й оцінювання стратегій відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1517 «Питання збору даних для моніторингу гендерної рівності» і Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженої наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79 (зі змінами). Гендерний підхід важливо застосовувати **наскрізно**.

6. При формуванні стратегії на 2021–2027 роки використовувати результати гендерних аналізів бюджетних програм, проведених у 2016–2020 роках. Проводити роботу з підвищення спроможності спеціалістів фінансових і структурних підрозділів головних розпорядників коштів місцевих бюджетів щодо впровадження та застосування гендерно-орієнтованого підходу в бюджетному процесі відповідно до Методичних рекомендацій, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 02.01.2019 № 1.

7. При формуванні технічних завдань (регіональних проєктів) у плані заходів на виконання завдань стратегії з урахуванням гендерного аспекту звертати увагу на те, що очікувані якісні та кількісні результати його виконання також мають бути гендерно-чутливими.

³¹ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1517 «Питання збору даних для моніторингу гендерної рівності». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1517-2020-%D1%80#Text>

³² Гендерні профілі 24 областей України та м. Києва. Доступно за посиланням: <https://www.minregion.gov.ua/about/politika-gendernoyi-rivnosti/tsikavo-ta-korisno-pro-gender/genderni-profil-24-oblastej-ukrayiny-ta-m-kyyyeva/>

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

8. До складу керівного комітету (робочої групи), відповідального за розроблення стратегії розвитку, включити радників з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, уповноважену особу (координатора) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі.

9. Проведений аналіз підтвердив взаємозв'язок участі громадських організацій у формуванні стратегій і наявності в ній гендерно-чутливих цілей, завдань і показників. Пропонуємо залучати широке коло громадськості при розробці стратегій.

Методологія (алгоритм) здійснення гендерного аналізу регіональних стратегій розвитку на період 2021–2027 років

I. Чи формування Стратегії регіонального розвитку здійснюється з дотриманням принципів, закріплених у законодавстві, яке визначає порядок розробки стратегій, а також у сфері прав людини та гендерної рівності?

II. Чи відповідає Стратегія регіонального розвитку міжнародним зобов'язанням України у сфері забезпечення прав людини і гендерної рівності?

III. Чи наявні в Стратегії регіонального розвитку дані, розподілені за статтю (демографічні, соціальні, економічні й бюджетні показники в розрізі всіх основних галузей, зокрема охорони здоров'я, освіти, соціального захисту, культури та дозвілля, фізичної культури та спорту, громадської безпеки та правопорядку, адміністративних послуг)?

IV. Чи при розробці Стратегії регіонального розвитку використовувалися дані з гендерного профілю області?

V. Чи мета, стратегічні та операційні цілі та завдання в Стратегії визначені на основі принципів забезпечення прав людини та гендерної рівності, з акцентом на покращенні ситуації вразливих груп жінок і чоловіків?

VI. Чи визначені в Стратегії гендерно-чутливі результативні показники, що враховують показники Цілей сталого розвитку, локалізовані на рівні області, і відповідають підходу, заснованому на правах людини?

VII. Чи при формулюванні цілей, завдань і заходів Стратегії підтримується просування рівних прав (політичних, громадських, економічних, культурних тощо) для жінок і чоловіків; рівного доступу та контролю за ресурсами і їх розподілом для жінок і чоловіків; рівних можливостей для жінок і чоловіків; досягнення рівноцінних результатів для жінок і чоловіків у результаті реалізації заходів політики? Чи використовується гендерно-чутлива та недискримінаційна мова, фемінітиви, зображення / використання образів жінок відзначають внесок як чоловіків, так і жінок? Чи наявні гендерні стереотипи в графічних матеріалах Стратегії?

VIII. Чи йдеться в Стратегії регіонального розвитку про застосування гендерно-орієнтованого підходу в бюджетному процесі?

IX. Чи завдання та результативні показники Стратегії регіонального розвитку корелюються із завданнями та показниками Плану заходів з реалізації Стратегії на 2021–2023 роки (у т. ч. гендерно-чутливі)?

X. Чи заплановане здійснення гендерно-чутливого моніторингу та оцінювання Стратегії регіонального розвитку (наявні гендерно-чутливі індикатори (показники) як у Стратегії, так і в Плані заходів з її реалізації)?

XI. Рекомендації

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

in partnership with

Canada

ДОДАТОК 8

Звіт за результатами оцінки інституційної спроможності щодо реалізації державної політики гендерної рівності та недопущення дискримінації на регіональному та місцевому рівнях (стислий)

ВСТУП

Процес децентралізації в Україні та пов'язані з ним реформи створюють додаткові можливості для дотримання міжнародних стандартів і виконання національних зобов'язань на регіональному та місцевому рівні (зокрема в територіальних громадах) у сфері реалізації державної політики гендерної рівності.

Однією з ключових реформ в Україні є реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади з метою створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад. Реформа передбачає забезпечення відповідальності органів місцевого самоврядування перед мешканцями громади – за ефективність своєї роботи, а перед державою – за її законність.

Однією з головних переваг та заявлених цілей реформи є наближення процесу надання послуг до їх безпосередніх користувачів – мешканців громади. Тому постає питання про те, наскільки потреби та інтереси різних груп жінок і чоловіків, дівчат і хлопців відображені та враховані при розробці, виконанні, моніторингу та оцінці регіональних та місцевих стратегій і програм, а також наданні публічних послуг та оцінці їх ефективності.

У Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки у завданнях за напрямом «Розвиток соціальної інфраструктури» чітко визначено, що формування системи надання соціальних послуг має відбуватися з урахуванням гендерних особливостей. Більше того, сам гендерний підхід визначається як основа у процесах стратегічного планування та формування бюджету на регіональному та місцевому рівні. Отже, потреби різних груп чоловіків та жінок мають стати невід'ємною частиною процесу розробки, впровадження, моніторингу та оцінки стратегій і програм в політичній, економічній і соціальній сферах з метою забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та скорочення існуючої нерівності.

Гендерна нерівність формується та підтримується у соціальній і політичній системах і не зникне сама по собі. Саме тому необхідно зміцнювати потенціал органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації гендерної політики, зокрема через навчання та отримання необхідних навичок.

Для виконання зазначених задач та впровадження відповідних підходів важливе значення має підвищення спроможності органів виконавчої влади, зокрема, обласних державних адміністрацій, щодо реалізації державної політики гендерної рівності та

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

недопущення дискримінації, як у сфері інституційного розвитку, так і на рівні формування і реалізації політик та програм. Оцінка спроможності дає можливість виявити тенденції і проблеми застосування гендерного підходу на рівні обласних державних адміністрацій та територіальних громад, а також можливі шляхи вирішення цих проблем для посилення роботи органів виконавчої влади (органів місцевого самоврядування) щодо формування та реалізації державної політики з урахуванням гендерного підходу.

Представлений тут короткий (стислий) звіт містить оцінку спроможності щодо реалізації державної політики гендерної рівності на регіональному рівні, зокрема:

- Волинської обласної державної адміністрації, а також Княгининівської¹, Смолигівської² та Велимченської територіальних громад Волинської області;
- Сумської обласної державної адміністрації, а також Березівської, Краснопільської, Степанівської територіальних громад Сумської області;
- Херсонської обласної державної адміністрації, а також Бехтерської, Виноградівської, Зеленопідської, Костянтинівської територіальних громад Херсонської області;
- Чернівецької обласної державної адміністрації, а також Вижицької, Новоселицької, Недобоївської територіальних громад Чернівецької області.

У звіті представлено основні результати оцінки спроможності вищевказаних обласних адміністрацій та територіальних громад, а також надано рекомендації, що можуть бути використані для складання плану дій з посилення інституційної спроможності реалізації державної політики гендерної рівності та недопущення дискримінації на регіональному рівні.

Цей стислий звіт розроблено національною консультанткою з питань реалізації національної політики гендерної рівності на регіональному та місцевому рівнях проєкту ООН Жінки «Просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в рамках реформи децентралізації в Україні» Мариною Сопілкою. Документ підготовлено на основі звітів про оцінку спроможності щодо реалізації державної політики гендерної рівності та недопущення дискримінації, яка була проведена ГО «ПОРУЧ» в рамках діяльності за проєктом ООН Жінки «Просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в рамках реформи децентралізації в Україні».

1. Методологія проведення оцінки спроможності реалізації державної політики гендерної рівності та недопущення дискримінації

Оцінка спроможності була проведена на основі адаптованої методології «Інструмент оцінки спроможності щодо гендерної рівності» (англ. «Gender equality capacity assessment tool»)³, розробленої Тренінговим центром Структури Організації Об'єднаних Націй з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки). Методологія ґрунтується на основних міжнародних документах з прав людини, з питань забезпечення

¹ Княгининівська громада припинила свою діяльність, увійшовши до складу Луцької міської громади

² Смолигівська громада припинила свою діяльність, увійшовши до складу Торчинської громади

³ UN Women: Gender Equality Capacity Assessment Tool, 2022. Available at <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2014/6/gender-equality-capacity-assessment-tool>

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

гендерної рівності, а також на національному законодавстві щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Методологія враховує індикатори Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, а саме Ціль 5 «Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат» (відповідно до наявних даних), і базується на підході, заснованому на правах людини.

Підхід, заснованим на правах людини, (далі ППЛ) передбачає концептуальну платформу для процесу людського розвитку, яка заснована на міжнародних стандартах у сфері прав людини та практично спрямована на просування і захист прав людини.

Оцінка спроможності є методом дослідження ставлення та розуміння, знань, вмінь і навичок, які наявні в установах та організаціях, а також у окремих посадових осіб щодо гендерної рівності та розширення прав і можливостей різних груп жінок, з урахуванням інтерсекціонального підходу та підходу, заснованого на правах людини.

Оцінку спроможності проведено на **трьох основних рівнях**.

1. Середовище. Під час проведення оцінки увага приділялася основним факторам, які перешкоджають або, навпаки, сприяють діяльності щодо забезпечення гендерної рівності; умовам, у яких працює установа/організація або особа, а також оцінено співпрацю між основними партнерами (громадськими організаціями, експертами і експертками, бенефіціарами, ЗМІ тощо) у процесі реалізації політики гендерної рівності чи відсутність такої співпраці. Крім того, було оцінено спроможність органів влади залучати до обговорень, консультацій та планування представників уразливих груп (як жінок, так і чоловіків).

2. Організаційний рівень. Під час оцінки спроможності на організаційному рівні визначаються такі чинники: існуюча внутрішня політика установи/організації; домовленості, процедури й нормативні засади, що дозволяють організації враховувати підхід, заснований на правах людини; застосування гендерного підходу і включення питань гендерної рівності та ППЛ у діяльність і повноваження установи/організації.

3. Індивідуальний рівень. На даному рівні оцінюються навички, досвід, знання, лідерство та особиста мотивація фахівців щодо застосування гендерного підходу та ППЛ у своїй роботі. Зібрана інформація містить оцінку знань і розуміння фахівцями основних понять, законодавства з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та міжнародних зобов'язань щодо забезпечення прав людини і гендерної рівності; гендерних інструментів для формування, реалізації, моніторингу й оцінювання політик, програм, процедур тощо.

Оцінка спроможності охоплює сім основних гендерних спроможностей, які відповідають тематичним напрямам роботи у сфері досягнення гендерної рівності. Вони пов'язані між собою і можуть застосовуватися як щодо рівня окремого індивіда, так і щодо рівнів установ/організацій або структурних підрозділів.

Ключова гендерна спроможність	Зміст спроможності
1. Гендерний аналіз із урахуванням інтерсекціональності та стратегічне планування	Передбачає: i) спроможність розробляти та проводити гендерний аналіз у певній предметній сфері; ii) доступ до гендерних інструментів і знань; iii) спроможність використовувати гендерні аналітичні дані для обґрунтування досліджень і політик, зокрема збирати дані за принципом інтерсекціональності.
2. Гендерно орієнтований підхід у процесі складання та впровадження бюджету, а також забезпечення дотримання підходу, орієнтованого на дотримання прав людини	Передбачає спроможність враховувати гендерні аспекти на всіх стадіях бюджетного процесу та розробляти й виконувати гендерно-чутливі бюджетні програми, а також інтегрувати гендерні аспекти і принцип дотримання прав людини в усі заходи й програми.
3. Управління знаннями, комунікація та гендерно орієнтований моніторинг і оцінка засновані на підході, орієнтованому на дотримання прав людини	Це означає спроможність фіксувати результати й заходи, збирати й аналізувати дані з розбивкою за ознакою статі, віку, соціального статусу, етнічної приналежності тощо; здійснювати моніторинг й готувати звіти про гендерно-чутливі програми. Крім того, вона передбачає спроможність мати гендерно орієнтоване управління знаннями, інформаційні та комунікаційні стратегії.
4. Результативне партнерство та адвокація щодо просування гендерної рівності	Це означає спроможність будувати ефективні партнерські стосунки, створювати коаліції для сприяння гендерній рівності та дотримання прав жінок.
5. Гендер та лідерство	Стосується прагнення організації та окремих індивідів до забезпечення гендерної рівності, лідерства й відповідальності, а також знань, поведінкових моделей та практик стимулювання жіночого лідерства в програмах і організаціях.
6. Інноваційні гендерно трансформативні підходи	Означає спроможність застосовувати експериментальні підходи для розширення прав і можливостей жінок, протидії дискримінації та

	утвердження гендерної рівності, а також для обміну інформацією та ресурсами для забезпечення гендерної рівності.
7. Гендерно орієнтовані аспекти внутрішньої інституційної організації	Пов'язані зі створенням гендерно компетентної структури та організаційної культури на основі дотримання прав людини.

Наскрізними аспектами оцінки кожної спроможності є:

Врахування гендерних питань і аспектів прав людини у повноваженнях структурних підрозділів, установи/організації, розуміння цих питань посадовими особами, які беруть участь в оцінці.

Знання відповідальних осіб щодо виконання міжнародних зобов'язань України у сфері прав людини та гендерної рівності.

Знання актів національного законодавства з питань гендерної рівності.

Аналіз наявного навчання з питань гендерної політики, а також аналіз прогалин і необхідних знань у цій сфері.

Аналіз факторів, які заважають і які сприяють застосуванню в практичній роботі знань і навичок у сфері дотримання та просування прав людини, гендерної рівності та посилення спроможності жінок.

Головною метою є оцінка основних гендерних спроможностей на різних рівнях: індивідуальному, організаційному та рівні середовища (впливу).

Завдання оцінки:

- з'ясувати поточну ситуацію та потреби фахівців для посилення спроможності обласних державних адміністрацій та територіальних громад щодо реалізації державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також дотримуватися підходу, орієнтованого на права людини;
- виявити рівень розуміння, знань і вмінь, а також навички, які мають структурні підрозділи та окремі посадові особи щодо гендерної рівності, прав людини, а також рівень застосування в обласних державних адміністраціях (ОДА) та громадах інструментів гендерного підходу (гендерний аналіз, гендерна статистика, гендерно орієнтоване бюджетування та інше);
- розробити рекомендації та надати консультаційну й експертну підтримку в розробленні плану дій розвитку спроможності ОДА та громад щодо ефективної реалізації державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, зокрема щодо інтегрування гендерного підходу (гендерних аспектів/ компонентів) до процесів планування, виконання, звітування, моніторингу й оцінки державної, регіональної та місцевої політики.

Для реалізації завдань оцінки використані такі **джерела інформації**:

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with

Canada

- міжнародні зобов'язання та національне законодавство з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- офіційні документи обласних державних адміністрацій та територіальних громад, а також дослідження та огляди;
- публікації на їхніх офіційних сайтах;
- аналітичні документи та інформація, зібрана під час індивідуальних інтерв'ю.

Для проведення оцінки спроможності використано такі **методи** (відповідно до рівнів проведення оцінки):

- аналіз нормативно-правових актів та офіційних документів обласних державних адміністрацій і територіальних громад, а також різних досліджень та оглядів;
- кількісне онлайн-опитування (анкетування, тестування);
- проведення напівструктурованих інтерв'ю з ключовими надавачами інформації: уповноваженими особами (координаторами) з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, радницями голів ОДА з питань рівних прав та можливостей та представниками/представницями органів місцевого самоврядування (ОГС), державними службовцями (особами місцевого самоврядування), які представляли різні структурні підрозділи, представниками і представницями громадських організацій, які співпрацюють з обласними державними адміністраціями та територіальними громадами, щодо яких проводилася оцінка спроможності.

Оцінку обласних державних адміністрацій та територіальних громад, обраних для оцінки спроможності щодо реалізації гендерної політики, було проведено у період з вересня по листопад 2020 року. За результатами оцінки розроблено основні рекомендації для посилення кожної зі спроможностей. Результати оцінки презентовано членам робочих груп для обговорення та подальшої роботи над створенням плану розвитку спроможностей щодо реалізації політики гендерної рівності та протидії дискримінації у вищенаведених ОДА та громадах.

2. Основні результати оцінки спроможності щодо реалізації державної гендерної політики та недопущення дискримінації

2.1. Аналіз середовища

Чинне українське законодавство щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні та наявні міжнародні зобов'язання є правовою підставою для обласних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування інтегрувати гендерний підхід в процеси планування, виконання та звітування про виконання політик, стратегій, програм (у тому числі бюджетних). Вони надають можливість створювати умови для поєднання жінками та чоловіками професійних і сімейних обов'язків, співпрацювати з громадськими об'єднаннями, міжнародними організаціями, які працюють у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

До відповідних національних нормативно-правових актів належать:

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

in partnership with

Canada

Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»⁴;
Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»⁵;
Указ Президента України від 26 липня 2005 р. № 1135/2005 «Про вдосконалення роботи центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»⁶;
Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»⁷;
Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 273 «Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року»⁸;
Постанова Кабінету Міністрів України № 930 від 09.10.2020 «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»⁹;
Постанова Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 р. № 880 «Про затвердження Державної програми розвитку регіону українських Карпат на 2020 – 2022 роки»¹⁰;
Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки»¹¹;
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2018 р. № 634-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року»¹²;

⁴ Україна, Закон України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 року. Доступно за посиланням: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>

⁵ Україна, Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 6 вересня 2021 року. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>

⁶ Україна, Указ президента України від 26.07.2005 № 1135/2005 «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135/2005#Text>

⁷ Україна, Указ президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». Доступно за посиланням: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>

⁸ Україна, Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 273 «Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF>

⁹ Україна, Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 930 «Про деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/930-2020-%D0%BF#Text>

¹⁰ Україна, Постанова Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 р. № 880 «Про затвердження Державної програми розвитку регіону українських Карпат на 2020-2022 роки». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/880-2019-%D0%BF#Text>

¹¹ Україна, Постанова Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2019 р. № 88 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» від 5 серпня 2020 року <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820>

¹² Україна, Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.09.2018 № 634-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання рекомендацій, викладених у заключних зауваженнях Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок до восьмої періодичної доповіді України про виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок на період до 2021 року». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-2018-%D1%80>

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1544-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 “Жінки, мир, безпека” на період до 2025 року»¹³;

Наказ Міністерства розвитку громад та територій від 31 березня 2016 р. № 79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» (зі змінами)¹⁴;

Наказ Міністерства соціальної політики України від 7 лютого 2020 р. № 86 «Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів»¹⁵;

Наказ Міністерства соціальної політики України № 56 від 29.01.2020 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у трудових відносинах»¹⁶;

Наказ Міністерства фінансів України № 1 від 02.01.2019 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі»¹⁷.

Загалом відповідно до ст. 12 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» інституційний механізм забезпечення гендерної рівності на рівні центрального органу виконавчої влади (або органу місцевого самоврядування) виглядає наступним чином:

¹³ Україна, Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1544-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#Text>

¹⁴ Україна, Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#Text>

¹⁵ Україна, Наказ Міністерства соціальної політики України від 07.02.2020 № 86 «Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0211-20#Text>

¹⁶ Україна, Наказ Міністерства соціальної політики України від 29.01.2020 № 56 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у трудових відносинах». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0056739-20#Text>

¹⁷ Україна, Наказ Міністерства фінансів України від 02.01.2019 № 1 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001201-19#Text>

У вересні 2020 р. була створена Комісія з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків під головуванням Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України¹⁸, до основних завдань якої належить підвищення ефективності діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади під час реалізації державної політики гендерної рівності.

Прийняття у 2020 р. постанови Кабінету Міністрів України № 930, якою затверджене Типове положення про радника керівника з гендерних питань та Типове положення про відповідальний структурний підрозділ¹⁹ стало важливим кроком для посилення інституційного механізму державної політики гендерної рівності на галузевому та регіональному рівнях. Громадські консультації, слухання та обговорення – наступні важливі інструменти, що дозволяють застосовувати гендерний аналіз та вносити пропозиції у проекти нормативно-правових документів. Правова підстава – стаття 13 Закону України «Про місцеве самоврядування»²⁰, згідно з якою громадяни мають право проводити громадські слухання – зустрічатися з депутатами та посадовими особами місцевої ради, під час яких громадяни їх заслуховують та подають власні пропозиції до вирішення проблем міста.

Отже, наявне законодавство дозволяє обласним державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування (включно з територіальними громадами) інтегрувати гендерний підхід в свої політики, стратегії, програми (у тому числі бюджетні), попри те, що деякі нормативно-правові акти носять не обов'язковий, а рекомендаційний характер. Своєю чергою рекомендаційний характер створює перешкоди до наскрізного застосування гендерного підходу

¹⁸ Україна, ОБСЄ, «Гендерна політика в нормативно-правових документах. Частина 1.» За заг.ред Левченко К.Б. / Г.Г. Жуковська, К.Б. Левченко, О.О. Остапенко, О.І. Суслова. Київ, 2020. 186 с. Доступно за посиланням: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/02_2021/genderna-polityka.pdf

¹⁹ Україна, Постанова Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2020 р. № 930 «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/npas/devaki-pitannya-zabezpechennya-rivnih-prav-ta-mozhливостей-zhinok-i-cholovikiv-i091020-930>

²⁰ Україна, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

in partnership with

Canada

та є несприятливим фактором. Однак загалом існуюча нормативно-правова база створює сприятливе середовище для забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на національному, регіональному та місцевому рівнях в Україні.

Щодо співробітництва з громадськістю **на рівні ОДА**: декілька громадських організацій працюють в сфері просування рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії домашньому насильству, торгівлі людьми. Однак відсутнє налагоджене співробітництво з громадськими організаціями, які представляють уразливі категорії жінок. **На рівні громади**: у більшості з територіальних громад (11 з 13 або 85%) відсутні громадські організації, які опікуються питаннями забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, однак є поодинокі випадки співпраці.²¹

Оцінка спроможності вибраних **ОДА** щодо проведення консультацій чи обговорення з населенням показала потребу в посиленні цього аспекту як такого. З огляду на слабкість механізму консультацій в принципі, маємо ситуацію, що спроможність залучати до обговорень, консультацій і планування представниць уразливих груп жінок відсутня. Так, лише 5,1% опитаних відзначили, що Сумською ОДА проводились консультації із заінтересованими сторонами для вивчення становища жінок і чоловіків, виявлення їхніх потреб, інтересів, пріоритетів та проблем. Водночас, 43,5% працівників Волинської обласної державної адміністрації, які взяли участь в анкетуванні, зазначили, що їхня установа не проводила консультації із заінтересованими сторонами (через анкетування, опитування у фокус-групах, розповсюдження та збір оціночних карток) для вивчення становища жінок і чоловіків, виявлення їхніх потреб, інтересів, пріоритетів та проблем. Аналіз інформації на сайтах Чернівецької та Херсонської ОДА не виявив даних щодо проведення громадських обговорень, консультацій і планування за участю жінок з уразливих груп. Під час інтерв'ю жоден з респондентів не надав інформацію про проведення обговорень із залученням уразливих груп жінок. **На рівні громади**: консультації з населенням у більшості територіальних громад проводяться епізодично шляхом опитувань (у тому числі на сторінці у «Facebook» та фокус-групах) і часто результати таких опитувань та їх вплив на прийняття рішень не висвітлюється на сайтах громад. Загалом, сільські ради не практикують систематичне залучення до обговорень, консультацій і планування представниць уразливих груп жінок. Однак у Вижицькій територіальній громаді Чернівецької області громадські організації сприяють проведенню онлайн голосувань та забезпеченню участі в ньому представників і представниць різних (уразливих) груп – ВПО, осіб з інвалідністю, молоді (наприклад ГО «Захист»).

Крім того, аналіз спроможності продемонстрував, що у Сумській та Волинській ОДА діють громадські ради. **На рівні громади** у жодній з 13 територіальних громад не створені громадські ради.

²¹ Наприклад, Вижицька територіальна громада Чернівецької області співпрацює з ГО «Центр розвитку громад», котра зокрема опікується тематикою гендерної рівності, а Березівська територіальна громада Сумської області співпрацює з ГО «Слоутська», метою якої є побудова відповідального громадянського суспільства і яка має успішний досвід співпраці з владою при реалізації заходів у сфері просування гендерної рівності та протидії дискримінації.

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

in partnership with

Canada

В Сумській та Херсонській ОДА утворені молодіжні ради **територіальних громад**. Але діють молодіжні ради лише в 4 з 13 (що складає 31%) громад, а саме: у Княгининівській, Смолигівській територіальних громадах Волинської області та Бехтерській, Зеленопідській територіальних громадах Херсонської області.

2.2. Основні результати оцінки на «організаційному» рівні

Так, **на рівні ОДА**, координує реалізацію державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на території області уповноважена особа (координатор) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків – перший заступник голови обласної державної адміністрації (Волинська ОДА), заступниця голови обласної державної адміністрації (Чернівецька ОДА), заступник голови обласної державної адміністрації (Херсонська ОДА); щодо Сумської області, то в розпорядженні голови Сумської ОДА «Про розподіл обов'язків між головою, першим заступником, заступниками голови, керівником апарату Сумської обласної державної адміністрації» відсутня інформація про визначення одного із заступників голови як уповноваженої особи (координатора) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі. Однак, у пункті 2 розділу V зазначеного розпорядження вказано, що заступник голови Сумської обласної державної адміністрації контролює та спрямовує роботу Департаменту соціального захисту населення, що забезпечує реалізацію державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми. У решті 3-х ОДА Департамент соціального захисту населення також забезпечує реалізацію державної політики на обласному рівні. Радниць голів облдержадміністрацій з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, запобігання насильству за ознакою статі (на громадських засадах) призначено у Волинській ОДА, Чернівецькій ОДА та Херсонській ОДА, проте в Сумській ОДА на момент здійснення оцінки спроможності радника призначено не було.

Із 13 громад, уповноважену особу (координатора) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі визначено у **5-ти громадах (38,5%)**²². Структурний підрозділ (включаючи спеціаліста), до повноважень якого відноситься реалізація державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків **на рівні громад визначено у 5 громадах**²³. Радника голови з питань забезпечення

²² Визначені розпорядженням: Краснопільська (секретар селищної ради), Степанівська (голова селищної ради) територіальні громади Сумської області, Костянтинівська (начальниця фінансового відділу) територіальна громада Херсонської області; потребує формалізації: Вижицька (секретар міської ради) територіальна громада Чернівецької області, Смолигівська (заступник сільського голови з інвестиційної політики та гуманітарних питань) територіальна громада Волинської області.

²³ Розпорядженням: Новоселицька територіальна громада Чернівецької області (відповідальна особа - провідна спеціалістка відділу інформаційно-організаційної роботи, розгляду звернень громадян, звітності, контролю та архівної справи апарату виконавчого комітету міської ради), потребують формалізації: Вижицька територіальна громада Чернівецької області (відповідальна особа - спеціаліста 1 категорії сектору соціального захисту та надання послуг соціальної підтримки населення (неформальне призначення)); Краснопільська територіальна громада Сумської області (Відділ соціального захисту населення, відповідальна особа - начальник відділу соціального захисту населення (неформальне призначення)); Степанівська територіальна громада Сумської області (Відділ соціального захисту населення, відповідальна особа - адміністратора відділу «ЦНАП» (неформальне призначення)); Бехтерська територіальна громада Херсонської області (відповідальна особа - начальниця фінансового відділу (неформальне призначення)).

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

in partnership with
Canada

рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі не призначено в жодній з 13 громад.

У всіх 4-х ОДА діє Регіональна координаційна рада з питань гендерної політики, протидії торгівлі людьми та запобігання домашньому насильству (КДО). Консультативно-дорадчий орган з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі **на рівні громад** створено у 3 із 13 (23%) територіальних громад²⁴.

Експертні ради з питань запобігання та протидії дискримінації за ознакою статі не створені в жодній з ОДА (Сумській, Волинській, Чернівецькій та Херсонській) та в жодній з 13 територіальних громад.

Аналіз основних документів

На обласному рівні в 4-х ОДА затверджені **обласні комплексні програми**: з питань підтримки сім'ї, протидії торгівлі людьми та забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року (Волинська ОДА), програма соціального захисту населення на 2017-2021 роки, основним завданням якої є реалізація рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також участь жінок у процесах встановлення миру, запобігання конфліктам та насильству (Сумська ОДА), програма соціального захисту людей похилого віку, осіб з інвалідністю та підтримки сім'ї, утвердження гендерної рівності і протидії торгівлі людьми на 2020-2024 роки (Херсонська ОДА), а також програма соціальної підтримки окремих категорій громадян «Турбота» на 2019-2021 рр. (Чернівецька ОДА). Однак ці програми не містять гендерний компонент.

В 3 із 4 ОДА затверджені **Програми економічного і соціального розвитку (ПЕСР)**. В Чернівецькій області діє ПЕСР на 2020 р²⁵, в Сумській області ПЕСР на 2019 рік та наступні 2020-2021 програмні роки, що не містить гендерного компоненту. В Програму соціально-економічного та культурного розвитку Херсонської області також не включено гендергендерний компонент.

На рівні громад: із 13 лише в 1-й Програмі економічного і соціального розвитку(8,0%), йдеться про врахування гендерного компоненту²⁶.

В 2-х із 4-х ОДА при здійсненні оцінки інституційної спроможності аналізувались **стратегії регіонального розвитку на період до 2027 року**. Так, Стратегія розвитку Волинської області містить окремий розділ «Гендерна рівність», а також гендерно-чутливі показники. Стратегія регіонального розвитку Сумської області містить показник, який стосується забезпечення гендерної рівності²⁷.

На рівні громад: у 2-х із 13 (15,0%), Стратегії розвитку територіальних громад частково містять гендерні аспекти, а саме: Стратегія розвитку Березівської територіальної громади

²⁴ А саме Краснопільської, Степанівської територіальних громад Сумської області.

²⁵ До розділу «Бюджетна політика» включено завдання «дотримання принципу рівних гендерних прав і можливостей під час формування бюджетних показників»

²⁶ Програма економічного, соціального та культурного розвитку Бехтерської сільської ради Херсонської області на 2020 р.: (розділ 7 «Охорона здоров'я», ціль - «поліпшення здоров'я населення, забезпечення рівного і справедливого доступу до медичних послуг; розділ 11 «підтримка сім'ї, дітей та молоді», ціль- попередження насильства в сім'ї та протидія торгівлі людьми, та окремо утвердження гендерної рівності у суспільстві).

²⁷ Кількість проведених інформаційно-просвітницьких заходів з утвердження гендерної рівності у суспільстві, подолання домашнього насильства та насильства за ознакою статі).

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

Сумської області на 2017-2025 роки містить інформацію про відповідність міжнародним зобов'язанням та національному законодавству у сфері прав людини та гендерної рівності; до Стратегії розвитку Виноградівської сільської територіальної громади Херсонської області на 2018-2022 роки включено оперативну ціль В.3.4. «Запровадження гендерно-орієнтованого бюджетування та розробки програм».

На рівні ОДА: щодо застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі на місцевому рівні, то станом на 2020 рік, 8 (30,8 %) із 26 проаналізованих бюджетних програм, що фінансуються з обласного бюджету у Волинської області є гендерно-чутливими, декілька бюджетних програм, що фінансуються з обласного бюджету Херсонської області містять гендерно-чутливі показники, зокрема бюджетна програма «Забезпечення соціальними послугами стаціонарного догляду за наданням місця для проживання дітей з вадами фізичного та розумового розвитку».

На рівні громад: із 13 громад лише в 1 (8,0%), – Костянтинівській територіальній громаді Херсонської області, – паспорти бюджетних програм містять гендерну складову²⁸.

На рівні ОДА, у 2-х із 4-х ОДА, зазначена інформація про правила внутрішнього трудового розпорядку працівників апарату, в яких не передбачено положення щодо недопущення образ, зауважень, жартів та недоречних коментарів, що асоціюються із сексуальністю, а також дій сексуального характеру²⁹. Однак у Волинській ОДА у працівників є можливість повідомити або звернутися зі скаргою про випадок дискримінації, при цьому формалізованого механізму розгляду таких випадків у Волинській ОДА не передбачено (не прописано), а також є можливість поєднувати професійне та сімейне життя (гнучкий графік роботи, зміщення в часі початку та закінчення робочого дня, робота неповний робочий день). Щодо Херсонської ОДА, то Колективний договір (угода) є гендерно нейтральною. У 13 громадах правила внутрішнього трудового розпорядку працівників не містять положення про недопущення образ, сексистських жартів, сексуальних домагань та проявів насильства за ознакою статі. Колективні договори (угоди) є гендерно нейтральними, у 2-х громадах із 13 (15,4%) існує практика встановлення гнучкого графіку робочого часу для осіб, які виховують малолітніх дітей (Княгининська громада Волинської області), дистанційне робоче місце для працівника з інвалідністю (Новоселицька громада Чернівецької області).

Гендерний аудит, моніторинг та оцінка реалізації політики рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в обласних державних адміністраціях та територіальних громадах, щодо яких здійснювалась оцінка інституційної спроможності, не проводилися.

Аналіз офіційних вебсайтів свідчить про те, що вони не використовуються повною мірою для роботи щодо забезпечення гендерної рівності. Сайти Волинської та Херсонської ОДА адаптовані для жінок і чоловіків з вадами зору. На офіційних вебсайтах Волинської та Чернівецької ОДА є відповідні підрозділи щодо забезпечення гендерної рівності, запобігання домашньому насильству, протидії торгівлі людьми. Найбільш представленою тематикою є

²⁸ Наприклад: паспорт бюджетної програми 2020 0111020 «Забезпечення діяльності інших закладів у сфері соціального захисту і соціального забезпечення містить розподіл показників за статтю».

²⁹ Волинська, Херсонська ОДА

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

in partnership with

Canada

протидія домашньому насильству. В Херсонській ОДА такий розділ відсутній. На сайтах Волинської та Херсонської ОДА відсутній телефон гарячої лінії для постраждалих від насильства. На сайтах всіх ОДА відсутня інформація про порядок подання письмових та електронних звернень від жінок та чоловіків, які постраждали від дискримінації за ознакою статі, насильства за ознакою статі, сексуальних домагань. У всіх ОДА відсутній розділ з актуальними статистичними даними, розподіленими за статтю та гендерними показниками. Мова новин і привітань із нагоди державних та/або професійних свят є гендерно нейтральною, однак зустрічаються випадки використання елементів, які посилюють стереотипне ставлення до жінок.

На рівні громад: у 5 із 13 громад (38,5%) офіційні версії вебсайтів адаптовані для жінок і чоловіків із порушенням зору. Це Смолигівська, Велимченська територіальні громади Волинської області, Березівська, Степанівська територіальні громади Сумської області, а також Недобоївська територіальна громада Чернівецької області.

Тематика гендерної рівності на сайтах представлена недостатньо. Нормативно-правова база з гендергендерних питань відсутня. Не відображено також проблематику протидії дискримінації та насильству за ознакою статі. Контакти служб допомоги у випадку домашнього насильства на сайті не зазначені. Мова новин і привітань із нагоди державних та/або професійних свят є гендерно нейтральною.

2.3. Основні результати оцінки на «індивідуальному» рівні.

На рівні 4-х ОДА в ході оцінки спроможності було встановлено наступне: тема забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків потребує більшої уваги з боку керівництва та неформального підходу до її впровадження. В органах влади відсутній супротив гендерній тематиці, навпаки є розуміння необхідності запровадження гендерного підходу. В середньому, більше половини опитаних відзначили важливість гендерної тематики як на індивідуальному, так і на державному рівнях. Утім, як працівники й працівниці обласних адміністрацій, так і депутати й депутатки обласних рад потребують додаткового навчання та підвищення обізнаності про сутність гендерного підходу та підходу, орієнтованого на дотримання прав людини. Із 4-х ОДА лише у Волинській наявний План-графік підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад у Волинському регіональному центрі підвищення кваліфікації на 2021 рік, який передбачає загальні професійні програми підвищення кваліфікації з питань гендерної рівності, протидії торгівлі людьми та домашньому насильству. Загалом, ведеться недостатня робота із дезагрегованими даними та формування регіональної політики на основі даних та фактів. Так близько 70% опитаних не змогли відповісти, чи доступні дані, у тому числі дезагреговані за статтю, в офіційній державній статистичній, фінансовій, адміністративній та іншій звітності, документах бухгалтерського, статистичного та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку для проведення гендерного аналізу. Працівники структурних підрозділів обласних державних адміністрацій потребують не лише відповідних знань щодо проведення гендерного аналізу, але й початкового супроводу та експертних роз'яснень стосовно переваг упровадження гендерного аналізу у процесі формування політики із подальшим використання його результатів.

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with

Canada

У службовців і досі спостерігається відсутність при стратегічному плануванні орієнтованості на потреби та інтереси різних груп жінок і чоловіків, особливо з числа уразливих груп населення; водночас вони демонструють відкритість до посилення своїх гендерних компетенцій.

На рівні громад спостерігається ситуація, подібна до рівня ОДА. Так, в органах місцевої влади відсутній відкритий супротив гендерній тематиці, навпаки є розуміння необхідності запровадження гендерного підходу. Утім, як працівники й працівниці сільради, так і депутати й депутатки місцевих рад потребують додаткового навчання та підвищення обізнаності про сутність гендерного підходу та підходу, орієнтованого на дотримання прав людини. Спроможність системно застосовувати гендерний аналіз та використовувати його результати під час розробки, моніторингу та оцінювання стратегічних документів обмежена браком необхідних знань, практичних навичок та досвіду у працівників сільських рад. Відсутні практичні навички щодо збору та використання гендерно дезагрегованих даних для обґрунтування місцевих політик та інтеграції до них гендерного підходу. Під час інтерв'ю та фокус-груп учасниці й учасники відзначали необхідність і важливість наявності таких даних, демонстрували позитивне ставлення до необхідності застосування гендерного аналізу та мотивацію опановувати необхідні навички. У 8 із 13 громад (62,0%) працівники й працівниці фінансового відділу ознайомлені з Методичними рекомендаціями щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі, але не використовували їх під час планування бюджетних програм, і з 13 громад лише у одній (8,0%) - Костянтинівській територіальній громаді Херсонської області є досвід включення гендерного компоненту до бюджетних програм.

Працівники й працівниці органів місцевого самоврядування мають загальне розуміння необхідності і важливості впровадження політики гендерної рівності на рівні громади, однак їм бракує знань та навичок інтегрування гендерного підходу в різні сфери діяльності. Знання носять теоретичний характер. Окремої уваги потребує навчання з питань прав людини, гендерної рівності (базові поняття), підходу, орієнтованого на дотримання прав людини, запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі. Розповсюдженим є гендерно нейтральний підхід та намагання «урівняти» всіх мешканців та мешканок громади. З одного боку опитані зазначають, що права людини для них важливі, але при плануванні діяльності чи бюджету основними принципами та пріоритетами є економічний розвиток і дохідність бюджету, а питання врахування потреб та інтересів усіх категорій населення та уразливих груп переважно залишаються неохопленими.

Висновки та рекомендації

Загальні висновки:

Висновки по рівню «Середовище»:

Загалом, середовище для реалізації державної гендерполітики гендерної рівності на регіональному і місцевому рівнях є сприятливим. Українське законодавство, що регулює питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків є правовою підставою, що дає можливість органам влади інтегрувати гендерні підходи у свою роботу, враховувати гендерні аспекти у процесі планування, виконання та звітування про реалізацію бюджетних програм,

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with

Canada

створювати умови для поєднання жінками та чоловіками професійних та сімейних обов'язків, здійснювати позитивні дії, брати участь у підготовці фахівців з питань реалізації політики рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також співпрацювати з громадськими об'єднаннями та міжнародними партнерами у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Однак, відсутнє комплексне виконання обласними державними адміністраціями та територіальними громадами законодавства щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Комплексний гендерний підхід та підхід, орієнтований на дотримання прав людини, у сферах стратегічного планування, бюджетування, реалізації, моніторингу та оцінки державної регіональної політики не застосовується повною мірою. На рівні громад відсутні доступні та достовірні дезаггеговані дані. Внутрішні процедури щодо реалізації комплексного гендерного підходу не розроблені.

Висновки по «Організаційному рівню»:

Завдяки існуючим складовим інституційного механізму як на регіональному, так і на місцевому рівнях відбувається реалізація державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків та протидії дискримінації. Проте відповідальність за забезпечення реалізації державної політики на регіональному рівні покладена на Департаменти соціального захисту населення (ОДА) або сектор соціального захисту (громад), тоді як реалізація національної гендерної політики потребує комплексного підходу та залучення всіх департаментів та структурних підрозділів.

На рівні ОДА, у всіх 4-х ОДА, щодо яких проводилася оцінка спроможності визначені: уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі; відповідальні структурні підрозділи (на рівні громад у 39,0 % територіальних громадах, щодо яких проводилася оцінка спроможності); у 3-х ОДА на громадських засадах призначено радниць голів облдержадміністрацій з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, запобігання насильству за ознакою статі. У всіх 4-х ОДА діє Регіональна координаційна рада з питань гендерної політики, протидії торгівлі людьми та запобігання домашньому насильству (КДО). Проте, як свідчать результати оцінки інституційної спроможності, призначені гендеррадники з гендерних питань та відповідальні структурні підрозділи мають обмежені повноваження і не приймають активної участі в процесах формування стратегічних документів, тому більшість стратегічних та програмних документів є гендерно сліпими – як Стратегії регіонального розвитку регіонів і Плани заходів з їх реалізації, так і Стратегії розвитку територіальних громад.

Можливості міжсекторальної координації та співробітництва з громадянськими організаціями використовуються недостатньо. На місцевому рівні практично відсутнє залучення громадських організацій, що захищають права жінок, які стикаються з множинною дискримінацією. У кадровій політиці не затверджено правові та організаційні механізми запобігання гендерній дискримінації та сексуальним домаганням. Відсутня практика використання даних, дезаггегованих за статтю, при формуванні стратегічних документів, та

документів, що використовуються в бюджетному процесі, навіть за наявності таких даних (Гендерні профілі).

Висновки по «Індивідуальному рівню»:

Є розуміння важливості реалізації політики гендерної рівності, як на рівні керівництва (ОДА, органів місцевого самоврядування), так і на рівні керівників і керівниць структурних підрозділів та спеціалістів - як для них особисто, так і для розвитку держави в цілому. При цьому більший розрив в ході дослідження був зафіксований у навичках спеціалістів і спеціалісток та менший – у знаннях. Потребує посилення сам інституційний механізм забезпечення реалізації гендерної політики, а також моніторингу і оцінки виконання цілей та заходів, спрямованих на вирішення гендерних проблем та зменшення гендерних розривів, які існують на регіональному та місцевому рівнях. На регіональному рівні бракує методологічних матеріалів щодо реалізації комплексного гендерного підходу, оскільки тренінги, які проводяться за підтримки партнерів з розвитку, не є стійким механізмом через високу плинність кадрів на місцях.

Рекомендації щодо спроможностей:

Спроможність	Регіональний рівень	Місцевий рівень
1) «Гендерний аналіз із урахуванням інтерсекціональності та стратегічне планування»	1. Запроваджувати гендерний підхід у процесі планування, реалізації, моніторингу та оцінювання регіональної політики і програм, керуючись положеннями Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів, затвердженої наказом Міністерства соціальної політики України від 07.02.2020 р., зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 27 лютого 2020 р. за № 211/34494: - провести навчання для представників галузевих структурних підрозділів обласних державних адміністрацій щодо гендерного аналізу та його практичного застосування під час формування, реалізації, моніторингу та оцінювання регіональної політики та	1. Провести аналіз потреб різних груп жінок та чоловіків у різних сферах життєдіяльності громади та використовувати отримані результати для обґрунтування відповідних політик і програм; ~~2.~~ Збирати статистику розподілену за віком, статтю та іншими гендерно-чутливими показниками та оприлюднювати зібрані данні; 3. Розробити гендерний профіль громади. Дані профілю використовувати на всіх етапах планування, реалізації, моніторингу та оцінки політик; 4. Здійснювати гендерний аналіз та використовувати його як

	нормативно-правових актів стратегічного спрямування (стратегій, регіональних цільових програм, планів дій); - забезпечити систему консультаційної підтримки застосування гендерного аналізу фахівцям і фахівчиням ОДА, а також супроводу та роз'яснення переваг гендерно орієнтованого підходу; - під час розроблення нормативно-правових актів стратегічного спрямування керуватися положеннями Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів, затвердженої наказом Міністерства соціальної політики України від 07.02.2020 р. 2. Під час проведення гендерного аналізу використовувати статистичні дані з розподілом за статтю, віком, місцем проживання, інвалідністю, етнічним походженням, сімейним та майновим станом та іншими ознаками, що стосуються проблем, на розв'язання яких розробляються акти стратегічного спрямування (стратегії, регіональні цільові програми, плани дій); - вжити заходів щодо вдосконалення процесу збору та обробки даних, ініціювати запровадження нових та/або перегляд існуючих форм звітності обласної державної адміністрації; - оновлювати на систематичній основі гендерний профіль області;	початковий етап стратегічного планування, розробки прогнозних та програмних документів, політик та формування бюджету; 5. Запровадити практику проведення гендерного аналізу окремих місцевих програм; 6. Внести зміни до Стратегії розвитку громади та включити до Програми соціально-економічного розвитку (Стратегії розвитку громади) заходи, спрямовані на скорочення гендерних розривів, з урахуванням даних, розподілених за віком, статтю та іншими гендерно-чутливими показниками; 7. Провести навчання для всіх фахівців і фахівчинь громад з питань проведення гендерного аналізу та використання його результатів в роботі кожної сфери діяльності органів місцевого самоврядування.

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with

Canada

	- використовувати дані гендерного профілю області під час розробки нормативно-правових актів стратегічного спрямування, прогнозу місцевого бюджету, бюджетних запитів та паспортів бюджетних програм, що фінансуються з обласного бюджету. - організовувати збір даних за допомогою анкетування, опитування, проведення фокус-груп, інтерв'ювання для вивчення становища, відмінностей у потребах та ключових інтересах різних груп жінок і чоловіків, зокрема найбільш уразливих груп (підгруп).	
2) «Гендерно орієнтований підхід у бюджетному процесі та впровадження, а також забезпечення дотримання підходу, орієнтованого на дотримання прав людини»	1. Використовувати Методичні рекомендації щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі³⁰ під час планування, виконання та звітування про виконання бюджетних програм обласної державної адміністрації: 1.1. Систематично підвищувати професійні знання, навички та вміння представників і представниць Департаменту фінансів та галузевих департаментів обласної державної адміністрації щодо врахування гендерних аспектів у процесі планування, виконання та звітування про виконання	1. Застосовувати в роботі Методичні рекомендації щодо впровадження та застосування гендерного орієнтованого підходу в бюджетному процесі, зокрема під час планування, виконання та звітування про виконання бюджетних програм; 2. Залучати різні групи жінок та чоловіків, зокрема представниць та представників ромської громади, інших національностей, до розробки нових стратегічних документів громади;

³⁰ Україна, Наказ Міністерства фінансів України від 02.01.2019 № 1 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001201-19#Text>

	бюджетних програм. Залучати до проведення навчання щодо гендерного аналізу бюджетних програм представників Департаменту фінансів з метою інституалізації даного інструменту; 1.2. Забезпечити поширення інформації про проведення навчання та про отримані результати гендерного аналізу бюджетних програм Департаментом фінансів серед інших структурних підрозділів, а також проводити тематичні обговорення та дискусії щодо подальшого застосування результатів таких аналізів; 1.3. Щорічно розробляти та затверджувати план заходів з впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетний процес обласної державної адміністрації з урахуванням етапів, визначених пунктом 4 Методичних рекомендацій щодо впровадження та застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі, включаючи до такого плану відповідальних виконавців та строки виконання заходів; 1.4. Здійснити моніторинг гендерно-чутливих бюджетних програм з точки зору забезпечення потреб, задоволення інтересів жінок і чоловіків та/або їх груп у процесі реалізації бюджетних програм;	3. Інтегрувати гендерний підхід в прогноз місцевого бюджету, місцеві цільові програми, бюджетні програми, бюджет участі (у разі прийняття) та інші політики із забезпеченням його присутності у всіх розділах документів, а саме: опис ситуації, визначення проблем, формулювання мети, завдань, заходів, планування моніторингу та оцінки виконання тощо. 4. Розвивати серед управлінців і мешканців громади розуміння сутності гендерного підходу, підходу, орієнтованого на права людини, та позитивного ставлення до необхідності їх запровадження гендерв діяльність громади; 5. Провести навчання для всіх фахівців і фахівчинь органів місцевого самоврядування з питань державної гендерної політики, гендерного інтегрування, гендерно орієнтованого бюджетування, правозахисного підходу; 6. Переглянути Бюджетний регламент громад щодо включення гендерно орієнтованого підходу та забезпечення проведення прозорого гендерного аналізу

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with

Canada

		бюджетних програм та інтеграції гендерних аспектів у бюджетні програми громади.
3) «Управління знаннями, комунікація та гендерно орієнтований моніторинг і оцінка»	1. Здійснити оцінку потреб представників структурних підрозділів обласної державної адміністрації у навчанні з гендерної тематики (комплексний гендерний підхід, гендерний аналіз, гендерно-правова експертиза, оцінка гендерного впливу, гендерно орієнтований підхід у бюджетному процесі, гендерно-чутливі індикатори, показники тощо), на підставі якої розробити та затвердити у разі відсутності План-графік підвищення кваліфікації державних службовців обласної державної адміністрації. 2. Обласній державній адміністрації спільно із Регіональним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації під час формування Плану-графіку підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад у регіональному центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації передбачити спеціальні короткострокові програми підвищення кваліфікації для державних службовців категорії «Б» та «В», посадових осіб місцевого самоврядування IV-VI категорій з питань інтеграції гендерних підходів під час	1. Забезпечити системність, регулярність та сталість навчання фахівців і фахівчинь органів місцевого самоврядування з питань гендерної рівності. 2. Сформувати річний план підвищення кваліфікації працівників і працівниць органів місцевого самоврядування з питань гендерної рівності відповідно до їхніх функціональних обов'язків із забезпеченням необхідних заходів підтримки для участі жінок (можливості догляду за дітьми). Передбачити в плані підвищення кваліфікації заходи для отримання базового та профільного рівнів розвитку гендерної політики. 3. Забезпечити можливість обміну досвідом розвитку місцевої політики гендерної рівності. 4. Організувати навчальні заходи щодо негативних наслідків застосування гендерно нейтральних підходів при формуванні місцевої політики, переваги застосування гендерно-чутливого та гендерно трансформаційного підходів,

	розроблення нормативно-правових актів, проведення гендерно-правової експертизи, впровадження та застосування гендерного підходу в бюджетному процесі та підходу, орієнтованого на дотримання прав людини. 3. Розробити та реалізувати план заходів щодо комунікації з гендерних питань як невід'ємної частини комунікації ОДА, враховуючи положення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності³¹. 4. Систематично підвищувати професійні знання представників Департаменту комунікації обласної державної адміністрації щодо необхідності висвітлювати інформацію на офіційному веб-сайті, сторінці облдержадміністрації у соціальній мережі «Facebook» з урахуванням гендерної проблематики та використовуючи дані з розподілом за статтю; 5. Під час створення фото-, відео- та друкованих матеріалів, а також власного телепродукту з популяризації дій представників обласної державної адміністрації уникати використання зображень, які підтримують/посилують стереотипи щодо соціальних ролей та обов'язків жінок і чоловіків; 6. Здійснювати періодичний моніторинг регіональних засобів масової інформації на предмет	можливостей застосування позитивних дій та їх відмінність від дискримінації. 5. Включити в навчальний план тему домашнього насильства та насильства за ознакою статті, зокрема питання причин, масштабів, механізмів виявлення та реагування на ці випадки, а також надання допомоги постраждалим особам, здійснення корекційної роботи з кривдниками, розвінчування міфів і стереотипів, здійснення профілактичної діяльності. Важливо акцентувати увагу на уникненні ототожнення понять «домашнє насильство» та «насильство за ознакою статі», перекладання відповідальності на постраждалу особу. 6. Забезпечити включення гендерно-чутливих показників в систему моніторингу та оцінки реалізації місцевих політик. 7. Вдосконалити сайти територіальних громад, зокрема зробити спеціалізовану рубрику, розміщувати інформацію та новини з питань гендерної рівності. Мову сайту зробити

³¹ Україна, Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1128-р «Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1128-2020-%D1%80#Text>

	виявлення матеріалів, які схвалюють або провокують дискримінацію чи насильство за ознакою статі, включаючи сексуальне насильство; реагування на такі випадки; 7. Проводити інформаційно-просвітницькі та навчальні заходи з метою підвищення громадської обізнаності та освіченості населення області про загрози використання гендерної тематики як інструменту гібридної агресії, а також переваги від рівноправної участі жінок та чоловіків у процесах, спрямованих на досягнення та збереження миру; 8. Створити/переглянути та системно доповнювати розділ офіційного сайту «Гендерна політика» актуальною інформацією про результати роботи із забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у різних сферах життєдіяльності суспільства національного, обласного та місцевого рівнів; оновлювати інформацію про соціально-економічне становище області із даними, розподіленими за статтю, віком, соціально-економічними показниками тощо; розмістити у легкодоступному форматі інформацію про можливість отримання допомоги у випадках насильства та дискримінації за ознакою статі, алгоритм дій для постраждалих осіб; використовувати гендерно-	гендерно-чутливою. Провести навчальні заходи з питань гендерно-чутливої комунікації, розробки гендерно орієнтованої системи моніторингу та оцінки. 8.Забезпечити систему консультаційної підтримки з питань гендерно-чутливої комунікації, розробки гендерно орієнтованої системи моніторингу та оцінки.

	чутливу лексику при формуванні інформації на сайті. 9. Використовувати Матрицю національних гендерних індикаторів³² та гендерного паспорту області під час моніторингу та оцінювання дії актів стратегічного спрямування обласної державної адміністрації: 10. Систематично підвищувати спроможність представників галузевих департаментів обласної державної адміністрації щодо розробки гендерно-чутливих індикаторів (показників), які даватимуть змогу проводити якісний моніторинг та оцінювання ефективності галузевих політик, нормативно-правових актів стратегічного спрямування (<i>стратегій, ПСЕР, регіональних цільових програм, планів дій</i>);	
4) «Результативне партнерство та адвокація для просування гендерної рівності»	1. Провести для працівників галузевих департаментів обласної державної адміністрації навчання щодо методів та інструментів збору та аналізу даних щодо потреб та інтересів різних цільових груп, особливостей комунікації і залучення різних груп жінок та чоловіків. 2. Провести навчальні заходи з адвокації гендерних питань. Забезпечити систему консультаційної підтримки з питань адвокації з гендерних	1. Провести для працівників органів місцевого самоврядування навчання щодо методів та інструментів збору і аналізу потреб та інтересів різних цільових груп, особливостей комунікації та залучення різних груп жінок та чоловіків. 2. Забезпечити участь представників і представниць різних груп чоловіків і жінок (особливо з числа уразливих груп) на всіх етапах

³² Україна, Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1517-р «Питання збору даних для моніторингу гендерної рівності». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1517-2020-%D1%80#Text>

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with

Canada

	питань та запровадження механізму соціального замовлення. 3. Забезпечити участь представників і представниць різних груп чоловіків і жінок (особливо з числа уразливих груп) на всіх етапах планування, реалізації, моніторингу та оцінювання дії стратегій, планів дій, програм, гендерного аналізу бюджетних програм. 4. Розширити представництво жіночих організацій в консультативно-дорадчих органах. 5. Забезпечити проведення регулярних зустрічей Координаційної ради з питань сімейної політики та висвітлювати рішення координаційної громадської ради з питань сімейної політики на сайті обласної державної адміністрації.	планування, моніторингу та оцінювання дії стратегій, планів дій, програм, гендерного аналізу бюджетних програм громади. 3. Залучати до співпраці на системній основі інститути громадянського суспільства, які представляють різні групи жінок та чоловіків (особливо тих, які зазнають множинної дискримінації).
5) «Гендер та лідерство»	1. Використовувати гендерний підхід, як невід'ємну частину та умову ефективного державного управління, інструмент досягнення соціальної справедливості, інклюзивного та сталого соціально-економічного розвитку. 2. Провести гендерний аудит обласної державної адміністрації та застосовувати позитивні дії для посилення представництва жінок у процесах прийняття рішень. 3. Включати тематику гендерної рівності в роботу координаційних та управлінських механізмів.	1.Проводити навчання з гендерної тематики для керівного складу органів місцевого самоврядування та депутатів; 2. Керівництву громад демонструвати політичну волю до впровадження державної політики гендерної рівності на рівні громади, зокрема через інформаційні повідомлення на сайті та в соціальних мережах; 3. Включати тематику гендерної рівності в роботу координаційних рад, комісій

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with

Canada

	4. Проводити навчання депутатів та депутаток обласної ради з гендерної тематики; 5. Керівництву ОДА демонструвати політичну волю до впровадження державної політики гендерної рівності на рівні області, зокрема під час публічних виступів, звітів, підтримки гендерно орієнтованих заходів та ініціатив; 6. Впроваджувати програми розвитку лідерських якостей у дівчат та жінок, інші заходи, спрямовані на мотивацію жінок до активних дій (майстер-класи, виставки робіт). Поширювати інформацію про історії успіху жінок регіону.	органів місцевого самоврядування; 4. Впроваджувати програми розвитку лідерських якостей у дівчат та жінок та інші заходи, спрямовані на мотивацію жінок до активних дій (майстер-класи, виставки робіт); 5. Висвітлювати інформацію про успішних жінок у різних сферах життєдіяльності громади; 6. Застосовувати позитивні дії для посилення представництва жінок у процесах прийняття рішень; 7. Провести гендерний аудит відзначення/святкування визначних дат та свят, зокрема щодо наявності в них можливих стереотипів та дискримінаційних практик.
6) «Інноваційні гендерно трансформативні підходи»	На рівні ОДА не використовуються експериментальні підходи для розширення прав та можливостей жінок, протидії дискримінації та утвердження гендерної рівності, а також обміну інформацією та ресурсами для забезпечення гендерної рівності. Можливими шляхом зміни ситуації є формування сприйняття самого гендерного підходу як такого, що може сприяти інноваціям (у тому числі економічним), трансформаційним процесам як на рівні областей, так і на рівні діяльності обласних державних адміністрацій.	На рівні громад не використовуються експериментальні підходи для розширення прав та можливостей жінок, протидії дискримінації, насильству за ознакою статі. Можливими шляхом зміни ситуації є формування сприйняття самого гендерного підходу як такого, що може сприяти інноваціям (у тому числі економічним), трансформаційним процесам на рівні громад.

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
РОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with

Canada

7) «Гендерно орієнтовані аспекти внутрішньої інституційної організації»	1. Посилити обласний механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі відповідно до вимог Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» та постанови Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 року № 930 «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»: 1.1. У межах граничної чисельності працівників розглянути можливість утворення в обласній державній адміністрації відповідального структурного підрозділу з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; 1.2. Забезпечити координацію роботи структурних підрозділів обласної державної адміністрації з питань гендерних підходів під час проведення аналізу та оцінювання впливу регіональної політики на жінок і чоловіків, стратегічного планування, організації та моніторингу діяльності облдержадміністрації; 1.3. Розглянути можливість створення Експертної ради з питань запобігання та протидії дискримінації за ознакою статі, як консультативно-дорадчого органу, що діятиме на постійній основі при обласній державній адміністрації з метою розгляду звернень за фактами дискримінації за ознакою статі від органів виконавчої влади,	1. Визначити (у разі наявності) і формалізувати призначення осіб, які координують та відповідають за реалізацію, впроваджують політику (відповідальний структурний підрозділ до повноважень якого відносяться питання реалізації політики гендерної рівності) гендерної рівності шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів, у тому числі з внесенням змін у посадових інструкціях, прийняття положення про уповноважену особу (координатора), призначення радника; 2. Створити та забезпечити функціонування постійно діючого координаційного механізму з питань забезпечення гендерної рівності із включенням до його складу представників і представниць громадських організацій, активістів і активісток. Висвітлювати його діяльність на сайті; 3. Внести зміни до правил внутрішнього трудового розпорядку, зокрема доповнити пунктом, що посадові особи під час виконання своїх посадових обов'язків повинні

	органів місцевого самоврядування, неурядових організацій, громадян з метою надання експертної оцінки та вжиття відповідних заходів; 1.4. Забезпечити поширення інформації про заходи, що здійснюються з метою забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії дискримінації за ознакою статі, насильства за ознакою статі; про права та соціальні послуги, якими можуть скористатися постраждалі особи; а також контактні дані суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, з розміщенням такої інформації на офіційному веб-сайті обласної державної адміністрації. 1.5. Розробити механізм розгляду звернень за фактами гендерної дискримінації, сексизму та сексуальних домагань на робочому місці та визначити відповідальну особу; 1.6. Чітко прописати механізм розгляду звернень за фактами гендерної дискримінації, сексизму та сексуальних домагань на робочому місці; 1.7. Розробити алгоритм реагування на звернення громадян з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків для працівників ОДА; Внести зміни до правил внутрішнього трудового розпорядку, зокрема доповнити	дотримуватися принципів недопущення дискримінації; - увести положення про недопущення образ, сексистських жартів, сексуальних домагань та проявів насильства за ознакою статі; - внести зміни до Колективного договору, щоб зробити його більш гендерно орієнтованим; - розглянути можливості забезпечення більш збалансованого поєднання професійних та сімейних обов'язків для працівників і працівниць органів місцевого самоврядування; - чітко прописати механізм розгляду звернень за фактами гендерної дискримінації, сексизму та сексуальних домагань на робочому місці; - забезпечити умови для поєднання працівниками роботи з навчанням

	пунктом, що посадові особи під час виконання своїх посадових обов'язків повинні дотримуватися принципів недискримінації. Увести положення про недопущення образ, сексистських жартів, сексуальних домагань та проявів насильства за ознакою статі; ○ Внести зміни до Колективного договору, щоб зробити його більш гендерно орієнтованим та з урахуванням положень наказу Міністерства соціальної політики №56 від 29.01.2020 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у трудових відносинах»; 3.1. Увести положення про недопущення образ, сексистських жартів, сексуальних домагань та проявів насильства за ознакою статі; 3.2. Розглянути можливості забезпечення більш збалансованого поєднання професійних та сімейних обов'язків для працівників і працівниць ОДА; 3.3. Розглянути можливості забезпечення умов для поєднання працівниками роботи з навчанням.	

ДОДАТОК 9

Рекомендації напрацьовані учасниками та учасницями в ході Всеукраїнської конференції «Регіони в центрі гендерної політики»

20 жовтня 2021 рік

20 жовтня 2021 року Міністерством розвитку громад та територій України за сприяння Апарату Урядової уповноваженої з питань гендерної політики та за підтримки проекту ООН Жінки «Просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в рамках реформи децентралізації в Україні», що фінансується Урядом Канади, відбулася Всеукраїнська конференція «Регіони в центрі гендерної політики» (Конференція).

Мета Конференції: посилення впровадження державної гендерної політики на регіональному та місцевому рівнях відповідно до міжнародних та національних зобов'язань України у сфері гендерної рівності.

Конференція стала майданчиком для обговорення нагальних питань щодо реалізації державної гендерної політики на регіональному/місцевому рівні.

В ході Конференції дискусії проводились в рамках двох панелей: інтеграція гендерного компоненту в стратегічні документи регіонів та територіальних громад: поточний стан, виклики, подальші кроки та протидія домашньому насильству та насильству за ознакою статі: дієві механізми на місцевому рівні.

Під час Конференції були представлені результати аналізу виконання національних зобов'язань у сфері гендерної рівності обласними державними адміністраціями, презентовані кращі практики гендерно-орієнтованого планування, бюджетування та надання послуг обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування. Виступаючі ознайомили учасників та учасниць Конференції з дієвими інструментами щодо запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

Учасниками заходу стало більше 180 осіб, серед них: народні депутатки України, представники/ці Секретаріату Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади: Міністерства розвитку громад та територій України, Міністерства соціальної політики України; представники/ці обласних та місцевих адміністрацій, Київської міської державної адміністрації, Асоціацій органів місцевого самоврядування, міжнародні партнери та громадські організації.

За результатами Конференції сформовано перелік рекомендацій для їх подальшого опрацювання з метою прийняття управлінських рішень.

I. Забезпечення гендерної інтеграції в стратегічні документи, законодавство, нормативно-правові акти:

1. При розробці та прийнятті нормативно-правових актів (розпорядчих документів), які унормовують діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади, обласних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування враховувати наскрізність гендерного підходу.

2. Забезпечити на центральному, регіональному та місцевому рівнях збір, обробку та поширення статистичних даних з розбивкою за статтю та віковими групами з метою визначення гендерних розривів та потреб жінок та чоловіків у всіх сферах життя суспільства, удосконалення методів поширення даних, зокрема шляхом створення бази даних з гендерної статистики.
3. Розробити та прийняти Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання результатів реалізації стратегії розвитку територіальних громад з врахуванням гендерного компонента у відповідності до прийнятих змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики» (реєстр. № 5323).
4. Переглянути регіональні стратегії розвитку на період до 2027 року з метою врахування положень операційної цілі 5 “Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації” Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки.
5. Доопрацювати завдання та заходи регіональних стратегій розвитку на період до 2027 та передбачити кількісні та якісні гендерно-чутливі показники/індикатори (з розбивкою за статтю та віковими групами) їх виконання.
6. Внести зміни щодо врахування гендерної складової в накази Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 р. №79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» та наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30 березня 2016 року № 75 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади».
7. При розробці та прийнятті стандартів надання публічних послуг враховувати результати гендерного аналізу на регіональному та місцевому рівнях та внести необхідні зміни.
8. Розробити Методологію та сформувати Гендерні профілі області/громади. Враховувати ці результати під час розробки, формування та реалізації політики у всіх сферах життя суспільства на регіональному та місцевому рівнях.
9. Забезпечити організацію та проведення на регіональному та місцевому рівнях гендерно-правової експертизи розпорядчих документів з урахуванням чинного законодавства у цій сфері.

II. Укріплення та розвиток інституційного механізму забезпечення гендерної рівності:

10. Забезпечити постійне підвищення потенціалу органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з питань застосування комплексного гендерного підходу та підходу, заснованого на правах людини, у сферах стратегічного планування, бюджетування, реалізації, моніторингу та оцінки державної регіональної політики.
11. Під час підготовки фахівців публічної служби враховувати гендерну складову та здійснювати моніторинг виконання Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників

та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад (Постанови КМУ № 106 від 6 лютого 2019 року).

12. Внести зміни до Положення про діяльність Міжвідомчої ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми (Постанова КМУ від 05.09.2007 р. № 1087) щодо перегляду функціональних обов'язків, завдань та діяльності консультативно-дорадчих органів (Координаційних рад) з питань сім'ї, гендерної рівності, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми на регіональному та місцевому рівні, а також щодо розширення кола суб'єктів, які залучені до такої діяльності.
13. Налагодити ефективну взаємодію всіх суб'єктів інституційного механізму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, відповідальних структурних підрозділів, радників керівників з гендерних питань та консультативно дорадчих органів.
14. Під час формування та реалізації політики у всіх сферах життя суспільства на регіональному та місцевому рівні залучати потенціал гендерних центрів та наукових установ, міжнародних та громадських організацій, що працюють у сфері гендерної рівності.
15. Забезпечити підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів шляхом аналізу витрат у відповідних сферах діяльності головних розпорядників бюджетних коштів шляхом впровадження у бюджетний процес гендерно-орієнтованого підходу.

III. Посилення запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі:

16. Забезпечити координацію та взаємодію суб'єктів у сфері протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі шляхом ефективної діяльності консультативно-дорадчих органів (Координаційних рад) з питань сім'ї, гендерної рівності, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми на регіональному та місцевому рівні.
17. Забезпечити доступність та якість надання послуг постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі через реалізацію субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на створення мережі спеціалізованих служб підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (відповідно до постанови КМУ від 21 квітня 2021 № 398).
18. Затвердити стандарти надання соціальних послуг особам постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі відповідно до їх потреб.
19. Визначити потреби територіальних громад у забезпеченні фахівцями із соціальної роботи та психологами, утворенні спеціалізованих служб та закладів підтримки постраждалих осіб.
20. Забезпечити продовження підготовки працівників системи правосуддя стосовно розгляду справ з питань протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

21. Розробити методику щодо врахування положень національного законодавства у сфері протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на рівні територіальних громад.
22. Підвищити роль та ефективність роботи урядової „гарячої лінії” 15-47 та Національної гарячої лінії з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації 0 800 500 335 (з мобільного або стаціонарного) або 116 123 (з мобільного).
23. В рамках організації та проведення міжнародної акції «16 днів проти насильства» забезпечити організацію та проведення комунікаційних заходів на регіональному та місцевому рівнях.

IV. Забезпечення виконання міжнародних зобов'язань з гендерної рівності:

24. На місцевому рівні забезпечити виконання зобов'язань, які взяла Україна в рамках міжнародного «Партнерства Біарріц» в сферах розвитку безбар'єрного публічного простору, дружнього до сімей з дітьми та маломобільних груп населення; навчання дітей принципів рівності жінок і чоловіків; запобігання насильству; зменшення розриву в оплаті праці жінок і чоловіків; створення більших можливостей для чоловіків піклуватися про дітей.
25. Організація та проведення заходів на регіональному та місцевому рівнях спрямованих на підтримку ратифікації Стамбульської Конвенції (Конвенція Ради Європи “Про запобігання та протидію насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами”).
26. Залучити міжнародну технічну допомогу для налагодження процесів підписання Європейської хартії рівності жінок і чоловіків (Хартії рівності), розробки Планів дій для впровадження Хартії рівності на місцевому рівні.

ДОДАТОК 10

Звіт-дослідження щодо посилення Національного гендерного механізму на регіональному та місцевому рівнях

Механізм забезпечення гендерної рівності (забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків) є складовою комплексного механізму забезпечення прав і свобод людини. Оскільки суспільство складається з жінок і чоловіків, не можна досягти сталого розвитку суспільства без реалізації гендерного механізму. Тому поступово гендерний вимір стає складовою всіх стратегічно важливих напрямків державної політики.

У 2005 році в Україні був прийнятий основоположний закон «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»¹, спрямований на встановлення рівності для жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства. Мета Закону - досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України. Так, завдяки згаданому законодавчому акту у 2005 році було чітко визначено інституційний механізм державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Проте адміністративна реформа 2010 року та пов'язана з цим реструктуризація уряду сприяли ослабленню Національного гендерного механізму і призвели до відсутності наступності політик, спрямованих на досягнення гендерної рівності².

Починаючи з 2014 року розвиток гендерної рівності став невід'ємною складовою політики європейської та євроатлантичної інтеграції України. Верховна Рада України та Європейський Парламент 16 вересня 2014 року синхронно ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема статті Угоди щодо забезпечення гендерної рівності та рівних можливостей для чоловіків та жінок у сфері зайнятості, освіти та навчання, економічної та суспільної діяльності, процесу прийняття рішень, а також недискримінації.

Завдяки спрямованим партнерським зусиллям багатьох зацікавлених сторін були сформовані структурні зміни у Національному гендерному механізмі України (незважаючи на те, що протягом усього часу існування закону «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» він набув істотних змін, станом на сьогодні він все ще потребує вдосконалення).

Так, у березні 2017 року урядом України було прийнято рішення про розширення мандату Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України з метою забезпечення координації зусиль Уряду щодо реалізації гендерної політики. У червні 2017 року було запроваджено посаду Урядового уповноваженого з питань гендерної політики та затверджено Положення про Урядового уповноваженого, що стало свідченням системного та комплексного підходу уряду України до розв'язання питань гендерної рівності. У вересні 2020 року було створено Комісію з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків³.

¹ Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» №2866-VI ред. від 07.01.2018 р. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

² Заключені зауваження ООН до 8-го періодичного звіту України: Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок (CEDAW/C/UKR/CO/8), документ прийнятий Комітетом на 66-й сесії (13 лютого - 3 березня 2017 р.). Доступно за посиланням: <https://digitallibrary.un.org/record/1286284>

³ Постанова Кабінету міністрів України від 2 вересня 2020 р. № 784 «Про утворення Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-2020-%D0%BF#Text>

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

Інституційний механізм

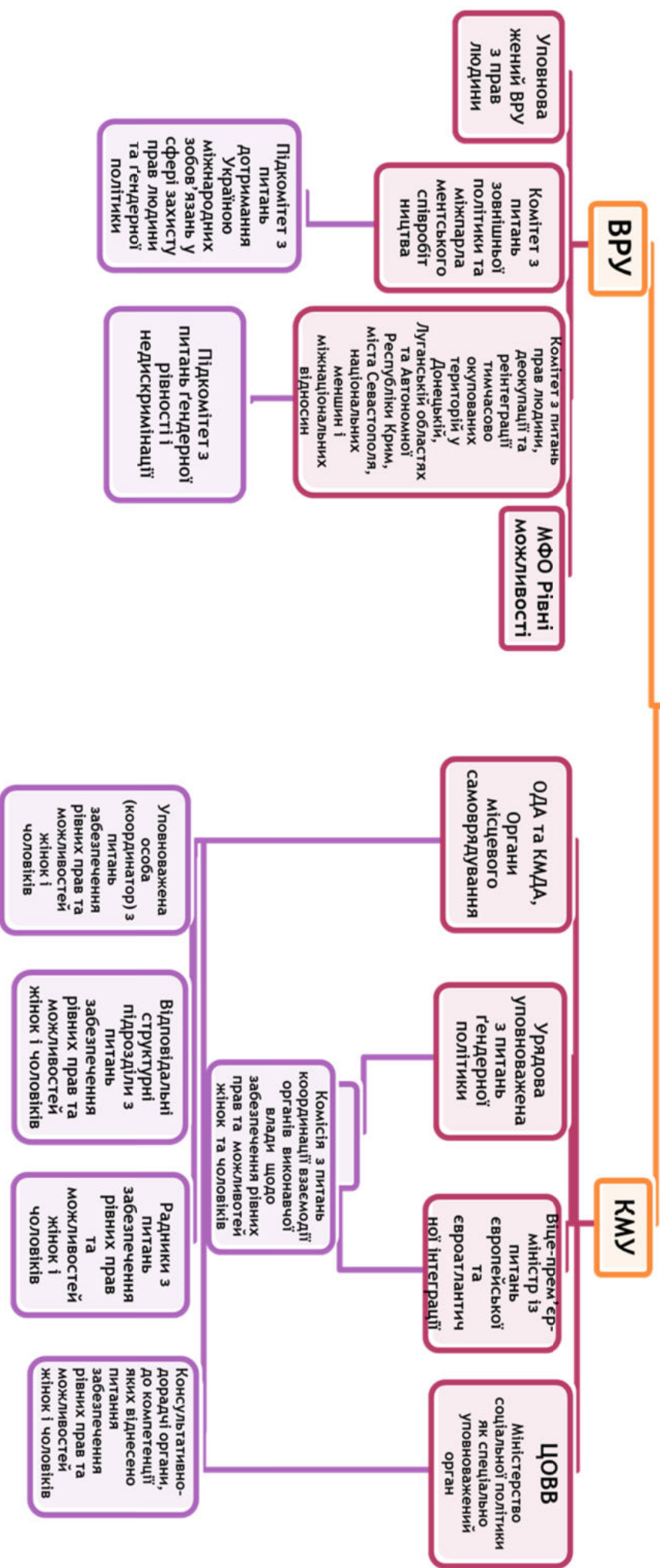

Рис. 1. Структура Національного механізму гендерної рівності в Україні

Нормативно-правові акти, в яких відображений Національний гендерний механізм

Загалом національний механізм державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків визначено Розділом II «Механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» статтями 7 – 13, 14 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Так, у статті 7 йдеться про органи, установи та організації, наділені повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, у статті 7¹ визначені суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії насильству за ознакою статі, у статті 8 прописані повноваження Верховної Ради України у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, у 9 статті зафіксовані повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (окрім того, діє Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»⁴), стаття 10 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» визначає повноваження Кабінету Міністрів України у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, у статті 11 прописані повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків – ним визначено Міністерство соціальної політики України (частина 2 пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. №423 «Положення про Міністерство соціальної політики України»⁵); у статті 12 йдеться про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; у статті 13 визначено повноваження уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, у статті 14 викладені права громадських об'єднань та іноземних неурядових організацій у забезпеченні рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобіганні та протидії насильству за ознакою статі (також регулюються статтею 13 Закону України «Про місцеве самоврядування»⁶ та постановою КМУ від 3 листопада 2010 р. №996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»⁷).

У 2017 році інституційний механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків було посилено координацією Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України (постанова КМУ від 1 березня 2017 р. №117⁸, втратила чинність на підставі постанови КМУ №274 від 25.03.2020 «Про визначення питань, що належать до компетенції Першого віце-прем'єр-міністра України та віце-прем'єр-міністрів України»⁹). Також постановою КМУ №390 від 7 червня 2017 р. було запроваджено посаду Урядового уповноваженого з питань гендерної політики та затверджено Положення про

⁴ Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» №776/97-ВР ред. від 16.07.2021 р. Доступний за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>

⁵ Постанова КМУ від 17 червня 2015 р. №423 «Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF#Text>

⁶ Закон України «Про місцеве самоврядування» № 280/97-ВР ред. від 01.01.2022 р. Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

⁷ Постанова КМУ від 3 листопада 2010 р. №996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#n30>

⁸ Постанова КМУ від 1 березня 2017 р. №117 «Про внесення змін до пункту 6 додатка 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2016 р. № 296». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-2017-%D0%BF#n2>

⁹ Постанова КМУ від 25.03.2020 р. №274 «Про визначення питань, що належать до компетенції Першого віце-прем'єр-міністра України та віце-прем'єр-міністрів України». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/274-2020-%D0%BF#n149>

Урядового уповноваженого¹⁰. Крім того, постановою КМУ №784 від 2 вересня 2020 року утворено Комісію з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків¹¹ (консультативно-дорадчий орган Кабінету Міністрів України, утворений для забезпечення узгоджених дій органів виконавчої влади з питань проведення єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства). Також при Кабінеті Міністрів України утворена та діє Міжвідомча рада з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми (постійно діючий консультативно-дорадчий орган); Положення про Міжвідомчу раду з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми, затверджено постановою КМУ від 5 вересня 2007 р. №1087¹² (Положення про Раду стосується виключно центрального рівня).

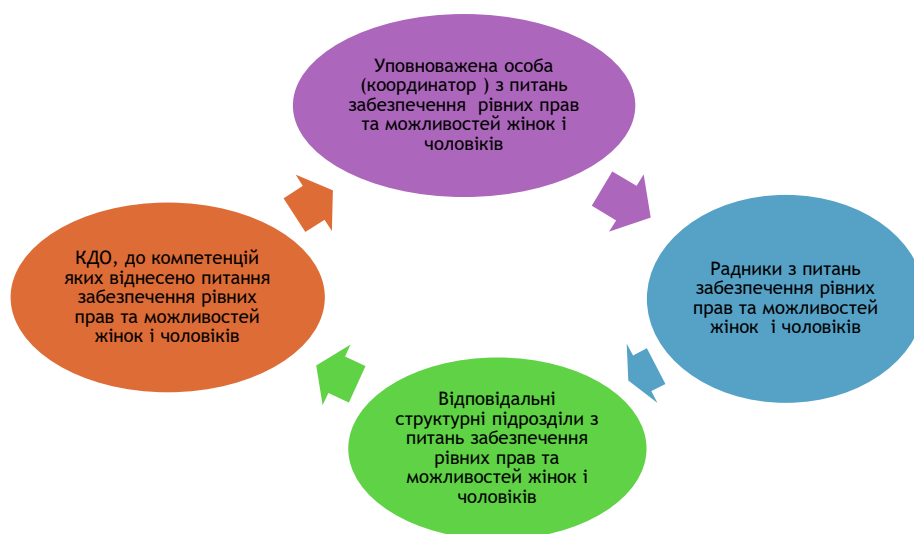

Рис.2. Інституційний механізм забезпечення гендерної рівності на рівні центральних та місцевих органів влади

Станом на вересень 2021 року (за даними Апарату Урядової уповноваженої з питань гендерної політики) на державному та регіональному рівнях:

- Уповноважені особи-координатори з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків визначені в 63-х ЦОВВ (національний рівень) та в 24-х обласних державних адміністраціях (окрім Київської ОДА);
- Відповідальні структурні підрозділи з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків визначені у 44-х ЦОВВ та в 24-х обласних державних адміністраціях (окрім Київської ОДА);

¹⁰ Постанова КМУ №390 від 7 червня 2017 р. «Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики». Доступно за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/390-2017-%D0%BF#Text>

¹¹ Постанова КМУ від 2 вересня 2020 р. №784 Про утворення Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennya-komisiyi-z-pitan-koo-784>

¹² Постанова КМУ від 5 вересня 2007 р. №1087 Положення про Міжвідомчу раду з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми. Доступно за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/npas/91244299>

- Радники з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків призначені у 8-х ЦОВВ (центральний рівень) та у 14-х ОДА (місцевий рівень);
- Консультативно-дорадчі органи, до компетенцій яких віднесено питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків створені та діють у 9-х ЦОВВ (центральний рівень) та у в 24-х обласних державних адміністраціях.

Щодо ситуації на місцевому рівні, Проєктом ООН Жінки «Просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в рамках реформи децентралізації в Україні» у 2020 році було проведено дослідження «Оцінка спроможності щодо реалізації державної гендерної політики на регіональному рівні» (4-х пілотних ОДА та 13-х територіальних громад, (Рис. 3)), результати якого продемонстрували подібну ситуацію (*в майбутньому у співпраці з Асоціацією міст України заплановане ґрунтовне дослідження*). Так, стосовно територіальних громад, з 13-х пілотних громад уповноважену особу (координатора) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі визначено у 5-х ТГ або у 38,5% (з них 8,0% *потребують призначення розпорядчим документом*); структурний підрозділ (включно зі спеціалістом), до повноважень якого віднесено реалізацію державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на рівні ТГ, визначено у 5-х ТГ (38,5%, з них 30,8% *потребують призначення розпорядчим документом*); консультативно-дорадчий орган з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі на рівні громад створено у 3-х із 13-х або у 23% територіальних громад; радника/-цю голови з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі не призначено в жодній з 13-х громад (див. Таблицю 1). Тобто, на рівні громад існує ситуація, коли функції виконуються (як функції уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, так і функції структурного підрозділу (включно зі спеціалістом), до повноважень якого входить реалізація державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків), однак виконання цих функцій не затверджено розпорядчими документами.

Як свідчать вищенаведені дані, такі елементи інституційного механізму, як радники з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та консультативно-дорадчі органи, до компетенцій яких віднесено питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, потребують посилення як на державному, так і на місцевому рівнях.

Оскільки питання інтеграції комплексного гендерного підходу на різних рівнях і в різних сферах життєдіяльності передбачає необхідність створення умов для розвитку та впровадження відповідних гендерних компетенцій, уряд працює в цьому напрямку. Так, у 2020 році постановою Кабінету Міністрів України №930 було затверджене Типове положення про радника керівника з гендерних питань та Типове положення про відповідальний структурний підрозділ. В Національному плані дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року (затверджене розпорядженням Кабінету Міністрів України №1544-р від 28 жовтня 2020 року) наявний пункт **«Забезпечення діяльності радників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»**, який стосується відповідальних виконавців, а саме: Мінсоцполітики, Міноборони, Збройних Сил, МВС, Національної гвардії, Адміністрації Держприкордонслужби, Національної поліції, ДСНС, ДМС, МОЗ, МОН, СБУ (за згодою), Офісу Генерального прокурора (за згодою), ДСА (за згодою), Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро (за згодою), Мінстратегпрому, Мінреінтеграції, МКІП, Мінцифри, Мінветеранів, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та

Севастопольської міських держадміністрацій, органів місцевого самоврядування (за згодою), закладів освіти сектору безпеки і оборони (за згодою), однак, як було зазначено вище, радників було призначено лише у 8-х ЦОВВ та у 14-х ОДА; на рівні територіальних громад, які належать до пілотних ТГ Проєкту ООН Жінки (13 громад), радника/-цю голови з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі не призначено в жодній (див. Таблицю 1).

Як правило, радники/-ці з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків обіймають посади на громадських засадах, це пов'язано з недостатністю бюджетних коштів, однак посада радника з гендерних питань має стати штатною, що сприятиме збереженню інституційної пам'яті та сталості застосування гендерних підходів у діяльності органів влади. Висока плинність кадрів у обласних адміністраціях також позначається на сталості й ефективності їх роботи. Наприклад, у деяких випадках зміни в обласному керівництві призводять до скорочення попередньо запровадженої посади радника/-ці з гендерних питань.

До основних завдань радника/-ці належить: консультування та внесення керівнику відповідного органу влади, уповноваженій особі (координатору) пропозицій щодо формування та реалізації державної політики з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидії насильству та дискримінації за ознакою статі, зокрема з питань виконання міжнародних зобов'язань України відповідно до Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та Факультативного протоколу до неї, Пекінської декларації та Платформи дій, резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека», Стратегії гендерної рівності Ради Європи та інших документів з питань гендерної рівності, прийнятих у рамках ООН, РЄ, ОБСЄ, ЄС та НАТО. До проблемних питань у діяльності радника/-ці належить нечітке окреслення відносин з іншими елементами національного гендерного механізму, хоча радники/-ці з гендерних питань мали б впливати на впровадження гендерних підходів у процесі ухвалення рішень і реалізації стратегій, програм. Призначені гендерні радники/-ці, відповідальні структурні підрозділи мають обмежені повноваження та не часто беруть участь у процесах формування стратегічних документів, тому більшість стратегічних та програмних документів є гендерно нейтральними, включно з такими документами, як: стратегії регіонального розвитку регіонів та плани заходів з їх реалізації, програми соціально-економічного розвитку (плани), стратегії розвитку територіальних громад та ін.

До позитивних змін в діяльності радників/-ць з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків належить здійснення поступової розбудови мережі гендерних радників/-ць. Так, в жовтні 2021 року відбувалися заходи, приурочені створенню Мережі радників і радниць з гендерних питань як дієвого механізму забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, попередження сексуального та домашнього насильства та недопущення торгівлі людьми. Визначено особливості функціонування Мережі як структури для підтримки, обміну інформацією та робочих зв'язків між радниками та радницями задля забезпечення принципу рівності та напрацьовано місію, основні принципи, напрями діяльності та завдання Мережі радників та радниць з гендерних питань в Україні.

Стосовно діяльності консультативно-дорадчих органів з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми (далі – КДО) в обласних державних адміністраціях та КМДА протягом квітня-серпня 2021 року Апаратом Урядової уповноваженої з питань гендерної політики у тісній співпраці зі структурою ООН Жінки був здійснений аналіз їх функціонування. Аналіз продемонстрував, що КДО в регіонах функціонують відповідно до

діючого законодавства, у більшості регіонів щороку затверджується План роботи КДО та щоквартально відбуваються засідання КДО (однак часто КДО спрямовують свою діяльність саме на запобігання та протидію домашньому насильству та насильству за ознакою статі). За результатами засідань приймаються відповідні рішення та видаються доручення. Проте моніторинг та оцінка виконання доручень офіційно не здійснюються.

Обласні державні адміністрації при розробці Положення про консультативно-дорадчий орган (Координаційну раду) з питань сім'ї, гендерної рівності, запобігання та протидії домашньому насильству та торгівлі людьми областей беруть за основу текст Положення Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2007 р. №1087 (наведене положення стосується центрального рівня). Оскільки контрольна функція щодо виконання рішень, розпоряджень, доручень у положеннях областей не прописана, рішення носять всього лише рекомендаційний характер, тому контроль за їх виконанням більшістю регіонів (65,0%) фактично не здійснюється, що призводить до зниження ефективності функціонування таких рад. Стосовно співпраці КДО з громадянським суспільством, як правило співробітництво наявне, однак є обмеженим, оскільки часто зводиться до епізодичних спільних заходів з певної нагоди; натомість воно має заохочувати громадські організації (зокрема жіночі) до участі у процесах ухвалення рішень та відбуватись у більш інституціолізований спосіб.

Структура Національного механізму гендерної рівності в Україні включає такий елемент, як міжфракційне депутатське об'єднання «Рівні можливості», створене 6 грудня 2011 року у Верховній Раді України. Головна мета об'єднання - просування гендерної рівності, покращення становища жінок у суспільстві; надання політиці рівних можливостей цілеспрямованості та системності; об'єднання зусиль законодавчої та виконавчої влади та громадянського сектора щодо просування прав жінок; сприяння процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС¹³. Станом на 21 січня 2020 року у МФО «Рівні можливості» входить 87 народних депутатів (52,0 % жінок та 48,0% чоловіків)¹⁴. На регіональному та місцевому рівні створені та діють аналогічні депутатські об'єднання. Якщо говорити про пілотні регіони Проєкту ООН Жінки, то в 2-х з 4-х областей діють згадані депутатські об'єднання. У Волинській обласній раді діє депутатська група «Рівні можливості», у Чернівецькій обласній раді - депутатське об'єднання з гендерних питань «Рівні можливості» (до складу якого входить 17 депутаток з 64, або 27,0 % від загальної кількості депутатів в обласній раді). Такі депутатські об'єднання в регіонах створюють сприятливі умови для утвердження справжньої гендерної рівності в Україні, однак для збільшення їхньої кількості (заснування) в інших регіонах та задля підвищення ефективності їх діяльності депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних рад, місцевих рад та сільських, селищних рад потребують підвищення гендерних компетенцій шляхом навчань за підтримки міжнародних та громадських організацій.

Крім того, важливою складовою Національного гендерного механізму України на місцевому рівні є регіональні представники Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в 24 областях, Автономній Республіці Крим та місті Севастополі¹⁵, які діють відповідно до Положення про регіональні представництва Уповноваженого Верховної Ради

¹³ МФО «Рівні можливості» у Верховній Раді України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Доступно за посиланням:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BF%D1%83%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5_%D0%BE%D0%B1%27%D1%94%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%22%D0%A0%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%96_%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%22

¹⁴ Відомості про міжфракційні депутатські об'єднання у Верховній Раді України дев'ятого скликання від 21.01.2020 р., Доступно за посиланням: <https://dostup.pravda.com.ua/request/61425/response/147024/attach/4/13885.pdf>.

¹⁵ Громадські приймальні Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Доступно за посиланням: <https://www.ombudsman.gov.ua/uk/gromadski-prijmalni>

України з прав людини¹⁶. До основних функцій регіональних представників належить: здійснення регулярного прийому громадян; розгляд письмових звернень громадян; виконання доручень Уповноваженого ВРУ з прав людини; моніторинг та інформування Уповноваженого про стан дотримання прав людини; моніторинг чинних законів і підзаконних актів та подання пропозицій Уповноваженому щодо їх правової оцінки та експертизи; участь у заходах щодо реалізації положень Факультативного протоколу; взаємодія з громадськими організаціями; взаємодія з органами влади. Координацію діяльності регіональних представництв та регіональних координаторів здійснює заступник керівника Секретаріату Уповноваженого. Також задля посилення діяльності регіональних представництв та сприяння їх діяльності з надання більш оперативної допомоги мешканцям регіонів щодо захисту їх прав, забезпечення можливості права більшої кількості громадян звернутися до Уповноваженого та з метою реалізації співпраці з інститутами громадянського суспільства Уповноваженим відповідно до пункту 3 Положення про регіональні представництва Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини створено мережу регіональних координаторів із взаємодії з громадськістю за їх згодою (далі - регіональні координатори), які діють на громадських засадах в межах обов'язків, визначених для працівників регіональних представництв, та на підставі письмового доручення Уповноваженого, яке визначає їх права. Оскільки гендерна рівність є складовою прав людини, тому як регіональні представники Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, так і регіональні координатори взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в регіонах потребують підвищення рівня гендерних компетенцій з метою здійснення моніторингу реалізації Національного гендерного механізму та створення координаційних рад за участі громадських організацій (зокрема жіночих).

Отже, Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» потребує вдосконалення, оскільки не враховує сформованих структурних змін у Національному гендерному механізмі України.

Існує нечітке окреслення відносин між елементами національного гендерного механізму, крім того структурні елементи інституційного механізму мають обмежені повноваження (не врегульовано зобов'язання структурних підрозділів ЦОВВ та органів місцевого самоврядування щодо сприяння гендерній рівності та інтеграції комплексного гендерного підходу).

Щодо діяльності уповноважених осіб-координаторів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та відповідальних структурних підрозділів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, то на державному і регіональному рівнях вони визначені в більшості ЦОВВ та ОДА (в 63-х ЦОВВ, та в 24-х обласних державних адміністраціях; структурні підрозділи – у 44-х ЦОВВ та в 24-х ОДА), стосовно рівня громад – з 13 пілотних громад уповноважену особу (координатора) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі визначено у 38,5% громад (з них 8,0% потребують призначення розпорядчим документом); структурний підрозділ (включно зі спеціалістом), до повноважень якого відноситься реалізація державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на рівні ТГ, визначено у 38,5% громад, з них 30,8% потребують призначення розпорядчим документом.

¹⁶ Наказ Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини №14/02-13 від 19.02.2013 р. «Про затвердження Положення про регіональні представництва Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини». Доступно за посиланням: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v4_02715-13#Text

Радники з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків призначені у 8-х ЦОВВ та у 14-х ОДА, на рівні громад радники, зазвичай, відсутні. Радники з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків через недостатність бюджетних коштів обіймають посади на громадських засадах, однак посада радника з гендерних питань має стати штатною, що сприятиме збереженню інституційної пам'яті та сталості застосування гендерних підходів у діяльності органів влади.

Щодо діяльності консультативно-дорадчих органів з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми (далі – КДО), вони створені та діють у 9-х ЦОВВ та у 24-х обласних державних адміністраціях, на рівні громад їх створено у 23% територіальних громад (з 13 пілотних громад).

На регіональному рівні часто КДО спрямовують свою діяльність саме на запобігання та протидію домашньому насильству та насильству за ознакою статі. За результатами засідань приймаються відповідні рішення та видаються доручення. Проте моніторинг та оцінка виконання доручень офіційно не здійснюється, оскільки контрольна функція щодо виконання рішень, розпоряджень, доручень у Положеннях про КДО на регіональному рівні не прописана, рішення носять всього лише рекомендаційний характер, тому контроль за їх виконанням більшістю регіонів (65,0%) фактично не здійснюється, що призводить до зниження ефективності функціонування таких органів. Також існує проблема недостатнього розуміння гендерних проблем з боку інших працівників обласних адміністрацій, органів місцевого самоврядування та недооцінки ними важливості врахування гендерних аспектів у всіх обласних та місцевих стратегіях і програмах.

Щодо співпраці КДО з громадянським суспільством співробітництво існує, однак потребує більш активного залучення громадських організацій (зокрема жіночих) до участі у процесах прийняття управлінських рішень.

За результатами цього дослідження напрацьовані рекомендації щодо створення систем для посилення Національного гендерного механізму на регіональному та місцевому рівнях. Кабінету Міністрів України, Міністерству соціальної політики України, центральним органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування рекомендуємо:

1. Внести зміни до Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» з метою врахування структурних змін у Національному гендерному механізмі України;
2. Налагодити ефективну взаємодію всіх суб'єктів інституційного механізму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, відповідальних структурних підрозділів, радників керівників з гендерних питань та консультативно-дорадчих органів, зокрема:
  - 2.1. Діяльність радників керівників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків має бути унормована наказом керівника та посадовими інструкціями.
  - 2.2. Внести зміни до Положення про діяльність Міжвідомчої ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, запобігання та протидії домашньому насильству та протидії торгівлі людьми (Постанова КМУ від 05.09.2007 р. №1087) щодо перегляду функціональних обов'язків, завдань (моніторингу їх виконання), діяльності та звітності; щодо складу: передбачити участь представників громадських організацій (за згодою) та щодо напрямів діяльності консультативно-дорадчого органу.

- 2.3. Забезпечити постійне підвищення потенціалу органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з питань застосування комплексного гендерного підходу та підходу, заснованого на правах людини, у сферах стратегічного планування, бюджетування, реалізації, моніторингу та оцінки державної регіональної політики.
- 2.4. Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини забезпечити підвищення рівня гендерних компетенцій регіональних представників Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та регіональних координаторів взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
- 2.5. Забезпечити підвищення рівня гендерних компетенцій депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, місцевих рад та сільських, селищних рад за підтримки міжнародних та громадських організацій.
3. В процесі розробки та прийняття нормативно-правових актів (розпорядчих документів), які унормовують діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади, обласних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, враховувати наскрізність гендерного підходу.
4. Забезпечити на центральному, регіональному та місцевому рівнях збір, обробку та поширення статистичних даних з розбивкою за статтю та віковими групами з метою визначення гендерних розривів та потреб жінок та чоловіків у всіх сферах життя суспільства, оцінки результативності та ефективності наявних та нових стратегій і програм, планів дій.

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

Рис. 3. Схема співробітництва Проєкту ООН Жінки «Просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в рамках реформи децентралізації в Україні» з 4-ма пілотними обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування у 13-х пілотних громадах

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Таблиця 1. Забезпечення гендерної рівності на рівні пілотних ОДА та територіальних громад, залучених до Проєкту ООН Жінки «Просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок в рамках реформи децентралізації в Україні»

№ п/п	Область / територіальна громада	Уповноважена особа (координатор) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	Відповідальний структурний підрозділ з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (включно зі спеціалістом - ТГ)	Радник з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	КДО, до компетенцій якого віднесено питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків
1.	Волинська ОДА	Перший заступник голови обласної державної адміністрації	Відділ сімейної політики та протидії торгівлі людьми Департаменту соціального захисту населення	Призначено на громадських засадах	Створено та функціонує
2.	Княгининівська територіальна громада Волинської області ¹⁷	Відсутня	Відсутній	Відсутній	Відсутній
3.	Смолигівська територіальна громада Волинської області ¹⁸	Заступник сільського голови з інвестиційної політики та гуманітарних питань (<i>потребує формалізації</i>)	Відсутній	Відсутній	Відсутній
4.	Велимченська територіальна громада Волинської області	Відсутня	Відсутній	Відсутній	Відсутній
5.	Сумська ОДА ¹⁹	Заступник голови обласної державної адміністрації	Сектор сімейної, гендерної політики та протидії торгівлі людьми Департаменту соціального захисту населення	Не призначено	Створено, функціонує активно

¹⁷ Княгининівська громада припинила діяльність, увійшла до складу Луцької міської територіальної громади.

¹⁸ Смолигівська громада припинила діяльність, увійшла до складу Торчинської громади.

¹⁹ Щодо Сумської області, то в розпорядженні голови Сумської ОДА «Про розподіл обов'язків між головою, першим заступником, заступниками голови, керівником апарату Сумської обласної державної адміністрації» відсутня інформація про призначення одного із заступників голови уповноваженою особою (координатором) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі. Однак у пункті 2 розділу V зазначеного розпорядження вказано, що заступник голови Сумської обласної державної адміністрації Максименко В.О. контролює та спрямовує роботу Департаменту соціального захисту населення, що забезпечує реалізацію державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання насильству в сім'ї та протидії торгівлі людьми.

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

№ п/п	Область територіальна групада	Уповноважена особа (координатор) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	Відповідальний структурний підрозділ з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (включно зі спеціалістом - ТГ)	Радник з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	КДО, до компетенцій якого віднесено питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків
6.	Березівська територіальна громада Сумської області	Відсутня	Відсутній	Відсутній	Відсутній
7.	Краснопільська територіальна громада Сумської області	Секретар селищної ради (визначений розпорядженням)	Відділ соціального захисту населення, начальник відділу соціального захисту населення (відповідальна особа - неформальне призначення)	Відсутній	Створено та діє
8.	Степанівська територіальна громада Сумської області	Голова селищної ради (визначений розпорядженням)	Відділ соціального захисту населення, адміністратор відділу «ЦНАП» (відповідальна особа - неформальне призначення)	Відсутній	Створено та діє
9.	Херсонська ОДА	Заступник голови Обласної державної адміністрації	Відділ сім'ї, гендерної політики та оздоровлення дітей управління захисту прав та соціальних гарантій Департаменту соціального розвитку населення	Призначено на громадських засадах	Створено, не проводить активної діяльності
10.	Бехтерська територіальна громада Херсонської області	Відсутня	Начальниця фінансового відділу (відповідальна особа - неформальне призначення).	Відсутній	Відсутній

№ п/п	Область територіальна групада	Уповноважена особа (координатор) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	Відповідальний структурний підрозділ з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (включно зі спеціалістом - ТГ)	Радник з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків	КДО, до компетенцій якого віднесено питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків
11.	Виноградівська територіальна громада Херсонської області	Відсутня			Відсутній
12.	Зеленопідська територіальна громада Херсонської області	Відсутня		Відсутній	Відсутній
13.	Костянтинівська територіальна громада Херсонської області	Начальниця фінансового відділу (визначена розпорядженням)		Відсутній	Відсутній
14.	Чернівецька ОДА	Заступниця голови обласної державної адміністрації	Відділ з питань соціально- трудова відносин та сімейної політики Департаменту соціального захисту населення	Призначено на громадських засадах	Створено та функціонує
15.	Вижницька територіальна громада Чернівецької області	Секретар міської ради (потребує формалізації)	Спеціаліст 1 категорії сектору соціального захисту та надання послуг соціальної підтримки населення (відповідальна особа - неформальне призначення)	Відсутній	Створено
16.	Новоселицька територіальна громада Чернівецької області	Відсутня	Провідна спеціалістка відділу інформаційно-організаційної роботи, розгляду звернень громадян, звітності, контролю та архівної справи апарату виконавчого комітету міської ради (відповідальна особа визначена розпорядженням)	Відсутній	Відсутній
17.	Недобоївська територіальна громада Чернівецької області	Відсутня	Відсутній	Відсутній	Відсутній